









7 minutes at  
1000 - 10000  
about 1500 at 1500







**A**d reuerendū  
dignissimūq; patrē. D. Joānē  
Ingewinkel. sacrosancte sedis aplice Prothono-  
tariū. Prepositū quoq; Xantensem. & apostolica-  
rum cōcessionum censorem Coloniensilq; ecclie  
Archidiaconum. APOLOGIA SECVNDA  
Reuerendi patris Iacobi Hochstraten Artiū & sa-  
cre Theologie professoris eximij. Heretice prauis-  
tatis. per Coloniē. Mogūtī. & Treuerē. puin-  
cias Inquisitoris vigilātissimi. Cōtra defensionem  
quādam in fauorem Ioannis Reuchlin nouissime  
in lucem editam.

Ad lectorem.

¶ Inquisitor heretice prauitatis. nō psequitur in hoc opere materiā  
prime sue Apologie. sed alia quedam catholice impugnāt. que ab  
hoīesibi ignoto. in fauorē Capnionis & ecclie scandalū sunt edita.  
id qđ duas subsequētes eplās lectitanti. sole clarius elucescet.

**Anno. M. CCCCCXIX.**

Hochstrat hnt Hoogstraet Jac

Zeiler J 13 k 318-9



¶ Reuerēdo ac dignissimo patri. Dño Joāni Ingewinkel. scē se/  
dis aplice Prothonotario. Preposito q̄qz Cantens. z ecclie Lolo/  
niē Archidiacono. cōcessionūqz aplicaz censori iustissimo. f. Ja/  
cobus Hochstraten. heretice prauitatis Inq̄sitor. z sacre theologie  
humilim⁹ p̄fessor. S. p. d.

**Q** Lucubraueramus anteactis dieb⁹ p̄stantissime ac mag/  
nifice dñe Prepolite. opusculū quoddā. qđ in man⁹ in/  
cidisse tuas. literis dignatōis tue certiores facti sum⁹.  
cui. Apologie (quā p̄maz vocam⁹) indidim⁹ nomē. eo  
qđ cuiusdā dialogi (quē Georgio ascripsere benigno) futilib⁹ vafra/  
mētis. aduersus catholicā (quaz tuemur) veritatem inepte oblu/  
tantib⁹. nō tam satisfaciāt. q̄z veritatē ip̄am defendat. Qm̄ autēz  
cū hoīb⁹. quorū est rōne vti. z rōnabilr obēdere. nobis anim⁹ erat  
disputare (id qđ in eiusce Apologie z initio z calce p̄testati sum⁹)  
offendim⁹ oīno neminē. qđ ad rogatum r̄nderet. aut ex rōne tractui  
nostro obniteret. At sol⁹ Capnion. cū vidissz e manib⁹ suis (quaz  
se habere putarat) clauā hercul' euulsaz. obrutū quoqz edificiū. sup  
qđ oēm collocarat enatādi spem. oēsqz suos errores manifeste dete/  
ctos. dolore cordis tact⁹ intrinsec⁹ plus nimio infremuit. z poeti/  
cis furis act⁹. sola pludia libri nostri. quā p̄mā dicim⁹ apologiā.  
nostrā q̄qz p̄sonā citra quācūqz rōnem. solis p̄uit̄s atqz maledic/  
tis. respōsi loco lacesiuit. rez ip̄az p̄ncipalez. p̄p̄r̄s destitut⁹ virib⁹  
aggredi nō p̄sumēs. Id sane qđ (veritate freti) nobis iādudū polli/  
citi fueram⁹. eā scz nos p̄struxisse veritatis arcem. in quā nec clari  
nec de obscura cohorte viri. imo nec mūd⁹ oīs. citra dei offensione  
atqz vniuersalis ecclie scandalū q̄cūqz posset. Nec nos spes illa. fals  
lere poterat. tum qđ fortior sit omniū veritas. tū qđ ei fuim⁹ z sum⁹  
annixi scripturaz fundamini. cui nemo aduersariorum resistere p̄t  
Addam⁹ quoqz qđ cor nostz nullaten⁹ nos rep̄hēdat in quib⁹ eoz  
que Capnion dudū tum in libello suo appellatorio. tū in sua fabu/  
losa Fabula. atqz supra q̄z cuiq̄z credibile est erronea. et nouissime  
in maledictoria sua (qđ ad generosum comitez de Tuenar hac esta/  
te scripta est) eplā. turpiter effudit. Taceo qđ ei⁹ etiā infrunitaz ad/  
maledicendū facilitatē. in nostra Apologia p̄ma. vsqz adeo detexi/  
mus. vt facile nobis p̄suasus habeam⁹. neminē virū bonū. execrabi/  
lib⁹ ip̄ius fidez habituz maledictis. Dinc ei⁹ nen̄s ac turpissimis  
vtrobiz p̄uit̄s (que tñ om̄ia z singula. facillime etiā citra mēdaci/  
um z veridice om̄ino in suū auctore retorq̄ri possent) r̄ndere duxi/  
indignū. vel ob id maxime. cū Reuerēdissim⁹ dñs Cardinal. D.  
Darducen. (quē a iuuetute eoz ac patrez coluim⁹. z quo in trecētis  
annis ipsa Alemania nō procreauit ecclie tā in sciētis q̄z in virtu/  
tib⁹ z sapia vtiliorē) hisce nos dudū adhortat⁹. Solatusqz sit vobis  
Amatissime magr n̄r. dolore forsitan me existimas. qđ te mihi amā



224156

T



tissimū & alter me. **N.** noster. tot maledictis infectat mēdacīs. cō  
 fictis quoq; errorib; impetit. dilacerat. & psequit. Gaudeo potius  
 q̄ supra dorsum tuū fabricātes peccatores. suā iniquitatē plōgēt. dū  
 aduersus veritatē pnt nihil. Jaz licet teipm experiri Infelix est (no  
 stri Cordubēsis sentētia) cui nihil vnq; accidit aduersi. nō em̄ licu  
 it ipsi seipm experiri. esto forti aīo. & hoīem insanū cum deliramētis  
 suis irride poti⁹. iacula q̄ in te mittere tentat. ipm inuadūt & dila  
 niāt &c. **O** verbū sapientissimi theologi pclarū. reb; quoq; aplicis  
 similimū. qui ibāt gaudētes a p̄spectu oculū. qm̄ digni habitū sunt  
 p̄ noīe Jesu p̄tumiā pati. **C**laframētis igit maledictorū **C**ap  
 nionis dimissis (que cuiuslibet viri boni aurib; idigna sunt. q̄ etiaz  
 poti⁹ auctores suū manifestāt & depingūt. q̄ me. innocēter p̄ ecclia  
 lesū. quū pho teste **T**alis q̄sq; sit q̄lia dēt & opat sup his solū te  
 cū libet p̄mētari. que ad doctrinā p̄tinent. Quorū cū vnum solum  
 offenderem⁹. vnū solū apphēdim⁹. qd̄ (etsi errabūd⁹) **C**apnion in  
 p̄fata sua ad comitē dep̄xit eplā. vbi facile p̄tuebit tua reuerēda pa  
 ternitas. q̄ curta in iure sit illi supellex. & q̄ modice eorū q̄ magnā  
 scīe eminētia de eo suspicant. satisfecerit expectatōi. volēs em̄ me cō  
 flatorē inferre mēdacioz. hec p̄ more suo in me effutiuit vba. **D**i  
 cit me libz hereticū defendere. deinde p̄testat me nō esse hereticum  
**S**i nō sum heretic⁹. qd̄ ille palā fateat & p̄testat publice. **C**olonien  
 sesq; magri nostri sic determinauerūt. certe p̄flatū mendacium erit  
 me hereticū libz defendere. **H**ec ille. **N**ouim⁹ eqdē (vt paucis huic  
 puerili cauillo rīdeā) de brō **J**oāne Chrysostomo memorie mādā  
 tum. q̄ ip̄e aliq̄diu **O**rigenis hereticos defenderit libros. que tñ  
**C**hrisostomū ob id de heresi a nemine notatū accepim⁹. cuz ibi nul  
 los p̄plexos defenderit errores. qz dū i lucē editi nō eēt. sc̄tū virū  
 latebāt. quēadmodū & multi sunt q̄ fonticū libz **J**oānis **R**enchlin  
 defēdūt. & tñ nūq; illū legerūt. etsi legerūt. latēs tñ venenū nō aiad  
 uerterūt **P**orro si q̄sq; gratia defensandi heretici. aliq̄ sanguinis  
 aut alterius necessitudinis vinculo sibi diūcti (quē hereticū nouit)  
 mētiaf. asserēs. amico suo. siliter & libello heretico ab eodē edito. ca  
 tholicū esse sensum. ob id tñ taliter mentiēs. nequaq; heretic⁹ ē cen  
 sendus. s; heretici & hereticālis q̄sq; libelli defensor. **P**otest nāq; q̄s  
 defendere hereticū & nō esse heretic⁹. vt p̄z in. **S.** **S**i vero. ca. **A**ccu  
 sat⁹. de here. lib. vi. **U**n vlt̄er ius distinguit hereticorū defensores  
 ab hereticis. **P**atulū est aut **C**apnionē in suo almanico p̄silio ocu  
 laris speculi. plures p̄scripsisse p̄positiōes p̄nitiosas. piarū aurūz  
 offensiuas. & nūq; in ecclia dei tolerādas. attamen scīēs eas in suo  
 p̄silio p̄tentas. defendit & excusat. in q̄ p̄fecto inocēti **C**hrisostomo  
 rep̄hēnsibilior ē. **Q**uia tñ **C**apnion nō videt defendere erroneū (quē  
 faciūt) sensum eaz. s; vt male olentē cōdiret libellū suū. in p̄mis per  
 falsas q̄sdā declaratiōes. deinde p̄ p̄fictas. emētitas q̄q; tergiversati



ones. illas ipsas suas p[ro]p[ri]as p[er] capillos trahere n[on] fuit ad eum  
sensum. quē dū exordiret. ne cogitauerit q[ui]dē. q[uod]ppe quē sensus neq[ue]  
sui patiūtur verba libelli. nec series admittit h[er]eticoz. q[ui]nimo et alma  
nico suo textui palat[er] refragat[ur] id q[uo]d in sc[ri]pta et tertia nostris editio  
nib[us] Rome iudicial[iter] exhibitis. insolubil[iter] monstrat[ur] est. Nec  
predicta. ea potissimū approbant. q[uod] Parrhisius ante aliq[ua]nt[um] annos  
gesta sunt. Trāsmiserat enī Capnion ip[s]e (nec inficiari p[otes]t. litere enī  
sue id manifeste indicāt) p[er] sua excusatiōe ad sapiētissimos theolo  
gos Parrhisiēses. triplices suas declaratiōes seu defensiones. q[ui]s cū  
viri illi illuminatissimi. diligēter reuidissent. aspiciētes eas p[ri]nci  
pali Capnionis libello nec p[ro]sonare nec coherere. imo palā refraga  
ri. illis minime obstātib[us]. vtpote tum falsis tum imptinētib[us]. post  
q[ui]draginta p[ro]gregatiōes desup[er] habitas. libellū sepedictū sua doctri  
nali sentētia igni adiudicarūt exurēdū. Auctore q[ui]q[ue] Capnionē vi  
delicet ad reuocatiōem p[ro]pellendū Per dictas itaq[ue] (et si falsas at  
q[ue] p[ro]fictas tergiversatiōes Capnion satis (q[ui]tū ad extra iudicare li  
cet) ostendit a p[ro]p[ri]is se errorib[us] abinuisse Quāq[ue] igit[ur] honoris sui  
amplius q[uam] veritatis amator. p[ro]uerterit se ad p[ro]fictas tergiversatio  
nes. falsum q[ui]q[ue] dicat. dū scribit. ab initio se catholicū tenuisse. scri  
psisse. et intendisse sensum. eū t[ame]n Capnionē. nolebam[us] (neq[ue] certe de  
buim[us]) dicere hereticū. q[ui]n de post reiecta p[ri]nacia. ostēdit se aplerū  
catholicū sensum (falsē t[ame]n) trahēdo. Et q[ui] (vt supra indicauimus)  
possibilia sunt. heretici h[er]etici et hereticalis libri esse defensorē. et t[ame]n he  
reticū nō esse (id q[uo]d Capnionē iuris ignorātia laborātē. fefellisse vi  
detur) ea propter cernit tua egregia d[omi]natio. videt et mūd[us] o[mn]is. q[ui]  
futiliter Capnion. q[ui] simul indocte (volēs nos p[ro]vincere mēdacū)  
p[ro]notata in nos effutiuerit verba. in q[ui]b[us] n[on] aliud ille vir bon[us] ostē  
dit. q[uam] sibi plurimū eē poetice furie. seq[ue] intellectu et doctrina mul  
tū deficere. Et certe nullo colore nos mēdacū arguere poterit. ob  
id q[uod] ip[s]m ab heresi supportauim[us]. nisi ip[s]e reuera heretic[us] fuerit. Si  
aut[em] veratōe dante intellectū. ad cor reuersus (put ip[s]i[us] tonāt decla  
ratiōes) nūc sensum teneat catholicū. heresim p[ro]fecto deseruit. at ho  
noris sui nimis amator. veritatē nō satis honorauit. Nā postq[ui] in  
tellerit et vidit prauas suas positiōes et erroneas assertiōes in ocula  
ri suo speculo p[ro]tentas. sanctissime ab eccl[esi]e doctorib[us] impugnari.  
finxit et cōment[us] est. se in scribēdo prauū nō habuisse sensum. qui t[ame]n  
ea tempestate haud dubie sibi fuerat. Ab heresi itaq[ue] (vtpote in vi  
rū sp[iritu] modesti. et q[ui]tū fieri potuit fauorabiles) ip[s]m supportauim[us].  
a mendacio h[er]etico quo excuset. ip[s]e viderit. cui[us] palliatas tergiversati  
ones. falso excogitatas. clare detexim[us]. Hinc dixim[us] eū heretici de  
fensorē libelli. et si nō hereticū. Q[uod] si ea supportatio Capnioni gra  
ta nō sit quā ei impēdim[us]. maneat heretic[us] pariter et hereticalis li  
belli falsus defensor. Abeat deinde quo dign[us] est. nec t[ame]n de mēdacio



nos arguere poterit. Quicquid illud falso et per vaframenta sua indoc-  
te ac ruditer molias. Sed videat Capnion. ne plus rationis contra eum  
habeam. eum hereticum appellando. quam ipse habuit contra venerabilem. eru-  
ditum quoque et honestum virum ac Christi sacerdotem Ortwinum Bratinum  
bonarum artium professorem. tibi quoque uni toto animo et fide deditissimum. quem dum  
punitus et contumeliosus citra meritum persequi vellet. et appareretibus quibus-  
dam cavillis (quemadmodum nobiscum facere est solitus) in sua defensione  
per quatuordecim aut sex folia obtundere ac infamare. bonum illum et honestum virum  
non modo heresiarcham. sed et philodemonem. ac multis alijs turpissimis  
nominibus appellare non erubuit. nullam aliam rationem habens. quam quod Ortwinus  
in suis carminibus. hoc solo genitio Jouis (et hoc poetarum more) in bo-  
na fuit usus scaturientis. quam rem ridiculam false deducendo. et turpissima de  
beata Maria virgine inferendo. se antea sepius ita scripsisse. memor esse  
non voluit. omnem illam inuectivam turpitudinem in seipsum plane retor-  
quendo. Nam qui prius ita scripserat. alter postea eodem modo scribentem re-  
darguere non potuit. Quod si non redarguere. multo minus turpissimis  
et impudentibus punitis lacerare. Si vero Jouis. siue genitus sit siue no-  
minatus diabolus scaturit. ut Capnion ipse eodem in loco scriptum reliquit  
quare obsecro in suis scriptis. et in libris de verbo mirifico tanti Jo-  
nis fecit. Quare etiam non redarguit prius amicum suum Joachimum Uar-  
dianum. qui in litteris suis Viennae Panonie (ut in epistolis clarorum Reuchli-  
nistarum habet) Anno. M. cccc. xij. datis. hec subsequenter ad Capni-  
onem scripsit verba Interea (inquit) mihi dilectissime Capnion. cum sis prius  
et Jouis per secretissima mysteria inter germanos interpretes etc. Ex  
his verbis Capnion ipse. et hoc secundum propriam suam expositionem. interpretes  
erit diaboli. Qua una re nihil sibi turpius potuit attribuere. Verum  
enimvero. quia hec ad longum declarauimus in prima nostra Apologia. libro  
secundo. hoc loco missa facimus. ad hoc solum propositum predicta de Jove al-  
legantes. ut reuerenda tua paternitas bonique omnes videant. quibus ambagibus.  
cavillis. et diuerticulis utatur Capnion ipse. in sui potius scandalum  
quam aliorum. quod tamen recte rationis oblitus considerare nunquam voluit. Quemadmo-  
dum igitur illum probauit ex Jove hereticum. nihil penitus probando. ita et me  
vel nullo potius modo et absque ulla comparatione ex supradicto cavillo me-  
dacem Eteze ut ad illam epistolam quam ad generosum comitem Thuenarium  
imprudenter dedit. et ad eum potissimum locum. quem hic paulo ante deseruimus  
quotius reuertamur. Non satis fideliter. et hoc suo more. nostra refert  
scripta pater reuerende. utpote qui minime preestati sumus. ipsum non esse  
hereticum. nec hoc magistri nostri Colonices determinauerunt. Utrum-  
que proinde ad eundem generosum comitem in sua maledictoria epistola  
scribendo. nobis falso impinxit. sed calamo duntaxat promissum. ipsum  
Capnionem minime dictum aut appellatum hereticum. aut per tali a no-  
bis impetitum. Sed hereticale persecuti sumus. persequemurque vita co-  
mitem. donec iusta sententia intercesserit. rem illam materiale. indeis qui



dem acceptissimā. christianis aut onerosam. libellū scz ab eo in iude  
orū fauorē nimis ppenſe editū. ⁊ toti ecclie christiane scandalosū  
utpote q̄ inter cetera male olētia pre se fert. sedē aplicā libros Thal  
mudicos pburedo. christi euāgelicū violasse pceptū. pinde ⁊ eadē  
dū dīuersis tpibz eos cōbureret. ifelices iudeos crudelissima ⁊ ini/  
quissima violētia ptra iusticiā euāgelicā oppressisse. Ecce q̄ gran/  
dē in scām sedē aplicā (iudeis tñ gratissimaz) libellus Capnionis  
struxit calūniā. Nouit insup vero veri⁹ prudētia tua pater reuerē  
de q̄ impudēter in eadē sua eplā a vero declinet Capnion. notans  
nos de furtina cause nostre in vrbe Romana desertiōe. Nempe post  
sentētie petitōem toties a nobis reiteratā. ante nostrū ab vrbe ab/  
cessū. R. iudices adorsi sum⁹. ⁊ nouissime in tue reuerēde dñatio/  
nis presentia. coram Reuerēdissimo dño. S. Eusebiū instātissime  
expostulauim⁹. ut scz iuxta nostra allegata ⁊ pbata in tribz nostrz  
editōibz iudicialr exhibitis indicaremur. petentes nobis adiudi/  
cari q̄tū pbassem⁹. ita etiā ut si in aliquo defecissem⁹. in eo vel pre/  
sentes nos vel absentes pdcnatos iri. Porro nūquid furtine cau/  
sam deserētis officiū est. p pte aduersa registri in quo acta cōscribūt  
salariū (qđ curiales depositū vocāt) notario exoluere? De aut ho/  
norifice ex vrbe recessisse. imo ⁊ a pcuratore ptis aducisse. per rigo/  
rem iuris. refusiōē qnqz Ducatoz de camera ea de causa a nobis ex/  
positoꝝ. cū istinc recessuri essem⁹ extorsisse. tua tibi cōsciētia ē testis  
Et qua rōne p aduersario pecunias exposuissem⁹. nisi q̄ten⁹ pten/  
tato notario (id qđ alā neqz sperādū neqz possibile foret) citius ad/  
sentētiā ptingere possem⁹. Lallet tandem; ut reor tua prudētissima  
dñatio. q̄tis vir iste inuolut⁹ sit tenebris. q̄ ad mūdū multa tanqz  
vera scribere nō veret. q̄ deus ⁊ hoīes. ⁊ maxime tua dñatio falsi/  
sima esse nouerūt. qbz qđē scriptis nūqz potuit esse aliqd pbabili/  
tatis. Dolendū quoqz. hominem veteranū ante hac de doctrina ⁊  
moz grauitate famosum. vsqz adeo suā in lucē pdidisse scie inopiā  
ut vltra sermonis elegantia. nil ei de sana doctrina suppetere videat  
utpote qui bellādi impotēs fact⁹. ppriā quoqz ignoratiā palā pfi/  
tens. puincia theologicē cōcertatōnis (quā psumptuose pns inijt)  
nūc iuuenibz in p̄muni delegauit discipulis. ⁊ hoc in eo genere pug/  
ne. ad qđ ita idonei sunt. ut asin⁹ ad lyram. Nōne potius sibi gran/  
deuo (qui rerū theologicaz gnarus vult videri) in lucta theologi/  
ca decertandū erat. aut relictis iuuenibz in re tam ardua. viros ma/  
turos. in rebz theologicis exercitatissimos. in suū accire adiutoriz  
Sed quid in theologicis saperet. que in sua ad nos eplā. se ita alle/  
gare solitū scribit. ut ruralis sacerdos medicinā in mediū afferre cō/  
sueuerit. nec tūc erubuit ad nos scribere se nūqz sacre fuisse theolo/  
gie discipulū. Qđ si ita est. nō debebat tam insignis poeta. falcē suā  
temerarie ⁊ insipienter in messem alioꝝ misisse. Vinc ergo suspica/



ri licet. q̄ pugnaces fortasse iuuenes cū suo patrono. z rōne z veritate vacui Capnionisticis armis. meretricio more. apulimīs mendacijs. puitijs. maledictis. probis. iniurijs. z id genus argumētis digladiaturi sint. q̄b̄ p̄gressus denegauim⁹. velut furiosis ac rabidis canib⁹. p̄ lunā latrātib⁹. nihilq; ad rē sane disputādo potētib⁹ quoz insanos latratus p̄tempnim⁹ semp quoq; vt rudera vilipendamus. Et merito. Nihil enī aliud querunt Talmutphili z philocapniones siue Reuchliniste. q̄ vt illoz puitijs z aptis ac plane impudentib⁹ mendacijs. pari impudentia respōdere velimus. vt totus mūdus putaret sacrosancte fidei negociū. qđ nos gerim⁹. in futilib⁹ gerris z maledicis p̄tentionib⁹ herere Sed absit. vt nos illud agamus. qđ ipi ex furia poetica dimittere non possunt. Nam stultis z supbis respōdendū nō esse iuxta illoz stulticiā nos Salomon docuit. ne siles illis fuisse videamur zc. Dūc itaq; labores (vt aliqñ finem faciamus) pro veritate assumptū. tue reuerēde paternitati dedicamus. q̄ z censor illi⁹ z rerū actarū testis esse p̄t. Cui⁹ in nos plura sunt beneficia. q̄ verbis multis effari possim⁹. huic nō mō hūc quē veridice tueri p̄t laborē. sed z quoduis nobis possibile cum omī reuerentia z totis animi virib⁹ supplices offerimus. Nā et si vitam nostrā tibi offeramus. nihil tñ tuis in nos meritis tueq; preclarissime dñationi impendisse iudicabimur. quā pro sua misericordia diu felicissimā p̄seruet in p̄solatiōem iusticiā sitiētūz et sue eccleie decorē dñs ip̄e Iesus. qui regnat z vincit in secula benedictus. Valeāt quoq; feliciter amici istic nostri. z que in p̄cedētib⁹ z subsequētib⁹ de Reuchlinistis scripsim⁹ in generali solū. neminē specificē ledendo. scripta esse volumus. Colonie ex p̄uētū nro Anno dñi. M. CCCCXVIII. pridie idus Augusti

#### ¶ Informatio Inquisitoris ad lectorem.

**D**eteriere anni septez lector p̄ssime. q̄ legitimo Cesaree maiestatis mandato. diuersi. diuersaz clarissimarūq; vniuersitatū in sacris literis doctores. vna cū Joāne Reuchlin. suuo legūq; doctore. z insigni oratore req̄siti. cōsultare debebant. nō vt titulus Reuchlinice p̄sultatōis siue speculi ocularis impressus falso p̄supponit his verbis. Ratschlag ob man den Juden alle ire bucher nemen. abt̄hun. vñd verbrēnē soll. Id est An iudeis oēs sui libri auferri. destrui. z cōburi debeat. nullos oīno excipiendo. verū. poti⁹ qđ statuendū eēt. qđve optimū factū videret. de q̄busdā iudeozū libris sacra dei mysteria corūpētib⁹. z Christo atq; eccleie blasphemis zc. qz in eodē folio sue p̄sultatōis. facie eadē. aliā q̄stionē tāq; sibi oblata. mouet. lōge a gñali p̄dicta q̄stioe differētē. q̄ etiā an sit Imperatoris. ip̄e sibi viderit. Capnion itaq; ceteris glorioz apparere volens. z limites catholice p̄sultatōis (citra ra-



tionabiles Imperatoris nostri pmissione nimis exspaciando trans/  
grediens (nunquam enim illi oblata questio fuit a Le. maiestate. an omnes  
iudeorum libri sint perimendi. ut in eius per mandato) librum quem edidit  
sui consilij. cui postea titulus Speculum oculare. quem cum ipsemet impromissi se  
cisset. et in nostras manus pervenisset. nos. non ut meorum predicatorum  
ordinis. aut ut per conventus Colonien. sed ut Inquisitor duntaxat he/  
retice purgaretur. a sede apostolica. per tres provincias ad inquirendum constituti. et  
deinde ad hoc solentem requisiti. illum. per officio nobis commisso frustrates. ple  
num invenimus perniciosos purgationibus. erroribusque multis. minime in ecclesia  
dei tolerandis. id quod etiam suis sententiis clarissimi diversarum universi  
tatum doctores. publice approbarunt etc. Causa igitur ad urbes Ro/  
manam devoluta. ac modo (ut multa alia que nihil ad rem faciunt. brevitatis  
gratia omitto) ad dies opportunos suspensa. supervenit anno prece  
denti quidam dialogus Georgio Benigno nazareno ascriptus. in fauorem  
Lapnionis editus atque impressus. cui certe hoc festo paschatis preterito  
satis superque in prima nostra Apologia. duce veritate respondimus. illum de hoc  
ad hoc adamussim recitantes Hoc autem cum Reuchlin (homo nimis mor  
dax) et alij quidam eius asseclae insperato adverseretur. nec rationabilibus cau  
sis. aut catholicis sententiis. nostris impugnationibus resistere possent. ad  
puritiam atque invectiones. iniquitate ac falsitatis plenas progressus est etc.  
Preter quod nihil aliud nisi accepimus quod libellulum quendam. ut infra vi  
debis satis ridiculum. a Joanne sine nomine. in urbe Romana ante duos  
annos depositum. et Colonie apud nos. velut novam aliquam Reuchli  
nicam defensionis machinam. nuper publicatum. Exposituri igitur candi  
de lector. predicti solum libelli merita. hanc nostram secundam. que hic subiecta  
est. conficimus Apologiam. que et ipsa hoc nomen meruit. cum veritatem catho  
licam (quam Lapnion sepe numero temeravit) adversus garruli cuius  
dam sophiste. nobis ignoti vanitates. imo et blasphemias errores (id  
quod patebit in persequendo) ad totius ecclesie catholice salutem. firmissime  
tueatur. Cum autem (ut paulo ante attigimus) neque Joanni Reuchlin. neque  
cunctis ad unum Reuchlinistis tam claris quam obscuris (ut in genere so  
lum et neminem offendendo loquimur) post editionem prime nostre Apologie  
quicquam suppetierit rationabiliter nisi (construxeramus enim Christo duce machi  
nam invincibilem. utpote. auctoritate sacrarum litterarum valide munitam) ne cum  
Lapnionis penitus indefensa videretur. post ipsius maledicta quod pluri  
ma. et iniurias falsitates. quod duas solus in precedenti epistola perfunctorie  
commemoravimus. preteritas etiam quidam defensionuculas in libello illo de quo  
statim mentionem feci preteritas. citra auctoris (ut obscuri solent) professionem  
in lucem venisse vidimus. quod reverendus et clarissimus dominus Prepositus  
Cantensis. ante biennium spaciatus. in urbe Romana optime novit medi  
catus. ut viri boni rerum peritum rudes. prime nostre Apologie. magnam  
putarent per Lapnionem illatam esse vim. et famosam ipsius in sua ad ge  
nerosum comitem Hermannum de Thuenar epistola. tunc mentionem. tunc obiur



gationē malenolā ac plane mēdacē. nihilq; aliud q̄ p̄ me n̄re Apo-  
logie p̄fatōem cauillātez. nō inuolidā videri. cū tñ he dicti libelluli  
rñsiones. vtrāq; nostrā apologiā duob; p̄cesserint annis. Quid  
igit̄ turpi? q̄d dēdecorosi? q̄d ridiculū magis Joāni Reuchlin po-  
tuit p̄tingere. q̄ vetera et ea q̄dē incerto edita auctore. ī lucē dari?  
vt obsoletis illis. ac veluti in obliuionē redactis. noue n̄re ac pri-  
me Apologie p̄tra dialogū Georgio benigno ascriptū (sup̄ q̄ tpi-  
bus illis nihil vnq; cogitatū fuit)estate nūc p̄terita rñsum eē vide-  
ret. simplices et bonos viros. tā subdolo ac subtili vaframēto infi-  
pienter seducēdo. Neq; hoc satis fuit. s; vetera etiā illa. de q̄bus  
mō dixi. min⁹ integre imp̄ssa sunt. clausulā illi⁹ libelli finalē studi-  
ose subtricēdo. Nec itē hoc sc̄do solū offendimur crimine. s; ple-  
risq; p̄ pte nostrā ipugnatōib; in forma debita Rome a nobis ad-  
uersus Capnionē legitime exhibit⁹. in hoc libello iēpte p̄termiſsis  
optimos quosq; (id q̄d factū nō oportuit) a via veritatis. in hunc  
vsq; diē auctor ip̄e auertit. capiēdo sagittā. s; nō ponēdo signum.  
q̄d impeti debebat. Que vbi facta cognouim⁹. mox illud nob̄ in-  
cidit horatianū. Parturiūt montes. nascet̄ ridicul⁹ mus. Ceterz  
vt hec lati⁹ absq; p̄tumelijs et p̄uitijs. sapiētū more p̄sequimur. Tñ  
tres ferme annos. oblate fuerūt. p̄ n̄ra p̄ter reuerēdissimū dñō Car-  
dinali S. Eusebij. obiectōes q̄dā nostre. p̄tra alemanicū p̄siliū. si-  
ue oculare speculū Joānis Reuchlin. q̄s idē reuerendissim⁹ postea  
nobis retulit. se tradidisse sollicitatoribus ptis aduerse. q̄s tñ post  
lōgā satis morā (me pluries ad Cardinale instāt⁹ interpellāte. vt  
quēadmodū nostra tradiderat aduersarijs. ita quoq; et eos nobis  
rñdere p̄pelleret) egre atq; difficulter. nec nō et mēdicādo illic imp̄-  
trauere. Respōsioni itaq; illoz. de q̄ in hoc n̄ro opusculo mentiōez  
facim⁹. et quā hic libellulū appellam⁹. nobis in eadē vrbē p̄ Reuerē-  
dissimū cōicāte. mox rñdim⁹ et replicauim⁹. nostrasq; (vt sic dicā)  
replicatōes. iudici honorifice p̄sentauim⁹. q̄ etiā nup̄ in editōne li-  
belluli p̄dicti vltima omisse sunt. Rñsionis igit̄ p̄dicte. seu Reuch-  
linice defensionis auctor ille obscur⁹ (nimirū q̄ nomē et p̄sonaz suaz  
delitere cū obscuris voluit) mance nimium. et oīno ip̄fecte. opponē-  
tis p̄ pte n̄ra obiectōes citauit. vt nemo dinoscere possz. p̄tra q̄d  
aciē suā instruxisse videretur. Et q̄ sub tali forma. pluribusq; alijs  
(vt supra dictū est) obiectōib; n̄ris siue rñsionib;. reuchlinicisq;  
etiā assertionib;. errores intolerabiles vtrobiq; spirātib;. ex p̄posi-  
to p̄termiſsis. apud nos in lucē p̄dūt. p̄pterea ad honorez dūtatur  
Jesu Christi et sacre fidei tuitiōē. et ob nullā aliā cām. opusculū h̄  
nouū p̄fecim⁹. cui meritū Apologie sc̄cūde inscripsim⁹ nomen. vt  
in eo palā p̄spiciat. sup̄ quo in ecclia dei p̄tra Capnionē et ei⁹ inno-  
minatū defensorē belligeret. et vt optim⁹ q̄sq; intelligat. nō inuidie  
sed fidei cām a nobis agi. Primo igit̄ Capnionis sp̄ p̄ iudeis p̄-



mittimus assertiōez. eā de verbo ad verbum. et eodem modo quo Rome ab  
aduersariis exhibita est. absolutissime recitātes. Deinde opponen  
tis pro nobis in Capnione obiectiones subiūcimus. Tercio. dicti garru  
li et ptenſi defensoris (Joānis videlicet sine noīe) inermes friuolasque  
defensiones. quas pſtigiatiōes poti⁹ ac uenias appellare. nihil erudi  
tionis. nihilque prorsus veritatis continētes. Nec mirū Hic enim triplex  
ordo Rome prius fuit obseruat⁹. quo in his locis minime obserua  
to. garruli solū vni⁹ strophas. ceteris omnibus studiose derelict⁹ (ut  
apud simplices et talis fallacie ignaros. nonnihil pro Capnione actū  
videret) imperfecte satis impressas legim⁹. Hanc igitur imposturā (ut pau  
lo ante tactū est) dolēter Christi grā attēdētes. p̄dictū ordinē ultimo  
omissum. in hac nostra Apologia repetiuim⁹. Quarto autē loco et vl  
timo. iustas ac boni meritas Theologi in obscurū illuz Reuchlini  
stā. p̄tēsūmq; defensorē. obiurgatiōes. catholicasque et veras oīno im  
pugnatiōes adycim⁹. ut huiuscemodi et taciti quidē defensoris vafra  
mēta omīfariā laceraret ac supprimeret Nec tñ tua modestia. be  
nignole lector. aut quis alter vir bon⁹. nobis succēseat. quā hūc p̄ten  
sum defensorē. nūc garrulū. nūc sophistā. modo pſtigiatorē. modo infra  
scatorē et id gen⁹ alijs noībus appellam⁹. Etenim p̄cessus hic noster  
aperiet. dicta ipi⁹. oīa hec epitheta et longe maiora expostulasse. p̄  
sertim cū nullo noīe proprio. in puerilitatū illaz editiōe p̄sperim⁹  
baptisatū. Dinc arbitrati sum⁹. a facture sue meritis. eum quē latere  
voluit. licite posse vocitari. Et ob id quoque potissimū. quā ridicu  
lus ille (quisque fuerit) hō. in calce cauillationū suaz. sic suā absoluit  
defensionē. Hec mi Stephane sunt apud te. ne forte bon⁹ ille frater  
faciat fortasse nouos articulos p̄ hec. Que quidē verba studiose nup  
supp̄ssa sunt. nō. ut ego deciperer. quā ante duos annos (ut supra dixi)  
hec oīa Rome publicata legeraz. verū ut simplices et boni. fucatis  
quibusdā rebus ac veluti nouis defraudarent. Si vero aduersariū nostri  
aut illoz p̄plices dicere vellēt. p̄dicta in monstroso Reuchliniste li  
bello Rome exhibito minime contineri. referem⁹ p̄festim nos ad li  
bellū pro parte eoz Reuerēdissimo dño Cardinali tñc t̄pis oblatum  
O gloriosum igitur defensorē. quē cū obscurorū viroꝝ deo. in antro ma  
ledicētie abdito latitāte. incognit⁹ delitere exoptat. quē certe ob id  
ipsum ex Obscura reuchlinistaz cohorte eē. suspicari nō abs reli  
cebit. O gloriosam etiā defensionem. cui auctor ipse nō satis p̄fidit.  
quāmo verē. ne heresū Inq̄sitor. hereticales inde colligat articu  
los. O felicē quoque Capnionē. qui eiusmodi sortit⁹ est defensore  
qui (ut reliq; obscuri oēs) semetipm. de piculosis suspectū h̄z articu  
lis. Attamen nonnihil is defensor ex p̄phetico affecut⁹ est spū. dū si  
bi quod verebatur accidisse quisque visus est. et quod hoc nonnulli aiaduerte  
rūt. clausulā illā finalē omīssā p̄ncipim⁹. Ceterū disciplinate lec  
tor. videre mihi videoꝝ nonnullos hūic operi insultaturos. forsitan



q̄ suo calūniandi more dicturos. stylū hui⁹ operis illatū eē. vt  
pote hoīs illiteratissimi. vt nup̄ audaculus q̄dā. in sua ad genero  
suz comitē eplā. a se publicata. facere est ausus. Quid ipi ad h̄ dice  
mus? Adeo inq̄ multoz proterua phātasia siue cecitas est tātāq̄  
nauseā h̄nt in L̄hristi cibo. vt secūdisimā nō dignent̄ p̄cipe v̄itatē  
nisi Liceroniano v̄boz nitore tradat̄. Quib⁹ certe satis r̄suz erit  
si v̄bū illud apli p nobis sumpserim⁹. dicētis. Etsi sermone impe  
ritus sum. nō tñ scia. Et alio loco. Veni nō in sublimitate sermōis  
Et iterū. Loq̄mur nō in doct̄ humane sapiētie v̄bis. sz in doctri  
na spūs. Veritati em̄ (quā spūsc̄t̄is nobis exp̄ssit) ⁊ scripturis sa  
cris. nō v̄boz pōpe intēdim⁹. Et q̄dē sermonis nitore. nullū sibi in  
hoc ope locū vendicare potuit. cuz ip̄e p̄text⁹. sub p̄p̄is v̄bis in  
terloquētū. id nō expectet. In p̄mis em̄ nostri instituti est. ad eua  
dendas captiosoz maliorūq̄ hoīm calūnias. p̄pria Capnionis  
verba fideliter p̄mittere ⁊ sub ea solū interptatōe. q̄ p Martinum  
Broningū. hoīez alioqui literatū. sz ornatui nō insistentē. stylo sim  
plici Rome. ⁊ p pte aduersa iudicialr̄ est exhibita. Idem quoq̄ de  
verbis hui⁹ defensoris nobis agendū. cui⁹ etiā eloquiū. stylo alteri  
us longe inferius est. Hac ergo rōne nō erat nobis in hoc opere or  
natui studēdū. q̄ optime callem⁹ scriptū esse. nō in boue simul ⁊ as  
no arandū. nec induendū quēpiā vestimento. q̄d ex lana ⁊ lino cō  
textū sit. Si tñ Reuchliniste illi. de quib⁹ statim in genere locu  
ti sum⁹. hoīes fortasse pueri. ad sui Capnionis fauorem inuehi in  
nos voluerint. ⁊ indignis nos cōtumelijs proscindere. cogitabi  
mus certe. nos nō esse meliores aplis. qui ibāt gaudētes a cōspec  
tu p̄ciliū qm̄ digni erant habiti p noīe Jesu (cuius hoc negociū est  
q̄d agim⁹) cōtumeliā pati ⁊c. Quales em̄ illi sint. viri boni ⁊ sapien  
tes nō ignorāt. Rident se penumero multi corā alijs. turpissimas  
Reuchlinistaz inuectiuas legētes. seorsum tñ ⁊ in p̄spectu bonoz  
illas cū suis auctoribus. velut pestilentia derestant̄. Nec īmerito.  
Nam ad cōtumelias illi ⁊ ad p̄uitia a suis filijs educati. dū mon  
stra ⁊ portenta v̄boz eructāt. ne ad vnā q̄dē theologicā q̄stionē no  
bis in scholis r̄ndere possent. Si aut̄ se posse dixerint. veniāt ob  
secro. ⁊ nos sp̄ viua voce. ad r̄ndendū p ecclia in L̄hristo paratissi  
mos habebūt. nec viua solū voce. sed scriptis etiaz. dūmodo aliqd  
in mediū pduxerint. q̄ sapiētes ⁊ boni. dignū r̄nsiōe iudicauerint  
Te igit̄ nō moueāt. neq̄ a L̄hristi ⁊ ecclie negocio auertāt false  
calūniantū siue obtrectatoz maledictōes. p̄ter fucū apparentē. et  
sup̄bos ausus nihil boni cōtinentes. Quapropter vt te paucis  
absoluā. erit deus iudex inter illos ⁊ nos. q̄ p̄ter p̄uitia (quib⁹ tur  
piter abūdāt) causis sese ingesserūt. que nihil ad illos p̄tinebāt. ⁊ a  
quib⁹ liberi. etiā cū honore esse potuissent. Nos tñ p nostro offi  
cio ⁊ theologoz more. illoz p̄uitijs r̄ndere dedignamur. ne fidei



negociū (vt in eplā precedēti ad reuerēdū dñm Prepositū Cantē  
sem. virū nunq̃ satis laudatuz. scripsim⁹) maledicis cōtentionib⁹  
inuoluat. Est em̃ hereticorū et eorū etia⁹. qui vel hereticales libros.  
vel ipos tādem hereticos defendere molūtur. vt dū rōnib⁹ ⁊ ecclē  
siasticis sentētis nihil possunt. sese puitis. execrationib⁹. ⁊ appai  
rentib⁹ quibusdam cauillis. via etiā facti (si possunt) vltro citroq⁹  
cōtueantur. Vale lector pyssime. ⁊ que in sequenti opusculo tā  
ab opponēte. q̃ a theologo (qui vno veritatis gladio dimicam⁹)  
aperta fronte. ⁊ ad honorē dñi nostri Iesu Christi. omniūq⁹ fidei  
um salutem. per paucis dicūtur. boni cōsulito. Colonie ex puentu  
nostro Anno .M. ccccc. xviij. in Augusto.

## Correctorium.

B. j. §. j. legendum est nemo absq⁹ et.

§. iij. legendum est. hec est intentio.

§. v. in verbis Theologi. legēdū est Opponentis pposito.

§. viij. in verbo defensoris. lege mādaauerint

§. xij. lege. librorū hebreorū ⁊ hereticorū. Deinde i fine eiusdē folij  
post quartā clausulā. lege. p quas ipsi

E. iij. facie oīa in ṽbis theo. circa finē. lege. p̃fingit. ⁊ nō p̃fugit.

facie ṽo sc̃da. in ṽbis reuchlin. post ṽbuz scrutari adde hec ṽba. et  
de ill' disputare. Dein in ṽbis defensoris legēdū ē p̃cepit ⁊ nō p̃cipit

L. vltio. facie. j. in ṽbis defensoris. lege. puta ex sacro canone.

D. ij. facie. j. in ṽbis reuch. post ṽbū p̃sumi. adde. aut supprimi

D. vltio. facie. j. in ṽbis reuch. legēdū est. l. Judei. ⁊ ibidē. lege. glo.  
penul. cle. Deinde in ṽbis opponētis. lege. nulli christiano

E. iij. facie. j. in ṽbis defensoris circa finē. lege qd ⁊ nō quin.

E. iij. facie. j. in ṽbis reuchlin. lege q̃tq̃t nostrū ad. ⁊c. Ibidē in eo  
dē loco post gr̃m Ch̃ri. addenda sunt hec ṽba. Igit̃ absurdissimuz  
est. donū tāte excellentie tribuere.

Dein. §. ij. in p̃ncipio. lege. nutritus sub pedib⁹.

§. eodē legēdū est. diuine literalitati. nō libertati

E. v. §. v. circa finē. lege hoīes idiote.

F. ij. §. j. linea. iij. lege. ideo minus effectū. ⁊c.

Deinde. §. ij. circa finē. lege. assistētia. nō abstinentia.

Eodē folio. facie. ij. linea. ix. dele. qm̃. Postremo aut in verbis  
mox subsequentib⁹. lege. assert. ⁊ nō asserat ⁊c.



# Articulus Primus.

¶ Joannes Reuchlin dictus Capnion pro iudeis loquens sic scribit.

## S. primus



Ita agunt eruditi ac sapientes viri. quibus voluptas inest ipsi Talmud et suos adherentes rationabilibus artificiosisque rebis refellendi. ¶ Quam laudem vellet consequi. et quo appareret quod probati doctores et Magistri christianitatis essent. quando exustus esset. et amplius non extaret. et nemo post hoc scire posset. an eorum argumenta et replice vere fuissent vel non vere. quod liber aduersus quem arguissent et disputassent non esset amplius pre manibus. Hec est intentio in pallegatis rebis sancti Pauli. quod scribit ad Corinthios. xi. Non oportet hereses esse. ut qui probati sunt. manifesti fiant in vobis. Propterea dixi. quanto ineptior et impetentior est Talmud (vbi nostri aiunt) tanto libentius vellem quod nostris studentibus et litteratis deberet manere. velut signum situm in scopo ad quod quotidie oportet iaculari. Hec Capnion in consilio suo almanico. fo. vj. facie secunda. Exurgat ergo opponens.

Prima assertio.

¶ Opponens contra dictam Capnionis assertorem.

¶ Assertio prima contorquet verba apostoli. ad contrarium eius quod apostolus intendit. Non enim vult apostolus quod oporteat hereses esse. quasi utile esset eas sustinere. Quia utilitas ex heresibus pueniens. utpote quod probati manifeste fiant. et eorum constantia non solum probetur. verum (ut inquit glossa per me Corinthios. xi.) ut catholicam fidem contra hereticorum insidias affirmantes. cautiores et vigilantiores efficiamur. Hec inquit utilitas est propter hereticorum et librorum hereticalium intentionem. quin potius de intentione eo sume fide destruere. Id est ea que contraria fidei sunt astruere. Quare hoc secundum plus ponderandum est. ut excludantur quam primum ut sustineantur.

¶ Defensor Capnionis contra hunc opponentem.

**S. ii.** Rogasti me mi Stephane ut tibi quid sentiam de libello tui Joannis aperire. Et quibusdam cauillis que mihi nup dedisti. responderem. non ob aliud (ut dicis) nisi ut rei veritatem noscas. Dicam tibi quid in hac res sentio amice et familiariter. Hec ille. cum ceteris quibusdam frivolis vaframentis. que rationem non merentur speciales sed eorum vanitas ex processu patebit.

¶ Theologus in defensorem hunc et proplices eius.

¶ Quare detraxistis sermonibus veritatis. iustas rationes quas necdum dissolvere potuistis cauilla appellantes. cum et vobis nullus sit qui possit

B i.



# Articulus primus

arguere me. Ad increpandū tū eloquia pcinnatis. et in ventū vba pfertis. et subuertere nitimini amicū veritatis. Verūtamen quod cepistis explete.

¶ Defensor

Ad p̄mū q̄ vez est q̄ rō nō demonstrat. s; rō pbabil' est. Et ē sensus scribēris. q̄ sicut stat cū fide. q̄ hereses sint. ex auctoritate apli. vt pbati manifesti fiāt. Ita cū fide stat vt Thalmud sit ac pmaneat. vt etiā qui pbati sint manifesti fiant.

¶ Theologus.

¶ Subdola certe et e mentita hec tua. mi defensor. est vborū tuū Capnionis expositio Et tē nō mō assertio ipi? (quēadmodū hic tu p̄minisceris) voluit q̄ hereses eē in hoīb; pueris Thalmud q̄q; pmanere. stet cū fide vera in ipis fidelib;. hoc em̄ nemo vnq; dubitauit. aplo dicēte. Quid si qdā nō crediderūt. nūqd eoz incredulitas fidē dei euacuauit? absit. ¶ Neq; etiā hec mens est sue assertōis. si delē quēpiā. sua recta fide salua. sentire posse vtile esse. q̄ hereses sint q̄ q̄q; tā expediat q̄ pueniat Thalmud eē ac pmanere. quēadmodū tu cauillando. aut q̄piā forsan alter p̄tendere poss;. Qm̄ neq; vñq; nobis in dubiū est vsum. Sicut et de hoc q̄ est heresim Bohemoz gladio exterminare. aut terrā sanctā bello repetere. An ppter rei difficultatē. aut iminentia pericula vel ipedimēta expediat nec ne vtrobiq; salua fide partē negatiuā q̄s posset approbare. Verū si quispiā hoz alterū. illicitū. iniustū. aut a deo prohibitū affirmaret (id qd̄ de pbustione maledicti Thalmud Capnion scripsit) non immerito in fide grauer suspectus et pfidus christianus haberet

¶ Sūia theolo Sic ergo an Thalmud expediat exterminari vel nō. vnicuiq; salua recta fide in suo licz abūdare sensu. p̄inde ac in ceteris q̄ in p̄sulatione Thalmud tationē deducūt. Hec in apologia p̄ma. ca. j. §. j. declarata sunt

¶ Mens Capni- ¶ **S. II.** Mens aut assertōis Capnionistice (et q̄dez manifesta) illa est. qm̄ si hereticales (in q̄s pbati scripserūt) aplius onis de pbustione Thalmud p̄re manib; nō essent libri. neq̄rent pbati fieri manifesti. qd̄ et ratio quā subūcit palam indicat. Dum ait q̄ exustis talib; libris nō posset apparere an argumētatōes et pbatorū replice vere fuissent aut nō vere. Un̄ et adūcit hec intentio in p̄allegat̄ verbis sancti Pauli. Oportet hereses esse et. Aduersus hanc q̄dem aplice scripture expositōnem. tanq̄ intentionē apli plane peruertentē. ab opponēte articulātū fuit. eo q̄ iuxta hanc quā Capnion voluit apli fuisse sentētiā. pia mater ecclia libros olim pbures hereticoz. eos q̄q; eliminādos disponēs. sc̄ti apli violauisset intentōem. id qd̄ nos tūz p hereticali. tum p blasphema habem? absurditate. Hinc bone letor licz suspicari qd̄ ex h̄ sophistico defensore in postez sit expectandū. q̄ in ipso exordio ad tā apta se p̄uertit mendacia.



# Articulus primus

¶ Defensor Lapnionis ad opponentem.

**S. iiii.** Et qđ opponēs dicere videtur. qđ nō est sile. qđ alteruz nō est in potestate ecclie. puta hereses esse. aut hereticos alterū hō est. puta libros eoz eē aut nō eē. Ideo p̄mū stat cuz fide secūdū nō. quapropter tales libri vt errores sunt extirpādi

¶ Theologus.

¶ Siste oro defensor paulisper. admirādū nāq; hoc in loco ob- tendis figmētū. nō em̄ opponēs p̄ suo fundamēto illā silitudinez ea p̄tendebat rōne. ac si min⁹ staret cū fide libros p̄manere hereti- cales. qđ hereses esse. Ostendim⁹ otius ambo stare cū vera toti⁹ ec- clesie fide. At mens opponentis illa erat. qđ tametsi in nostra non sitū sit potestate. p̄uenire. qđ ⁊ hereses heretici quoq; sint. Uerūtū exquo hereticales extinguere libros. de efficaciorib; vnū ē remedijs quo ne insurgāt hereses p̄ueniat. Propterea quēadmodū ecclia he- reses ac hereticos p̄ virib; exterminat. sic quoq; recte ⁊ iuste hereti- cales exterminari possent libri. Qđ. hec Lapnionis assertio. veluti aplice repugnās intentōi. cōdēnare p̄tendebat. ⁊ id qđdem p̄ aplice scripture fedā prauāq; interpretatōez. Sed si lubet et iā p̄ge.

Qua rōe libri  
hereticales de-  
struuntur

¶ Defensor Lapnionis ad opponentem.

**S. v.** Ad hoc etsi magna sit differētia inter libros hebreoz ⁊ he- reticoz. tñ ad p̄positū dico. qđ sile nō oportz qđ in oīb; sit sile. qđ tūc idem essz ⁊ nō sile. Sūt em̄ filia ad p̄positum scribentis nam ex vtrīsq; probati manifesti fieri possunt. Et idē ex glosa al- legata sumi posset probabiliter vtemur hebreoz libris. nō vt eoz approbemus errores. s; vt catholicā doctrinā aduersus eoz insidi- as affirmātes vigilātiōres ac cautiores sim⁹. ⁊ ob alias causas q̄s auctor in suo libello notauit.

¶ Theologus.

¶ Opponētis p̄positio reuera opus non erat aliq̄ dissilitudine inter libros hebreoz prauos ⁊ hereticoz. Si nāq; inter eos ad pro- positū scribētis silitudo in eo est qđ ex vtrīsq; p̄bati queūt fieri ma- nifesti (vt hoc loco tu asseris) Si insup. vt fol. iiii. facie p̄. sui p̄silij Lapnion inqt. q̄uis iudei recte loquēdo nō sint heretici. attñ p̄p̄ hēdunt sub allegato apli hō. Quid ad hoc p̄ns erit. nisi nō soluz prauos iudeoz libros. vez etiā hereticoz libros eē asseruādos. alio- quin (vt assertio h; iuxta apli intentōem. p̄bati qđ in illos scripsere libros. nō fierēt manifesti. Hoc aut erat qđ p̄demnare voluim⁹ ex praua scz Lapnionis scripturaz temeratōe. tā hereticoz qđ iudeo- rū libros debere asseruari. Ex q̄b; te liquet ianiter garrire. ac p̄ tuā quā frustra itroduxisti silitudinē. in nullo Lapnionē tuū releuasse quin poti⁹ eius caput ad duriorē lapidem inpegisse.

Ecce onerosuz  
solatorē Lap-  
nionis.



# Articulus primus.

¶ Opponēs p̄tra eādem assertionem.

**S. vi.** De intentōe p̄ncipali hereticorū z hereticaliū librorū ē cor-  
rumpere fidē. hoc autē est maximi nocumētū. Un̄ fm̄ S.  
Thomā. scd̄a scd̄e q. xi. ar. iij. ex q̄ multo peius est corrūpe fidem p̄  
quā est vita aīe q̄ falsare monetā. p̄ quā est vita corporis. sicut igit̄  
falsarij monete sunt p̄ principē puniendi. ita z hereticorū libri sunt  
om̄ino sup̄primendi z abolendi.

¶ Defensor Lapnionis p̄tra opponentem.

¶ Qd̄ adducit̄ de sancto Thoma. z alijs vera sunt. s̄z nō ad p̄po-  
sitū. Primo qz aliud est loq̄ de libris hereticorū z hereticis. aliud de li-  
bris hebreorū z hebreis. Ecclia p̄mittit hebreos. nō autē hereticos

¶ Theologus.

¶ Diui Thome sentētiā liquet eē maxime appositā. neqz em̄ so-  
lū monete falsatores. q̄nimo z false eorū ab vsu humano exterminā-  
tur monete. ne q̄spiaz p̄ eas decipiat̄. Proinde z nō mō heretici ex-  
terminādi sunt. s̄z z falsa eorūde monetā. h̄ ē iporū falsi libri. id qd̄ z  
practicat z disponit mater ecclia. Etia t̄aet̄si hoc inter eos intersit  
q̄ pfidi iudei nō sint ecclie p̄ votū aut fidei p̄fessionē vel susceptio-  
nē baptismi addicti. q̄b̄ modis hereticos ecclie cōstat eē subiectos.  
(Un̄ z p̄surgit eccliaz sec̄ cū illis ac cum hereticis agere) ipos mis-  
ericorditer scilicet in sua perfidia tolerando. nec eos compellen-  
do ad suscipiēdū fidem. tum qz eis nō p̄t infundere fidē inuit̄. cū  
credere volūtatis sit. tum qz plerūqz malū haberet exitū. si passim  
p̄pellerent̄ inuiti Att̄n iudei nihilomin⁹ sunt ipo iure. z ob innocē-  
tē christi mortē ecclie p̄etua seruitute subiecti. extra de iudeis. ca.  
Et si iudei. Et hui⁹ plane iuris executōem factam nouim⁹ p̄ diuū  
Constantinū. teste glo. in. c. Cōsuluit. eo. ti. z ibi doc. Un̄ z sup̄ iude-  
orū ac hereticorū reb̄ fere parem hincinde ecclia obtinet potestates.  
teste S. Tho. vbi statim. ar. x. p̄cinne ad. ca. finale. eo. ti. vbi ait Ju-  
dei sunt serui ecclie. ac p̄inde ipa de reb̄ eorū disponere p̄t Et p̄ dñs  
Ecclia p̄t de p̄- de prauis eorūde libris. q̄ libris hereticorū in malicia nullaten⁹ sunt  
uis libris iude inferiorēs. vt in apologia. libro. j. ca. ij. S. v. ca. iij. S. j. ij. et. viij. late-  
orū disponere. ostendimus. Perspecto igit̄ qz vane imbractator hic. inter iudeo-  
rū z hereticorū libros discreuerit. cetera audiam⁹ ei⁹ deliramēta

¶ Defensor ad opponentem

**S. viij.** Tunc secundo quia consequens a simili infert. vbi p̄-  
babiliter videtur sequi. q̄ etiam si aduersarius protera-  
uiat. q̄ non sequatur. non curabimus. nec propter hoc in istis ali-  
quid est fidei nostre repugnās. s̄z solū argumētū a simili. qd̄ si nō est si-  
mile. z vt si inferat. quā heresim hic inuenis:

Quare ecclia  
iudeos tolerat  
nō aut hereti-  
cos.

Judei sunt ser-  
ui ecclie.

Ecclia p̄t de p̄-  
uis libris iude  
orū disponere.



# Articulus primus

## Theologus

¶ Que somnia infrascator iste somniat. vix ille desideriorum vir somniorumq; interpretator grā p̄ditissim⁹ Daniel diuinare posset. Siq̄dē ad nil tēdit aliud. q̄ clara extantia. p̄ sua obtenebrare inuolucra. Ostensum ē sane opponētē nullū hincinde inter vtroslibet libros q̄ fuisse discriminē. vtpote q̄ p̄cise inhesit similitudini q̄ ait Sophista. ex vtriusq; p̄batos fieri posse manifestos. quā z iā sup. §. v. declarauit z Capnion q̄q; supius sat̄ exp̄ssit. dū dixit. Iudeos pariter cū ip̄oz libris sub apli allegato vbo p̄prehendi. Oportz hereses eē. Sicut at̄ iudeos p̄phendit inter hereticos. ita vtiq; z eoz libros prauos h̄ reputat inter hereticos. Lū itaq; baptisati heretici neutiq; ab hocine apli vbo q̄ant vlla rōne eximi. p̄inde recte illatū fuit. ip̄oz libros iuxta Capnionis it̄p̄tationē. asseruari oportz. q̄tenus scz apli nō p̄traueniat̄ intentōni. Qd̄ q̄dē heresim saluare ex eo p̄stat. qm̄ aplicā scripturā i p̄trariū ei⁹ trahit qd̄ sc̄ispūs efflagitat sensus. Et ē manifeste heretice prauitatis fautoriū. eiusq; p̄seruariū. imo z heresis p̄pagatiū. Nā hereticos q̄ p̄manent libri. haud min⁹ nati sunt alios inficere. heresimq; suscitare. etiam extinctā. q̄ eoz q̄ raptim transit sermo. de q̄ idē ait ap̄lus. Sermo hereticos vt cancer serpit. Id qd̄ heu p̄hodoz rei docuit euent⁹. qm̄ libri Joānis Dns heresiarche. in Anglia q̄dē p̄busti. attamen qz nō satis exterminati erāt. dū ad Bohemiā trāslati sunt. puincia illā pessima heresi in hodiernū vsq; diē toxico inficiūt p̄sentissimo. put in Apologia n̄ra. cap. iij. §. j. latius deduximus

¶ Opponens in eandem assertōem.

**§. viij.** Vacratōne moti Gregori⁹. ix. z Innocētius mandauerunt p̄buri libros Thalmudicos.

¶ Defensor Capnionis p̄tra hoc.

¶ Quod ibi addit de Gregorio. ix. z Innocētio. q̄ p̄ceperunt libros Thalmudicos p̄buri. ille hō r̄ndit. qd̄ mādauerit de p̄te illa p̄nitiosa. z qd̄ ip̄e de illa h̄ etiā asserit.

Theologus.

¶ Hoc in loco plurimū opus erat hui⁹ memoria adagij Mēdācem oportz eē bñ memorē. liquet plane. nec p̄tēsus hic defensor inficiari p̄t. quin p̄ apli vbu. Oportz hereses eē zc. Capnion p̄bare enisus fuerit. asseruādos eē libros. q̄s p̄bati scribēdo impetiuere reprobauereq;. Quo itaq; pacto citra mendaciū. mō dici p̄t. Capnionē asseruere voluisse. partē Thalmud p̄nitiosam tantū eē p̄burendā. Nisi quispiā fortassis vsq; adeo mēte capt⁹ sit. vt libros hereses p̄tinētes. in q̄s z p̄bati scripsere. nō p̄nitiosos. vez sanos. dicere ausit. Qs aut̄ Capnion libros Thalmudicos nūq; in suo p̄silio senserit. p̄pter hereses vl̄ blasphemias eē abolēdos. copiose ostendit.

Hereticos libros iuxta Capnionis positōes oportz asseruari

Oportz mēdācem memorē esse



# Articulus primus

dimus in scda nra editoe Rome iudicialr exhibita. Idē succincti-  
us nouissime in nra Apologia. ca. ij. §. p. et. ij. ca. xj. §. p. z sequēti.  
sitr. ca. xix. §. vj. Sz auscultem<sup>r</sup> parūp. qd ad opponētis rōem. h  
noīalis defensor adiectur<sup>r</sup> sit rñsonis. ¶ Defensor.

**D. I. E.** Ad hoc ego respondeo. q conclusio est pbabilis z sua op/  
posita. ¶ Theologus.

Qualit<sup>r</sup> pbati  
fiūt manifesti.

¶ Tametsi an Thalmud oburi expediat aut pseruari. ob diuer-  
sos respect<sup>r</sup>. potiri possit vtrūq<sup>r</sup> pbabilitate. attamē nemo inficias  
ibit execrabile eē sniam. tā libros hereticos q<sup>r</sup> Thalmudicos ea-  
tenus oportere asseruari. q apli satisfiat intētioni. Proinde ac eis  
destruct<sup>r</sup>. pbati neqrent fieri manifesti. tāq<sup>r</sup> Augustin<sup>r</sup> Hieronym<sup>r</sup>  
reliq<sup>r</sup> q<sup>r</sup> scti doctores. nō satis facti sūt manifesti. qñ ecclia ipozuz  
q<sup>r</sup> aduersus hereticos edidit libros. cū summa suscepit venerati-  
one. hereticoz ho repudiavit exterminauitq<sup>r</sup>. put in Apologia p<sup>a</sup>  
ca. iij. §. iij. hoc latius declaratū extitit. ¶ Defensor.

**D. E.** Secūdo stat q nō bene pceperint. pt em papa errare z in fi-  
de z in moribz. z nō solū papa. sed maior pars cleri.

¶ Theologus

Thalmud iu-  
ste pbust<sup>r</sup> ē

¶ Prohpudor q<sup>r</sup> temere imbractator iste. os ponēs i celū. anxio-  
ma faciēs in dubiū p<sup>r</sup>tit. qd re ipa luce meridiana ē clari<sup>r</sup>. Si qdez  
monarche canonici Juris Innocēti<sup>r</sup>. Hostiensis. Ioan. andree. An-  
tho. de Butrio. in ca<sup>o</sup>. Qd sup his de vo. z id qdē p<sup>r</sup>corditer. ex diui-  
na ostendūt lege. dictis summis. sapiētissimis q<sup>r</sup> pontificibz. nō  
mō legitimā fuisse potestātē pburendi Thalmudicos Judeoz li-  
bros. vez z lucificāt eosdē libros rōnabili ex cā fuisse pbustos His  
accedit testimoniū approbatioq<sup>r</sup> sacri collegij sapiētissimoz Theo-  
logoz Parrhisiē. q cū plusq<sup>r</sup> qdraginta pgregatōibz desup cele-  
brat<sup>r</sup>. Consiliū Joānis Reuchlin igni adiudicassent exurendū. sub  
suo patente sigillo sic scripsere. Ipsos vero Thalmudicos libros  
quos tota animi p<sup>r</sup>tentōe Ocularis speculī auctor. p<sup>r</sup>tendit eē asser-  
uandos. aplica auctoritate iā pridē fuisse dānatos. imo vero nroz  
antecessoz diuini pariter z pontificij Jurisperitissimoz interpretum  
nostri Parrhisiē studiū doctrinali interueniēte snia iure fuisse cre-  
matos ingenue fateamur. huiusq<sup>r</sup> modi dānatōnem iure optimo  
durimus approbandā. Qua igit<sup>r</sup> fronte garrul<sup>r</sup> iste. de illis longe  
sapiētissimis nō veret<sup>r</sup> dicere pontificibz. Stat q nō bñ pceperint  
zē. Q<sup>r</sup> si taliter ducat pteruiendū (q ipe oīm se inuat hereticoz p/  
pugnatorē. patronūq<sup>r</sup>) ad applaudēdū Capnioni. adūciat. z oēs  
pontifices libros olim exterminātes hereticoz. min<sup>r</sup> bñ pcepisse.  
Nimirū q inter vtrosq<sup>r</sup> libros silitudinē posuerit. q ex vtrūq<sup>r</sup> pos-  
sint pbati fieri manifesti. quā etiā silitudinē dixit eē ad mentē z p<sup>r</sup>

Proterula so-  
phiste. p<sup>r</sup>futat.



# Articulus primus

positū Capnionis scribentis. Si igitur stat (id quod dicit hic pallia-  
tor) quod summi pontifices non bene preceperunt Thalmudicos oburi li-  
bros. ob apostoli motum. In quo super. §. v. idem ipse declarauit. dicta consister-  
re similitudinem. haud dubium (cum de similibus idem sit iudicium) consequens est.  
eos minus recte hereticorum precepisse librorum exustionem. sane cum penes  
Capnionis assertorem. utriusque probati pemptis hinc inde libris. non  
fierent manifesti. Sed perge tu defensor quo cepisti.

¶ Defensor ad opponentem

**S. Et** Tercio. quoniam precepta diuersa in diuersis temporibus sunt due-  
nientia secundum occurrentias. Oportet pontifices diuersa pre-  
cepta ordinare. Et quod ita sit patet. quia successores illud non preceperunt. et pre-  
ceptum ab alijs seruari non curauerunt. imo oppositum promiserunt. ut patet  
apud hos hebreos qui etiam apud nos sunt.

¶ Theologus

¶ De angulo ad parietem inappositus hic est sermo. ut dicere liceat.  
cauda hec non est de hoc vitulo. Suadet enim hec dicta eius sensus. et quod  
vix. quem iam super arti. p. §. ij. loco secundo exemplariter induximus. sed Cap-  
nioni nec in minimo suffragantur. qui eo sensu nequaquam utuntur. voluit in  
suo Oculari speculo. contra Christi esse preceptum. si Thalmud exustionem  
daret. etiam si contra nos esset perfectus. id quod clarebit ex quanta assertione. vo-  
luit insuper ex praua scripturarum interpretatione probare. nullam in ecclesia dei  
esse iurisdictionem. super libros iudeorum prauos. ut patebit ex. x. et. xvij  
assertionibus. Et hec quod sunt. quibus putauimus cum recta et sana fide. nil  
esse loci.

¶ Opponens in eandem assertionem.

**S. Et** Aduersarius autem contra apostolicam determinationem defendit hos  
libros quod hereticum est. xix. dist. Nulli.

¶ Defensor contra hoc.

¶ Quod addit de. xix. distinctione Nulli. patet quod non est ad propositum.

¶ Theologus

¶ Quam recte textus eiusce distinctionis appositus sit. constabit intuen-  
ti glosam quam illic ad exponendum textum ait. Si quis transgreditur sedis  
apostolice mandata. non propterea dicitur hereticus. sed si quis diceret Romanam ec-  
clesiam non esse caput. aut non posse facere canones. ille esset hereticus. Et Confutatus canil-  
ibidem Archidia. sic inquit. Qui dicunt statuta non esse obseruanda. isti ta-  
les. heresim et scisma sapiunt. et ipso genere delicti tamquam heretici sunt ex-  
communicandi. Et idem infra. Transgredientes statuta Apostolice sedis ea re-  
probando. aut ex contemptu asserendo ipsa non esse obseruanda. hic sapit her-  
esim. et qui facit hoc ipso iure est excommunicatus. hec ille. Cum itaque eiusdem po-  
testatis sit. posse facere canones. statuta et ordinationes. Sapientissi-  
mi quique pontifices ordinauerunt. imo mandauerunt Thalmud oburi.  
Oculare autem speculum negat ipsi ecclesie aliquam esse super iudeorum libros auc-  
toritatem. ut patebit ex. x. et. xvij. assertionibus. Ergo clarescit quod inueni-



# Articulus primus et secundus

co. hic notialis defensor dicat canone illū nō esse ad ppositū

¶ Opponens in eandē assertionē.

**S. EII.** Juxta interpretatōez quā dat Capnion sbo apli. Opor  
tet etiā z hereticoz libros sustinere ¶ Defensor

¶ Ad additū in eodē articulo iā ex dictis ē solutū rōne dissimilitu  
dinis. libroz hebreoz. z p̄cipue ex sensu scribentis quē sup posui.

¶ Theologus.

¶ Velut piger z ipotens. hic dorsus suū ab onere vere solutōis  
sophista diuertit. nolēs intelligere. ne recte soluere cogere id qd p  
sciebat sibi ipossibile fore. liquet sane sibi aīm fuisse. declarare inter  
libros hebreoz z hereticoz eē similitudinē. ad ppositū scribētis Cap  
nionis. in h̄ assistentē. qz ex vtriusqz p̄bati pnt fieri manifesti qd pa  
nionis. in h̄ assistentē. qz ex vtriusqz p̄bati pnt fieri manifesti qd pa  
ritatē amatoz  
canillatoz va  
nitatem  
tuit. S. v. Est. qz vsqz adeo manifestū. ppositū Capnionis in hac  
assertione extitisse ex allegato apli sbo. vigore clause illi? (vt p̄ba  
ti manifesti fiant) clusus iri. libros Thalmudicos prauos (vt po  
te p̄tra q̄s p̄bati scripsere) debere manere. vt nec hic cauillatoz infici  
as ire qat. Qua itaqz apparētia. q̄ deniqz fronte. imo q̄ inuerecūdia.  
nūc p̄viā dissimilitudinis hic excusare Capnionē p̄tēdit. q̄ in hac ma  
teria tota vim rōcinatōis sue. in sola Thalmudicoz libroz similitudi  
ne ad hereticas p̄stituit. Nimirū q̄ vt Thalmud ex sbo defensaret  
apli. dicit iudeos sub sbo apli Oportz hereses eē zc. p̄phendi. z p  
inde sic iudeos sentit inf̄ hereticos. ita z eoz p̄uos libros sentit p̄p  
hēdi inf̄ hereticas. Reuera nō ē bone defensor. q̄ h̄ apli? ēgiuerserz.

## Articulus secundus.

¶ Joānes Reuchlin dict? Capnion p̄ iudeis

**S. I.** Ulteri? loquit dñs in p̄notatis s̄bis. inq̄tū putat? in eisdē  
scripturis vitā eternā habere. z nō dī in q̄bo vos vere scitis vitā  
eternā habere. qm̄ illud s̄bum grecum in eodem loco sciat quicqz  
pro vero reputare. qd nō est ita. Designat em̄ vulgariter wenen. la  
tine putare. ¶ Per hoc parti? scripturas in bibliā atqz in libros  
magistroz. (Scda clausula) Quia eos antea docuerat q̄ vere  
deberēt scire z nō putare ex bibliā vitā etnā haberi Luce. x. zc. h̄ fac  
et viues zc. Illud z Moises an̄ p̄dixerat. Deutero. xxx. ca. Cōsidera  
q̄ hodie posuerim in p̄spectu tuo vitā z mortē zc. Ideo habebāt ip  
si nullā ambiguitatē de Biblia. qm̄ vitā eterna eēt in ea. (Tertia  
clausula) Habebāt tñ adhuc alios libros. q̄ nō erāt Biblia. q̄s  
eoz magistri rabbiqz cū subtilitate p̄fecerant. illos appellauit dñs  
nr̄ Jesus traditōes Matthei. xv. (Quarta clausula) per quas  
in opinionē qndā adducti erāt. ac si ex illis etiā vitā eternā adipisci  
deberēt. z illd̄ minime vez erat. Sed dñs nr̄ Jesus p̄tradixit atqz

Scda assertio.



# Articulus secundus.

ostendit eis qd ceciderunt. et tñ dicere vellēt se videre. Jo. ix. capto  
(Quinta clausula) Et insup scripturas q̄s ipi p̄scribere. et eorū  
vitā reprobavit Matth. xxiij. cū mltis h̄bis q̄b̄ vtiť aduersus scri  
bentes illoz libroz. et aduersus spūales (Sexta clausula) ¶ Ex q̄  
pcipere licet qd noster dñs Iesus scripturas magistrorū ex quibus  
Thalmud collectus est. et p̄posit⁹ est. in q̄b̄ putant se vitā eternā  
habere. suis verbis vult p̄prie (almanice eygentlich. id est solitarie)  
significare et designare. qñ loq̄tur perscrutamini scripturas. qz vos  
putatis in ipis vitā eternā habere. Et ille. Hoc est dicere. et ille etiā  
vna cū biblia. hoc operat̄ illa dictiūcula. et. Hec sunt verba ocula  
ris speculi. folio septimo itegre recitata. hoc solo tempto. qd in ter  
tia predictarum clausularū sole allegationes ex euāgelista et moise  
sunt abbreviata.

Tertia assertio

¶ Opponēs in tertiam Capnionis assertionem

¶ Christus eodē loco premisit. ego nō ab hoīe testimoniū acci  
pio. ego habeo testimoniū maius Joāne. scz vocē paternā. opa mi  
raculosa. et sacras scripturas. Jam scripture magistrorū ex quibus  
Thalmud collect⁹ est. sunt testimonia humana. neqz maiora sunt  
Joāne. ergo expositio Capnionis affirmās christū dicentē Scr  
utamini scripturas et. p̄prie designare scripturas magistrorū. ex q̄b̄  
Thalmud collect⁹. et quas dñs traditōes noīauit (et vt Capnion  
subiūgit) quas christus reprobavit. Hec inquā expositio et assertio  
reddat christū sibūpsi p̄trariū. et sue p̄prie p̄testatōi p̄traueniētē. qd  
est hereticū. qz seq̄tur christū fuisse mendacē. cū alijs q̄ deducta sūt  
latius in nostra apologia libro. j. ca. x. §. iij. cū sequētibz. Silia de  
ducūtur clarissime ca. viij. vsqz ad. §. x.

Iuxta expōz  
Capnionis chri  
st⁹ sibi p̄pi p̄trariū

¶ Defensor p̄tra hec

§. ij. Ad secūdū cauillū p̄ncipale. Scrutamini scripturas et.  
ingenue fateor. qd dñs nō loq̄tur de illis. sed de libris Moisi  
vt p̄z ibi in fine capituli.

¶ Theologus.

¶ Breues aliquātulas hic loci sophiste huic debem⁹. grates sane.  
qm̄ semel obsequiū p̄stitit veritati. asserendo veraciter Capnionē  
euāgelicā p̄raue exposuisse scripturā. aliquātulas autē dixi. qm̄ in  
dubie nō lubens. sed veritate coactus id fecerit. Cur autē sophista  
qñ a Capnionis assertionē discedit. ad fundamenta quibz Capni  
on eam firmavit ex vi triū dictionū. q̄ sunt. scrutamini. putatis. et  
p̄iunctio. Et. nihil responderit Profecto miraremur vehemēter ni  
si cauillatorem hūc. et inscitia. et sinistro erga Capnionē fauore labo  
rare dinosceremus. Dissolutiōem ergo motuorū Capnionis irre  
fragabilē. veritat⁹ quisqz amator videre poterit in nostra apologia  
lib. p̄mo. ca. ix. §. iij. et sequētibz. Verū pergat sophista ip̄e. et tu q̄si

Aduocat⁹ de  
serit cliētul us.



# Articulus secundus

quis ades q̄ diligenter auscultes.

**§. iiij.** Sed nō pbat q̄ illa expositio sit heretica.

**¶ Theologus.**

Qualiter vna  
scriptura reci-  
pit diuersos  
sensus lr̄ales

**¶ Immo pbat efficaciter.** quicūq; eū aliter sacra interpretat scri-  
pturam q̄ sensus sanctis p̄s afflagitat. hereticus dici p̄t. beati Nie-  
ronymi sentētia est. Et habetur. xxiij. q. iij. in ca. hereses. Eiusmodi  
aut esse expositiōem Capnionis. ab hinc statim defensor veritate co-  
gente celsit. imo declarauit. Insup ostensum est hāc expositiōem  
christū saluatore tū sibi p̄s reddere p̄trariū. tū p̄prie p̄traueni-  
re p̄testationi. proinde quoq; ip̄m arguere mendacē cum reliquis  
que opponēs p̄p̄sius deduxit. ad quoz penitus vllū. sophista iste  
nec vbo r̄ndit vno. Hec itaq; patefaciūt atq; palā p̄vincūt p̄dictā  
expōnem heresim sapere. manifestā q̄q; c̄cludere blasphemīā

**§. iij.** Scriptura sacra diuersimode exponit. et in quibusdā  
p̄trario modo.

**¶ Theologus**

**¶ Nūquid dudū aduertisti.** q̄ huic p̄tense euasioni opponēs vi-  
am obstruxit. dū eodez articulo sic diceret. Sz r̄ndet q̄ hoc p̄cedit  
et veritatē h̄z in scripturis sacris. q̄n vba scripture apta sunt vtri-  
q; sensui. q̄n etiā eiusmodi sensus. neq; scripture cui adaptant. neq;  
alteri scripture refragāt. huiusmodi nāq; sensuū etiā lr̄aliū plura-  
litas diuine scripture attestat fecūditati. Verū sensus quē assertio  
hec euāgelice tribuit scripture. plurimis tūz scripturis. tū scriptu-  
raz circūstātis repugnat. id qd̄ opponēs affatim deduxit. et cauil-  
lator iste ab hinc statim declarauit. nos quoq; in nostra palā ostēdi-  
mus apologia. Id tū hoc in loco admiratōe dignū videē. cum hic  
sophista hāc iterant euasione. cur et eiusdē euasione p̄futationez nō  
reppulerit. quā opponēs illi dudū obiecerat.

**¶ Defensor ad opponentem**

**§. v.** Et hec expositio nō est noua. fuit eū expositio Burgēsis  
in proemio scrutiniū scripturaz. Ideo p̄us ille esset vt he-  
reticus taxandus q̄ iste. sed nō ille et c.

**¶ Theologus**

**¶ Capnionē poti⁹.** atq; plus dño Burgeni culpādū eētāq; tēpe-  
rātius loquēti hoc eodē articulo opponēs dudū sex ondit rōnibz  
e quibz nec vna qd̄ ab hoc cauillatore meruit accipere vel aliquid  
responsi. Primo eū d̄t Capnion christū (q̄n d̄t Scrutamini scrip-  
turas) p̄prie scripturas rabbinoz designasse. vt liq̄t ex tertia asserti-  
one. Scdo inq̄t scripturas rabbinoz ita bñ testimoniū phibere chri-  
sto vt biblia adiūciēs in signū maxime assertōis. et hec ē v̄itas. pates-  
bit hoc ex quarta assertōe. Tertio asserit christū mādasse diligētē

Capniō lōge  
pl⁹ ē culpād⁹  
q̄ Burgensis



## Articulus tertius

earum scripturarum perscrutationem ex quibus Thalmud contra nos profectus est. Patebit hoc ex quinta assertione. Quarto affirmat christum inhibuisse talium scripturarum cremationem (ut patet ex eadem assertione) quod tamen sedes apostolica rite mandavit obiri. Quinto asserit christum nobis christianis precepisse ex Thalmud sui aduersus testimonia desumere. Patebit hoc ex septima assertione. Sexto irreuerenter et temere suam expositionem dicit multum probabilē. adiciens expositionem scripturarum non plus in scripturis esse fundatam quam suam. Clarebit istud ex sexta assertione. Hic certe nullum dixit aut scripsit dominus Burgensis. has cui cordi fuerit beniuolo lectori sex rationes magis extēdas palam videre licebit in nostra apologia. lib. 1. ca. 1. §. 1. et. iiij. ubi aliam et eam validam adiecimus diuinum scilicet Burgensem eandem deseruisse expositionem. scripturarum expositioni accedendo. Esaię videlicet capite septimo. additione quarta.

## Articulus tertius

¶ Joannes Reuchlin pro iudeis

§. i. Ac si vellet (puta christus) dicere scripture verborum scribarum et doctorum. ex quibus Thalmud collectus atque conflatus est. prohibet etiam testimonium de me eque (correctus ita bene) ut biblia. et hec est veritas. Hec Lapnion folio suo. viij. facies cōtra. continuo post assertionem precedentem. ¶ Opponens in eandem assertionem

¶ Interpretatio quam facit assertio quarta temeraria sua ad sacram scripturam additione quasi falsat sacrum euangelium. ut scripturas perfidie pares faciat sacre biblie in prohibendo testimonium christi. Nam ubi christus solus dixit. et ille testimonium prohibet de me. aduersarius interpretatur christum velle dicere. et ille etiam testimonium prohibet de me ita bene ut biblia. addens per confirmationem. et hec est veritas. Hoc autem scripturam aptissima falsitas est. Christo namque omnes prophete testimonium prohibent. Actuum. x. neque unquam biblia contra christum est. Thalmud autem aptissime contra christum est. ut etiam aduersarius apte confessus est. ¶ Defensor

§. ii. Ad secundam additionem quod idem est cum tertio cauillo scripture. ex quibus Thalmud collectus atque conflatus est. prohibet etiam testimonium de me eque ut biblia. et illa est veritas. Istud dictum possit esse hereticum si intelligeret eque ut biblia auctoritativē. ita quod tate auctoritatis sit ratio sumpta ex illis scripturis. quod est ratio sumpta ex biblia. Et hinc dicitur quod tate auctoritatis scilicet ille scripture quod est biblia. sed hoc non sic intellexit auctor. quod neque hebrei hoc faterentur. quod etiam apud eos biblia est maioris auctoritatis quam Thalmud. sed voluit dicere. quod ex illis scripturis ita clare. imo magis. multa habent de christo sicut in biblia. Et quod in biblia possent fugere ad alios sensus. et in Thalmud non. quod aptius loquitur ex ipso. et contra eos argumentatio est efficacissima. quod acquiescit expositio

L. ij.



# Articulus tertius.

oni & dictis Thalmud

¶ Theologus

Opponens 5  
eādē assertōez

cōfutat euasio  
cauillatozis.

¶ Satis q̄tum dudū aduertere potui. hec fuga intercepta fuit p̄ opponētē. q̄ hoc articulo. scđo loco obiecit Quāuis em̄ Thalmud forsan interdū in generali. & q̄ss in indiuiduo vago p̄ christo aut messia q̄ss ille fuerit (quē adhuc v̄tuz autumāt) sonare possit. p̄ q̄to rabbini passus quosdāz biblie generales. quos humano cognouerūt studio suis inferuere codicibz. e quibz Thalmud coactus est. Attamē Thalmud de hoc nostro Jesu christo indiuiduāl'r loquens. ipm ex intentōe tanq̄ seductozē blasphemū. demoniacūz (Capnione aduersario teste) reprobāt. In particulari aut̄ aut in indiuiduo ex intentōe approbat nunq̄. nimirū cū. penes Capniones Thalmud ad resistendū christiane fidei. ex intentōe fuerit p̄fatus. Neminē aut̄ fugit testimoniū tum p̄ticulae. tum qđ ex intentōe alicui phibet. longe clarius atq̄ aptius esse. eo qđ cōfuse generaliter et p̄ter scribentis inducitur intentōem. Quo igit̄ colore cauillatoz ille garriditat. dicēdo ex scripturis Thalmudicis. ita clare. imo magis. multa haberi de christo. sicut in biblia. Dirū iterū qđ huic obiectioni opponētis nihil ip̄e subiecerit responsi. Et qđ mirūz quis hūc sophistā fascinauit fauor. vt nō attēderit v̄ba christi materiāz hāc sic p̄cludētis. Est qui accusat vos Moises. causamq̄ accusationis subiūgētis cū inq̄t. Si em̄ crederetis Moisi. crederetis forsan & mihi. De me em̄ ille scripsit. Si igit̄ ex scripturis rabbinozū ita clare. imo magis. multa habent de christo sicut in biblia. Si q̄q̄ in biblia iudei possent fugere ad alios sensus. nō autēz in Thalmud. qz aptius loq̄tur. si p̄terea ex Thalmud contra eos est argumentatio efficacissima (p̄ut hec oīa hic loci scripsit cauillatoz iste) Cur ergo christ⁹ dixit. accusat vos Moises (cui⁹ apud eos minus clarū minusq̄ aptū erat testimoniū) & nō potius dixit. Accusabūt vos maiores vestri scribe & rabbini. de me em̄ scripserūt. si in eozū scripturis. multa magis clara (vt inquit sophista) de christo sint testimonia. & ex eozū scripturis p̄ eos argumentatio sit efficacissima

¶ Opponens p̄tra eādē assertionem

**S. iij.** Preterea clarū est qđ de rōne natura & officio testimoniū est facere fidem seu probatōem. propter hanc em̄ testimoniū queritur. exigitur. phibetur. & recipitur. Scripture Thalmudice nullaz christianis nate sunt facere fidem. nisi ratōe sacre scripture inq̄tum eidē p̄cordant. Cum ergo Aristotelica regula sit irrefragabilis. Propter vnumquodq̄ tale & illud magis. aptissima vtiq̄ falsitas erit. qđ apud christianos ita bene fidē faciūt seu testimoniū scripture Thalmudice. sicut textus biblie.

¶ Defensor.



## Articulus tertius.

**¶** Quid addit qd nō faciūt fidē christianis. verē est vt ille. tñ si idēz dicit qd biblia. christianis fidē faciūt. put est snia z sensus biblie.

**¶ Theologus.**

**¶** Si scripture Thalmudice nullā christianis fidē faciāt vt ille. Id ē tāqz Thalmudice. sz ex eo qz snia z sensu psonāt biblie. vt h̄ fa-  
tes cauillator. Inficiari certe nō poterit. qn si fidē faciāt christianis illā utiqz rōne biblie faciēt. qz scz ei psonāt. Biblia g̃ magis fidem faciet. iuxta regulā ab opponēte inductā. Quō g̃ garrul⁹ iste excu-  
satā putat Lapnionis assertōem qua dīr Thalmud ita bñ de ch̄zo Thalmud nul-  
testimoniū phibere sicut biblia. Porro fidē facere de aliq. utiqz est lam fidez facit  
facere assensum de eodē in aio p̄cipiētis. Cuz aut christianis habeant christianis de  
Thalmud p falso libro. S̄ christi fidē p̄flato. nō maiores igit faciet christo  
christianis fidē de his q̄ psonāt biblie. qz recitatio quaz facit mim⁹  
in theatro de gestis christi psonā euāgelio Qm̄ eque christiani z nō  
amplius ea credūt facta tali recitatōe q̄ p̄us.

**¶** Opponens in eādē assertionem.

**§. iiii.** Neqz etiā iudeis fidez faciūt de christo. qz oēs expectāt  
eū futurū. z multomin⁹ eis fidē faciūt de Jesu. Nā mltē  
scripture Thalmudice ipm̄ reprobat ex intentōe. vt etiā aduersari⁹ Thalmud nō  
apte p̄fiter. Igit q̄uis iudei adhereat. generalibz passibz scripture facit fidē iude  
Thalmudice p Jesu faciētibz tāqz veris. adherēt tñ eis tāqz aliter is de christo  
qz de Jesu intelligēdis. Quare iudeis neqz fidē neqz testimoniū fa-  
ciūt de Jesu.

**¶ Defensor.**

**¶** Quid addit. qd nec iudeis fidē faciūt de Jesu. verū qd obstinati il-  
la vba nō fecerūt fidē de Jesu. sz multis alijs sic. q̄ ex illis vbis suo-  
rū libroz p̄uersi sunt ad fidē. z crediderūt. obstinati s̄o z p̄tinaces  
cuz maiori difficultate pnt glosare z euadere ab illis qz a biblia. qz  
apertius loquūtur.

**¶ Theologus.**

**§. v.** Sophistica p̄mēticiaqz est hec euasio. Claz em̄ est. qz iu-  
dei oēs sunt obstinati. z plerūqz maximā sue obstinatiōis  
cām z occasionē sumūt ex Thalmudica doctrina. quā colūt tanqz  
diuinā doctrinā. ad cui⁹ obseruatōem obligant p̄ceptis grauioribz  
qz ad seruādā bibliā (vt testant doctissimi eoz ad fidez p̄uersi) Cuz  
aut ex p̄fessione Lapnionis p̄stet. in illa doctrina christū ex inten-  
tiōe blasphemari. tāqz demoniacū. seductore. blasphemū. z iuste cō  
denatū. Uez q̄qz sit nūqz Jesum saluatore nōstr ex intētōe illic cō  
mēdari. Si g̃ ille scripture apti⁹ loquant de christo. utiqz apti⁹ cō  
tra christū qz p christo loquūt. Quō igit garrul⁹ iste p̄fugit ex ver-  
bis Thalmudicis multos iudeoz ad ch̄i fidē eē p̄uersos. z ei credi-  
disse. z qd ppter Thalmud iudei p̄tinaces obstinati cū maiori diffi-  
cultate possent euadere. Nā vt supra arti. iij. §. ij. et. iij. et exp̄ssius

Thalmud ap-  
tiorē p̄ christū  
qz p eoz



# Articulus quartus

infra arti. v. §. ix. valide ostendit opponēs q scriptura Thalmudica nullā iudeis de christo tāq̃ ei fauorabilis ingerit difficultatē. z neq̃ tro loco aliqd ad obiecta rñdere potuit iste sophista cauillator. Et qdē miruz. cur cū suo Capnionē nō puerat iudeos ex Thalmud. saltē eos q̃s hoc loco fingit nō esse obstinatos.

## Articulus quartus

¶ Ioanes Reuchlin pro iudeis

Assertio. v.

§. i. Qm̃ q̃to Thalmud magis contra nos pfectus est. tāto melior ra z efficaciora sunt testimonia. q̃ p nobis z nr̃a christiana fide in illo adiueniuntur. quāobzē (alias z ppter h̃) ch̃s mādauit q̃ ille scripture in scholis deberet diligēter scrutari z nō cremari. vbi supra fol. vii. facie. ii. continuo post pcedētem assertionē

¶ Opponens contra istam assertionem

¶ Ista assertio reddit christū sibūpi contrariū. z sibūpi contradixisse Matth. xv. Marci. vii. vbi scribit. q̃ tales scripturas detestat⁹ sit doceri. allegās ad h̃ vba pphete sine cā me colūt. docētes doctrinas et mādāta hoīm. Assertio autē d̃t ch̃m mādasse diligētē illaz scripturaz scrutatōem in schol' zc. Preterea assertio d̃t ch̃m mandasse Thalmudicas scripturas nō cremari. stat autē q̃ Gregori⁹. ix. et Innocēti⁹ mādauerūt p̃buri libros Thalmudicos. Sequitur g̃ q̃ isti sapiētissimi pōtifices contrauerūt mādato christi. qd̃ blasphemū est dicere.

¶ Defensor.

§. ii. Ad triū additū z ē cauillū q̃rtū. negat assumptū. videlz q̃ asserat q̃ ch̃s sibi d̃dicat Nā ille p̃cipit diligēter scrutari scripturas Thalmudicas. id est legē scd̃am. quā hebrei dicūt ex ore Moisi z seniorz acceptā. z hec nō erat discrepās a lege p̃ma Et hanc nō detestat⁹ ē ch̃s. s̃z doctrinas hoīm z mandata hoīm. Et iste s̃s expōnes false. z intellect⁹ falsi q̃s ipi accipiūt ex sacris l̃ris. q̃ illaruz sensus ac intellect⁹ nō sunt. Et auctor de his nō loq̃t. s̃z de Thalmud q̃ p̃iscoz est doctrina.

¶ Theologus.

§. iii. Nō aduertit ridicul⁹ iste p̃stigiator. q̃ inter se d̃ria sunt sua z Capnionis sui dicta. Capnion siq̃dez astruxit ch̃i ṽbū. scz Scrutamini scripturas zc. pprie accipiēdū de libris seu magistrorū scripturis. e q̃bz collect⁹ ē Thalmud. p̃misit q̃q̃z isdē Capnion ch̃m easdē scripturas traditōnes appellauisse. Insup etiā asseruit ch̃m easdē reprobasse z id Matth. xxi. quēadmodū z eaz scriptores. Que qdē cūcta ex ṽbis ipi⁹ Capnionis supi⁹ arti. ii. §. j. introductis. manifestaria s̃s. Patulū etiā ē. q̃ vbiuis gētū christ⁹ illas scripturas traditōes noīauit. illic q̃q̃z loci eaz detestat⁹ sit doctrina. tione. qd̃ plane p̃stabit oculos adyccere volēti Matth. xv. et Marci.

Lucta mirabilis int̃ aduocatū z cliētulū



## Articulus quartus

vñ. caplis. Quo itaqz colore nugator iste Capnionē interpretari nō erubescit. veluti de qdā scda locutus lege. q̄ a p̄ma lege nō discrepat bat Nūq̄d chrs ea reprobat aut detestat. q̄ sc̄s diuine p̄formia legit?

**S. III.** Et p̄terea nouim⁹ ex Act. x. oēs p̄phetas testimoniū p̄hibere chro. quēadmodū z Moisen de eo scripsisse ex Jo. ca. v. Insup etiā ap̄lo tradēte Roma. j. certū habem⁹ qm̄ de⁹ an p̄miserat euāgelii p̄ p̄phetas suos ī sc̄ptur̄s sc̄tis Ex q̄bo recte colligit nil euāgelio repugnās ac chro. alludere posse legi p̄ tradite in sac̄s sc̄ptur̄s Cū itaqz aduersari⁹ Capnion palā fateat⁹ horribiles ī Thalmud p̄tineri ī ch̄m blasphemias. luce clari⁹ liq̄t. q̄ ipudētis gnare chro qd sine p̄stigiator iste Capniōis it̄p̄tes assertōnem. veluti Capnion nō p̄riet veteri ch̄i it̄p̄tat⁹ sit p̄bū de scda qdā lege. q̄ p̄me nō refragat⁹. Nū ap̄d testamēto. sapiētia huiusce cauillatoris stabit aliq̄ legi p̄me in sac̄is sc̄pturis descripte nō repugnare. q̄ p̄misso in sac̄s sc̄pturis p̄triāt euāgelio Que p̄terea tā blasphemā q̄ iūriosissima sc̄s ī ch̄m. nō mō docto rē ingrim⁹ p̄mitiū ap̄loz ī testamēto nouo. vez etiā p̄phetaz ī veteri istrumēto Ephē. ij. edificati sup fundamēto ap̄loz z p̄pheta rū ip̄o summo lapide angulari chro iesu zc. Nūquid talia nō erūt discrepātia a lege p̄. in q̄ de⁹ antea sac̄z p̄miserat euāgelii?

**S. IV.** Ampli⁹ aduersariuz leḡs z p̄phetaz lib. ij. ca. j. diu⁹ ac illūinatissim⁹ inq̄t Aug⁹. Nescit aut habere p̄ter scripta ras legitimas iudeos q̄sdaz traditōes. q̄s nō sc̄ptas h̄nt. s̄z memoriē tenēt. z alter in altez loquēdo trāsfundit. q̄s deuterōsim vocāt. Et infra idē Aug⁹. sefundās ī ch̄i p̄bo Mar. viij. bñ irritū fecistis man datū dei p̄pter traditōez quā tradidistis. z filia h̄mōi m̄lra facitis sic inq̄t. Ubi euidēter chrs oñdit. z illā dei eē legē. quā iste p̄phan⁹ blasphemāt. z iudeos habere suas traditōes a libris p̄pheticis z legitimis alienas. Nec ille. Ibi nāqz ap̄d theologoz p̄ncipē Augu stinū aspici⁹ deuterōsim eē legem scdam traditōes p̄tinētē. p̄ q̄s mādatū dei ī diuina lege descriptū irritū fecerūt iudei. Qd z dñs Burgēsis in additōibz sup Esaie xxxij. z Zacharie. v. caplis. palā docens declarat. Illuc itaqz p̄peret diligēs lector visurus quēad modū Thalmudica p̄isoz doctrina (q̄ et lex d̄z scda) quā iudei neqz p̄finxere ex ore dei Moisi z senioz receptā. q̄ apud eos m̄schua grece aut deuterōsis. id est lex scda d̄z (quēadmodū z Capnion de claratōe sua p̄ma. argumēto. xvi. it̄p̄tat⁹ est) visur⁹ inq̄ q̄ p̄ti neat traditōes pharisaicas. innumerasqz tā diuine q̄ naturali legi re fragātes absurditates. Dinc dilucide p̄z q̄ mēdaciter. q̄z deniqz p̄ sumptuose hic pfidoz iudeoz fautor p̄metē scdam iudeoz legē a p̄ma lege neutiqz discrepare. de tali q̄qz lege Capnionē locutū.

Defensor ad opponentem

L. iij.

Euationem ca  
uillatoris p̄fu  
tat diuus Au  
gustinus.



## Articulus quartus et quintus

**S. III.** Qd addit de duobus pontificibus precipientibus etc. hoc iam supra solutum est. et addit qd dicitur. qd pontifices contrauerunt mandato christi. qd est blasphemum. istud est dignum risu. et utinam nusquam contrauerirent.

**Theologus.**

**H**aud secus apparet quod ridiculus hic cavillator. nec deus reueretur nec homines. quoniam manifeste temereque hic os ponit in celum. non satis memor eius quod puerbiorum xv. scribitur ubi. Stultus irridet disciplinam patris sui. Et quomodo quomodo poterit esse non blasphemum asserere apostolicam sed de diversis temporibus. christi et temerasse et violasse preceptum. et id sub eis pontificibus. qui inter plurimos longe sapientissimi habiti fuere. idque fecerint quod iuris monarchie. tum ex legitima auctoritate. tum ex recta ratione factum esse. non modo non dubitant. verum etiam potenter persuadent. quemadmodum supra annotauimus. et in nostra apologia prima. li. ii. ca. i. §. vii. deduximus. Idem quoque diuersis concordare scripturis. lib. i. ca. xxiii. §. p. clare ostendimus.

## Articulus quintus

**Joannes Reuchlin pro iudeis**

**Affertio. vii.**

**S. I.** Cum autem christus precepit. nos debemus ex illo (subintellige Thalmud) disputare. et testimonia sui aduersus ex illo sumere. haud flammis credendum est. Hec Capnio. fol. viii. facie. ii.

**Opones de ea.**

**A**ctuum. xx. Aplos inquit. Munda ego sum a sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi. quod minus annunciarere omne consilium dei vobis. Super quo verbo ait Grego. A sanguine eorum munda non est. si eis omne consilium dei annunciare noluisse. Et habetur. xl. dis. Ephesius. Sed ut videre licet Actuum xxvi. et in epistola ad Hebreos. in qua diffusissime cum iudeis disputat Paulus nunquam aliquam scripturam Thalmudicam induxit. Idem quoque patet de beato Petro. ex citationibus quas ad iudeos habuit in actibus apostolorum. scilicet et ex epistolis suis. Si ergo christus precepit ex Thalmud disputare. et testimonia sui aduersus ex eo sumere. ut ponit hec assertio. prius profecto erit apostolorum principes diuini precepti mansisse transgressores. scilicet et alios apostolos. sanctos quoque doctores. qui testimonium christi ex Thalmud non desumpsere.

**Defensor Capnionis**

**S. II.** Ad quantum additum. et est idem cum cavillo quanto. quod inferunt non sequitur propter multa. Primum. quod cum auctor dixerit. quod christus precepit ex Thalmud disputare. non asserit christum dixisse explicite. sed implicite. et quodammodo illative. Nam si christum debemus profiteri. non tamen ex his scripturis quas nos recepimus. sed generaliter ex quacumque scriptura auctoritativa. ex qua alicui testimonium sui propositi adducimus. hoc persuadere possumus. et tunc quod non est transgressor precepti. si omnia non adducat. satis est adducere. que sibi maxime proposito deservire videantur.



# Articulus quintus

**§. ii.** ¶ Theologus.

Quis inficias iturus ē cauillatozē istū. h̄ in loco oīfariā delirare. Cōstat nēpe Capnionē assertionē illā q̄ ait Chriſtū p̄cepisse ex Thalmud disputare ex h̄ traxisse v̄bo. q̄ ait chriſt⁹ Scruta mini scripturas. qđ qđē notorie. ac p̄inde explicite īperatū ē. et eo p̄ tali vtiſ Capnionē sup̄ fundās scđaz suā rōnem asseritq̄ idem Capnionē illud idē chriſti v̄bū p̄prie accipiendū eē. de Thalmudicis scriptur̄. h̄ ē e q̄b Thalmud coact⁹ ē. Qua igit̄ temeritate gar rulus ille p̄fingere nō p̄timuit. Capnionē nō asserere hoc explicite chriſtū p̄cepisse. s̄ īp̄licite. et qđāmō illatiue Insup et tācti chriſt⁹ illō p̄cepisset solūmō īp̄licite. tñ negari nō poterit p̄ceptū h̄. ap̄los vtiq̄ obligasse. q̄b nimir. p̄ sp̄s̄cti missionē. oīs v̄itat⁹ cognitōe pollētib⁹ plene tā mens q̄ itētio chriſti de it̄lectu sc̄pture p̄stabat.

Cauillatoz de  
lirat

**§. iii.** Et qñ dē Cauillatoz iste ad euitādū tal' trāsgressionē p̄cepti. nō oportere oīa adducere. s̄ sat⁹ ē adducere. q̄ p̄posito maxie deservire vident̄. p̄inde videt̄. ac p̄tēdat chriſti p̄ceptū negligi. nisi talia adducant̄. sc̄z q̄ p̄posito maxie vident̄ deservire Vis q̄ apponant̄ ea. q̄ ip̄emet cauillatoz sup̄ articulo. iij. §. ij. (vti vidim⁹) induxit in scriptur̄. sc̄z Thalmudicis ita clare. imo magis. multa haberi de Chriſto sicut in Biblia. Qđ q̄q̄ ille scripture aptius de chriſto loquunt̄. p̄pter qđ etiā iudei cū maiori difficul tate ab illis scriptur̄. q̄ a biblia euadere possent (Hec oīa sua sunt) Profecto ex his suis dict⁹ habebit̄ p̄mo. illas scripturas Thalmu dicas maxime deservire ad p̄positū de aduētū chriſti disputantib⁹ cū iudeis. habebit̄ et scđo. velit nolit ex suis p̄p̄is positis et asserit̄. ap̄los scripturas Thalmudicas nūq̄ ap̄d iudeos p̄memorātes. diuini māsisse trāsgressores p̄cepti. Quare p̄t̄ q̄ vez sit. qđ Sa piēs ait. Qui nitit̄ mēdacys pascit v̄etos S̄z cetera illi⁹ audiam⁹

Cōvincit Ca  
uillatoz

¶ Defensor.

**§. v.** Scđm qđ scit iste bonus frater. si Paul⁹ adduxerit scrip turas Thalmudicas. dū oreten⁹ cū hebreis disputabat. dicet fortasse rñdendo. nō scripsit. p̄cedat. Nōne credim⁹ q̄ mul toties aliter cū hebreis disputauit.

¶ Theologus.

¶ Deus bone. q̄ta ē vis ceci favoris. q̄ vsq̄ adeo hūc demēta nit sophistā vt cecus q̄ videns esse malit. Quis em̄ nō dilucide cernit Paulū cū iudeis oreten⁹ disputantē. nūq̄ Thalmudicas citasse scripturas. Nōne h̄ Paul⁹ ap̄ls (vt etiā opponēs allegat) latōis detegit Actū. xxvj. clare p̄fiteſ. qñ relictur⁹ iudeā. rōnem q̄q̄ regi reddēs Agrippē eoz q̄ ad iudeos loquit⁹ fuerat. sic inq̄t. Auxilio aut̄ dei adiut⁹. sto vsq̄ in hodiernū diem testificās minori et maiori nihil extra dicens. q̄ q̄ p̄phete loquuti sunt et Moises. hec ibi. Quo qđ

Cecitas cauill  
latozis detegit



# Articulus quintus.

clarius: Si em̄ diuin⁹ Paulus. nile extra Moisen ⁊ pphetas dixit. utiq; Thalmudicas nō acciuit scripturas. q̄ nō mō extra pphetas et Moisen sunt. q̄nimo ⁊ eis aduersant. utpote in auctorem sacraz scripturaz blasphemātes Nec dubiū si apls. aliqñ dicta induxissz Thalmudica. qñ ad p̄dictā subiecisset auctoritatē. nil extra dicēs. q̄ pphete loquuti sunt ⁊ Moises. ac maiores iudeoz. p̄isci Rabi bini. Sz hos nō mō nō includere. at excludere. aplo anim⁹ erat. p̄pterea intra Moisen ⁊ pphetas se p̄strinxit.

¶ Defensor.

**S. V.** Et ut ad declarandū scripturas fortasse adducebat glosas Thalmudicas. q̄s scribēdo nō oportebat adducere. sz text⁹ adducēdus erat sine glosis. ¶ Theologus.

Deliramentū  
cauillatoris ap  
te p̄futat

¶ Quāq; iāiā p̄ eā quā citauim⁹ aplicā auctoritatē. q̄ Paulus palā p̄testat. nō solū nō scripsisse. sz nihil se extra dixisse q̄ pphete et moises loquuti sunt. ppulsa sit hec vana defensoris hui⁹ cauillatio. verūtamen̄ satis veritate se vacuū insinuat. subdol⁹ sophista dū velut trepidans offendere in lucem. astu q̄dā dictōe fortasse h̄ uti⁹ mēdacissimū p̄fingēs deliramentū. Nepe ut assertio h̄z sup q̄ certamen̄ voluit Chri⁹ absolute ⁊ indistincte precepit ex Thalmud disputare. Quō itaq; stabit Paulū scribentē textu dūtaxat biblie ⁊ nō Thalmudicis glossis. loquentē s̄o ad declarandū scripturas glossis eisdē vsum fuisse. pinde ac si chri⁹ p̄ceptū absolute ⁊ indistincte traditū. plus loquentē q̄ scribentē aplm Paulū obligauisset Et q̄si iuxta prudētiā hui⁹ p̄stigiatoris scribēdo aplo licuisset ei cōtrauenire. qd̄ chri⁹ absolute atq; indistincte iuxta Capnionem preceperit esse seruandū.

Diu⁹ Hiero⁹.  
p̄futat euasio  
nē cauillatoris

**S. VI.** Et ut huic deliro cauillatori obturetur os. adducim⁹ diuinū Hieronymū. diuine sc̄pture sacrariū ad Salathas p̄mo loquentē. Si q̄s tm̄ lram sequit̄ posteriora ponit in faciem. Si q̄s interpretatōibz iudeoz acquiescit. post tergū mittit ea. q̄ ex natura sua in faciem p̄stituta sunt. Idē caplo. vi. sup s̄bo. Modicū fermentū ⁊c. sic inq̄t. Nūc at p̄ hāc eandē sentētiā. docet (scz apls) panē ecclie spiritalē. q̄ de celo descendit. nō debere iudaica interpretatōe violari. Et dñs idipm̄ discipulis p̄cepit. ut cauerēt a fermento phariseoz. qd̄ euāgelista manifest⁹ faciēs. addidit. dixerat aut̄ eis de doctrina phariseoz. hec ille. Nūqd̄ huic vacilanti sophiste acquiescendū erit p̄tra diuinū Hieronymū. ut credamus Paulū aplm induxisse glosas Thalmudicas. q̄ docet sacras lras. p̄ interpretatōes iudaicas nō eē coinquādas. Un̄ ⁊ diuus Aug⁹. in libro p̄tra iudeos paganos ⁊ Arrianos testimonia mltiplicare volēs p̄ chri⁹ p̄tra iudeos inducit Symeonē Zachariā. Elisabeth. Joānē. Na



## Articulus quintus.

bugodonosor dicentē Daniel. iij. Et aspectus eius sicut filio dei. Item Sibyllas. tres reges tandē. caplo. xvj. sic cludit. Credo iā vos o inimici Judei tantis testibz ita obrutos pfutatosqz esse. vt nihil vltro q̄rere debeat. Idē in libro suo elegātissimo. quē p iudeorū edidit p̄uersione solis sacris lris p̄tent. neqz in p̄ore libro. neqz in isto. alicui doctrine rabbinoz meminisse dignat. ē. Nec miruz nouerat em rabbinoz libros Thalmudicos esse fabulosos. vt in Apologia nra. lib p. ca. viij. §. j. ij. 3. deductū ē. ⁊ adeo mēdaces vt allegari poti⁹ veritatē coinq̄nēt q̄ p̄firmēt. Un⁹ ⁊ dñs Mirādiz lan⁹ doctrinā Thalmudicā in sua apologia dicit totālī p̄tra nos p̄fictā ab hebreis iā p̄tra nos pugnātibz. ⁊ ob id oī honore allegationis indignā. Defensor p̄sequēter audiat. ¶ Defensor.

**§. viij.** Tertiū. qz in scriptis illis ē etiā snia Thalmud. s; possi-  
ta ē vt sup. vñ auctoritatē sumit ex sacro canone.

¶ Theologus.

¶ Si cauillator h nō ē delirus. attamē deliro atqz insano loquitur cauillator cap-  
similima. ⁊ patrono suo penit⁹ nō coheret. Uidef nāqz p̄se ferre nioni nō cohe-  
p suas inuolutōes q̄ apli scripturas biblie allegātes. eo ipso Thal ret.  
mudicas allegauerūt scripturas. p eo. qm̄ in illis scz biblie scriptu-  
ris snia sit Thalmud. q̄ ex illis ipis suā habeat auctoritatē. Qd si  
vez eēt. qd (p̄cor) opus fuisset christo speciale facere p̄ceptum (vt  
fingit hec assertio) de introducēdis magistroz scriptur. si eiusmodi  
di p̄ introductōem canonicarū scripturarū satis inducerent. Dein-  
de sicut ex tertia patulū ē assertiōe. Capnion ab exordio istd christi  
p̄ceptū Scutamini scripturas. ob illic subiectū ybū putat. inter-  
p̄rat. ē p̄prie. id ē p̄cise. de scripturis. in qbz putabāt vitam habere  
eternā. nō at̄ habebāt hoc christi p̄ceptū accipiendū eē de scripturis  
rabbinoz. nō at̄ de biblia. In q̄ nimirū. nō putare. s; scire debebant  
se eternā habere vitā. Ex q̄ luce clari⁹ sequit Capnionis assertiōem  
neqz pati. imo veri⁹ aptissime refragari. q̄ ad christi satisfaciē-  
dum p̄tenso p̄cepto (de quo agim⁹) sufficeret biblie inducere scrip-  
turas p̄pterea. q̄ in illis sit etiā snia Thalmud vt garrulus hic  
sophista videt p̄ndere.

¶ Opponens p̄tra eandē assertiōē.

**§. ix.** Preterea iuxta istā assertiōē Christi suo p̄cepto remi-  
sisset nos solū ad pugnas q̄sdā yboz ⁊ p̄tentōies inu-  
tiles. id ē ad disputatōes inutiles habēdas cū iudeis ex scriptur.  
q̄s ipemet christ⁹ detestat. ē. a iudeis tñ acceptas. q̄s disputatōes  
Apl⁹ ad Titū. cap. p. et tertio. et 2. Th. ij. dicit vanas ⁊ inuti-  
les. Et qdēbñ inutiles. Nā iudei in talibz facillime euadūt dispu-  
tationibz in talē vltimū modū rñdēdo. Ex q̄ vna scriptura auctē-



# Articulus quintus

Disputatio  
iudeos ex thal-  
mud nulli<sup>9</sup> est  
efficacie.

tica (qualē nos celebramus totā doctrinā Thalmudicā) nō p̄t esse contraria alteri scripture autētica. Scripture aut Thalmudice apte & studiose reprobant vestz Jesum tāq̄ falsariū & seductozē (vt etia3 fatescuntur Capnion) nūq̄ vō ipm approbat. Quātūcūq̄ ḡ p̄ vestro Jesu sonēt scripture Thalmudice generalr posite. sp̄ tñ aliter q̄ de vestro Jesu veniūt intelligēde. Tñ p̄ hūc modum p̄cludēt iudei ad hoīem. q̄ Thalmud potius p̄tra Jesum. q̄ p̄ eo fidē facit vlt̄ testi- moniū phibet. Et q̄dē si dissimulare nō velim<sup>9</sup> h̄ vtiq̄ vez ē. Tñ vt testat̄ aduersari<sup>9</sup> (& vez ē) Thalmud editus ē ad resistēdū fidei nr̄e. Tñ ḡ dubiū ē q̄n potiora p̄tra Jesu q̄ p̄ Jesu i eodē inueniāt̄ testimonia. Uadat ḡ cauillator iste & quincat iudeos ex scripturis Thalmudicis.

¶ Defensor ad opponentē.

¶ Ad additū. qd̄ christ<sup>9</sup> remisisset nos ad pugnas h̄boz. negat̄ seq̄la. qz eodē mō dicerem<sup>9</sup>. etiā si ad scripturā sacraz nos remitte- ret. ad pugnas h̄boz & disputatōes remitteret. Iptz. qz eodē mō cō- tendim<sup>9</sup> cū hebreis ex sacra scriptura. qz ipi vno mō intelligūt in multis locis. ac nos alio mō. & de hoc nulli dubium.

¶ Theologus.

Inscitia cauil-  
latoz

¶ Si l̄rarie artis nō expers fuisset hic inuolutoz. lectores opti- mi. digito p̄pescuisset labellū. Qm̄ pugne h̄boz nō quis appellat̄ disputatōes (vt h̄ erronee putat) s̄ he tñ q̄ ad rē nihil. s̄ ad hoīez dūtaxat nate sunt quicpiā pbare. ad q̄z scz formā. aut naturā ni- hil interest. ex veris ex falsis ve p̄cedāt. Dūmodo ab aduersario p̄ce- dant. Et p̄inde eiusmodi debiles ac infirme dicunt̄ & sunt dispu- tatōes. eo q̄ falsum. etsi interdū iſerat vez. tñ pbare p̄t nūq̄. Hinc et diuus Thomas nr̄ p̄cinne ad p̄p̄i textū in hāc resonat sniam. vj Ethicoz. In disciplinis nō recte syllogizat. q̄ verā p̄clusionē ex fal- so medio infert. sicut neq̄ in agibilibz bñ p̄sulit. q̄ bonū finē p̄rauo medio q̄rit. Huiusce at̄ farine eē disputatōes in iudeos. ex Thal- mud p̄ficiſcētes. & q̄s iudei facillime euadāt. put̄ opponēs h̄ i loco potent̄ oñdit. in tantū vt tu sophista obtēdere aut r̄ndere certe nō possis. S̄ cerno q̄ adhuc aliqd̄ effutire gestias. Affer igit̄.

¶ Defensor.

S. F. S̄ christ<sup>9</sup> remisit nos ad veritatē vbicūq̄ & sub q̄buscū- q̄ h̄bis scripta sit.

¶ Theologus.

¶ In ventū cauillar̄. velut cui satis fuerit aliqd̄ fuisse locutū. si ue id ad p̄positū siue imptinēs eē videat̄. Naud nāq̄ aduert̄ de h̄ imptinentiaz agi. q̄ sint sc̄pture ad q̄s i scholis adducēdas. christ<sup>9</sup> nos suo astrinxit pariter q̄q̄ remisit p̄cepto. qd̄ i hac assertiōe idu- cit Capnion. Si itaq̄ vt h̄ tu blacteras. christ<sup>9</sup> nos suo remisit p̄cepto ad quālibet veritatē vbicūq̄ ea inueniat̄. Dicendū prosus

Cōfutat̄ delira-  
mētū. cauilla-  
toz.



# Articulus quintus.

tibi erit nos p christi remissos pceptuz. tam ad libros nicromanti-  
cos qz ad maleficiales. deinde quoqz ad rusticoz z mulierculaz fa-  
bellas. in qbz de christi diuinitate. ei<sup>9</sup> qz aduentu. cu ceteris mythe-  
ris. lris demadate pperuntur veritates plurime

¶ Joānes Reuchlin p iudeis

**S. E.** Et licz alij doctores exponat de libris biblie. tñ p̄t etiam  
sic exponi. qz nō videt q plus eozū expositio sit funda-  
ta in scriptura qz ista. Hoc Capnion argumēto. xxiij. sue p̄me decla-  
rationis in defensionem tertie sue assertiois superius posite. libet  
ergo audire opponentem.

Assertio. vi.

¶ Opponēs in secūdo suo articulo in eādē assertōem.

¶ Temeraria z nimis irreuerentialis est assertio. qñ in p̄ma sua  
declaratione. argumento. xxiij. dicit q expositio sanctor (qua ver-  
bum christi Scrutamini scripturas zc. interpretatur pprie accipie-  
dum de scripturis biblie) nō videt magis fundata in scripturis qz  
sua expositio q d̄t verbū christi pprie accipiendū de scripturis ma-  
gistroz. ex qbz Thalmud p̄tra nos pfectus est.

¶ Defensor.

**S. E.** Ad sextū qd̄ ibi additur p multa verba. q expositio ali-  
ozum nō sit magis fundata in scripturis qz expositio sua  
Primo. hoc solui posset. p hoc verbū videt. qd̄ nō importat certi-  
tudinem. sed opinionē z apparentiam.

¶ Theologus.

¶ Non paruetemeritat<sup>9</sup> hominē prestigiator hic sese exhibet qñ  
Capnionis errorem veridice sanctor expositōi equiparare nō desi-  
nit. Nempe si in assertōe hac Capnionis. hec dictio. videtur. non  
certitudinē. sed opinionē aut apparentiam dicat. quēadmodū ip̄e  
interpretat. z deinde sub eādē significātia scōzū expositio nō vide-  
at in sc̄pturis magis fundata. pfecto nihil aliud restabit nisi nullā  
nō modo certitudinem. sed neqz opinionē apparentiaz vel verisim-  
ilitudinē esse. sanctor expositioē plus in scripturis extare fun-  
datam qz sit interpretatio Capnionis. que nō nisi falsitati subnixā  
est. in scripturis nullū habens fundamentū.

**S. E.** Et vt fortius stringamus. Capnion in assertione se  
cūda d̄t christū scripturas magistrorū solitū nomi-  
nare traditiones. Si igit christo. dum inquit Scrutamini scrip-  
turas. animus fuisset pprie rabbinoz scripturas (id quod Capni-  
onis canit expositio) designare. clari<sup>9</sup> vtiqz z p̄p̄diosi<sup>9</sup> id fuisset ver-  
bis psequut<sup>9</sup> aiendo. Scrutamini traditōes. qz vos putatis in il-  
lis vitam habere eternam. Et haud dubie. vel hec vna ratio. ex ipsa  
scriptura pro sanctis decertās. tante persuasibilitatis est. vt neqz

Cōfutat canil  
latoz p verba  
Capnionis

D i.



## Articulus quintus et sextus

Reuchlin. neq; oplices sui omnes ad vnā taz. pbabilē p pte sua adi-  
uocare possent verisimilitudinē. Verū adhuc audiam⁹. qd his addere  
velit garrulus iste defensor.

¶ Defensor.

**§. xliii.** Scdo accessio q istud sit falsum. nō tñ ppter hoc est  
hic aliquid hereticū.

¶ Theologus.

¶ Affatim tum p opponētē. tum p nos in nostra monstratū ē  
apologia. ab octauo ca. vsq; ad. xiiij. expositōem illā cū suis incōue-  
niētib; asseclis. tam hereses inferre q; blasphemias. Tamen si autē  
heresim pplecteret nullā. negari tñ neq; dānabilis esse temeritatis  
hoiē laicū falcem suā mittere in messem alienā. z subire puincias  
sue penitus extraneā pfectioni. scōz quoq; omniū doctoz p cordi  
expositōi. suā erroneā expōnem nō vereri equiparasse.

¶ Defensor Capnionis ad opponentem.

**§. xlv.** Doctorib; etiā sanctis. z eoz expōnib;. nō tenemur cre-  
dere nisi ex sacro canone nobis eas pbauit. iuxta sentē-  
tiā Augustini. alios aut ita lego. vt q; talib; sanctitate. q; traue doc-  
trina ppolleant. nō ideo verū putē q; ipi ita senserint zc.

¶ Theologus.

¶ Facile sancti doctores ex sacro canone suā expōem demōstrare  
potuissent si quēpiā aiaduertissent obstrepētes. quēadmodū e regi-  
one Capnionis expōnem p sacras scripturas efficaciter z apte cō-  
dēnassent. qd in nra apologia late ostēdim⁹. ca. viij. et. x.

## Articulus sextus

¶ Joānes Reuchlin pro iudeis.

**§. i.** Tertio fundo pultatōem meā sup arbore scie boni z mali  
Eādem arbore de ipse in paradiso posuit atq; plātavit. Ge-  
nes. ij. ca. qua de re a nemine extirpāda est. q; a deo phibitū est Deu-  
tero. xx. vbi scriptū habet. Nō succides arbores de q; vesci p. Tā-  
et si aut Adā z eua mortē ex illa comederint. nihilomin⁹ de arborē  
nō succidit nec cremavit. s; pmissit eā stare vsq; ad hodiernam  
diē zc. Quāq; iā nōnulli nroz dicāt mltā mala in Thalmud scrip-  
ta eē. verūtamen nō malū est. q; idem malū legamus zc. Et Aristo.  
in libro elenchoz inq; q; scia maloz nō sit mala. s; bona z honora-  
bilis zc. Nec Capnion fo. viij. facie. ij. sui p silij.

¶ Opponens ptra Capnionem.

¶ Articulus iste in hoc q; allegat textū Deutero. xx. denotat legē  
Moisi esse adhuc in obligatōe. qd est heresis p maria. p aplm mul-  
to labore sepulta Roma. vij. Salathas. ij. Hebreos. vij. et. ix. ca-  
pitulis. Comparatio quoq; est nephāda ipius arboris. q; nō potu-  
it esse nisi bona. vtpote a deo creata. z nihil mali ptenens ad Thal-



## Articulus sextus

mud. qui a diaboli filiis propositus. contra veritatem euangelicam venena pertinet toti perfidie. Et Aresto. friuole illic allegat. quibus enim scientia malorum per quam mala cognoscuntur esse mala. bona sit et honorabilis. scientia tamen malorum. per quam mala putantur esse bona. est valde pernicioiosa et detestabilis. Tale autem scientiam ministrat Thalmud suis iudeis.

¶ Defensor.

**S. ii.** Ad sextum cauillu. q. xx. Deutero. habet. Et non succides arbores de quibus etc. quasi adhuc denotat legem Moysi obligare. perbat bene aduersari. quod asserere legem Moysi nos obligare est hereticum sed hoc non dicit auctor. nec hoc sequitur ex dictis suis. neque necessaria consequentia nec apparenti.

¶ Theologus.

¶ Ut hoc prestigiū faciscat audias oro. tu itaque attende propria Capnionis verba. quibus in presenti sic inquit materia. Qua de re a nemine extirpanda est. quia a deo prohibitum est Deutero. xx. ubi scriptum habet. Non succides arbores de quibus vespert. Hec ille Nonne dum inquit a nemine extirpator per verba pāda est. de presenti loquitur (non de preterito) et ad modernos se refert. Nonne dum in lege se fundat mosaica eo ipso velle videtur Moysi legem homines artare modernos. Hinc videre licet quod frontose cauilles hoc ex Capnionis dictis neque sequi presentia necessaria nec apparenti

¶ Defensor ad opponentem

**S. iii.** Et si multiplex possit esse sensus auctoris. non hereticus. nec repugnans fidei. tamen intelligitur sic. sicut tunc arbores illas non debebant hebrei succidere. quia ex eis utilitatem persequi poterant. ita a filiis propositum de Thalmud. quia utilitatem aliquam ex eo persequi poterimus. non debemus eum oburere. Quod addit. quod est nephanda comparatio librorum Thalmud ad arbores scientie. quid inde.

¶ Theologus.

¶ Preter utilitatem humano vsui accommodam. arbores de quibus deus precepit. nil pertinebant nocivum. Thalmud vero et mala et pestifera et contagiosa proplectitur perfidie venena. quibus veluti dulci poculo inebriati iudei. in sua perfidia obstinantur. si autem quod bona inibi sint. in alijs et sanioribus libris perscrutanti offenduntur. friuola perinde. quoniam impropria est comparatio similitudo. quod Thalmud talibus arboribus perfertur.

¶ Defensor ad opponentem

**S. iii.** Videat tamen aduersari. quod auctor libelli permittit. quod ubi talia. puta blasphemie et hereses continentur. quod in parte illa sit comburendus.

¶ Theologus.

¶ In nostra secunda editione Rome iudicialiter exhibita. deinde quoque in nostra apologia clare patefecimus hanc euasione auctoris (Capnionis velim) quam in hoc loco preteritus citat defensor. men-



# Articulus sextus et septimus

dosam semp fuisse. neq; suo textui coherere.

¶ Defensor ad opponentem

**S. V.** Et tamē probatio sua nulla est. videlicet qz cūcta erāt bona. Nam z illo mō etiā diabolus erat bon⁹. z illo modo Thalmud est bonū. Nam liber ille a deo est z quicquid positivum in ipso est. nec ipse illo modo malus est. sed qui eo abutūtur illi damnādi sunt. Nō em̄ liber aliquis ita malus. quin eo vtēdo in bonuz finem ordinare possimus. precipue de tali libro Et ad aliud quod addit nō est simile. vt auctor etiā dicit.

¶ Theologus.

**Cōfutat delira mēta sophiste** ¶ Has facile dissoluemus nenas Scimus sane arborē illā nil prouinisse mali. vnde in occasione peccādi fuerit p̄mis parentibus. diabolū aut̄ neminē hominū fugit in se malignatissimū esse tum seductore. tum deceptore. liquet etiā christū dixisse iudeis. Vos ex patre diabolo estis. huius ergo patris vestigys nequā filij inherētes. nequissimū Thalmud p̄clarūt. qui in se. z intrinsec⁹ malis scātens. habet vnde ad plurima homines inducat mala. Si itaq; (qd̄ iste cauillator garrire nō veretur) Thalmud est a deo. z q̄cquid in eo positivū ē. Cōsequēs erit a deo veritate p̄ma z bonitate. falsaz eē doctrinā. blasphemias. z mēdacia. insup z deceptōnes que vtiq; in Thalmud positivē p̄tinent. Erūt quoq; pari mō. quēadmodum arbor illa sciētie bona. Et ea quoq; q̄ nūc recitauim⁹ mala nō sec⁹ q̄ arbores quas creauit deus erūt p̄seruāda.

**S. VI.** Amplius si vt hic garrulus inquit liber aliq̄s nō sit ita malus q̄n eo vtēdo in bonū finē ordinare possimus. Nūquid igit̄ ob nostrū bonuz vsū liber eiuscemodi bonus fiet? Qd̄ si dicere ceperit. p̄gat z dicere libros hereticorū esse bonos z cōseruādos. tum qz eos vtēdo in bonū possumus ordinare finem. tum qz nō minus a deo sunt q̄ Thalmud iudeorū maledictus

## Articulus septimus

¶ Joānes Reuchlin pro iudeis.

**Affertio. viij.** **S. I.** Ex om̄ib; illis doctis z sanctis viris n̄re christiane fidei defensorib;. repit̄ nemo. q̄ vnq; petuerit aut optauerit q̄ tales supradicti libri deberēt igne p̄sumi. cū h̄ n̄ri dilectissimi dñi Iesu p̄ceptis obsecūdaret. vtp̄cepit Matth. xij. q̄ nos zizaniā nō debem⁹ eradicare. ne forte colligētes zizaniā eradicem⁹ fil̄ z triticum sz debem⁹ ea p̄mittere stare vsq; ad messem. Qñ vō illa messis sit declarat ip̄e postea sic. Messis est finis siue consummatio seculi hec Capnion. fo. xij. facie prima.

¶ Opponens p̄tra eandem assertionem



# Articulus septimus.

¶ Articulus iste ad pcludendū prauos libros pseruādos. contra christi expōnem. q̄ parabolā zizaniorū exposuit apl̄is. de prauis hoīb̄ sinēdis. q̄z emēdatio nō ē desperāda. p̄tinacit̄ exponit parabolā de prauis libris. q̄z nulla sperāda ē emēdatio. Qui expōnēdū egregi⁹ q̄dā Theolog⁹ se opponeret. Capnion ip̄m p̄p̄t h̄ diabolo gū noīauit. Hec at̄ sua expositio. nō solū aduersat̄ expōnē christi de q̄ dictū ē. vtz etiā tribuit sacro euāgelio absurditatē mult̄ heresib̄ detestabiliorē. s. q̄ in p̄sumatōz seculi. messorēs. i. angeli boni. libros malos tradent igni. bonos h̄o transferēt in celū. q̄ q̄dē absurditas p̄futat̄ v̄bo b̄ri Augustini. Nō ibi legē p̄pheta zc. nō ip̄o indigēbimus euāgelio.

¶ Defensor.

**S. II.** Ad septimū Cauillū. esto q̄ parabola zizaniorū intelligat̄ de prauis hoīb̄. vt d̄t Aduersari⁹. arguit tñ auctor ex dicto christi a fili. si zizania debet dimitti vsq̄ ad p̄summatōem seculi id ē prauī hoīes. videt̄ a fili q̄ etiā prauī z mali libri. i. in q̄b̄ etiāz mala p̄tinent̄. bonis p̄mixta dimittēdi sunt. an argumētū pcludat an nō. nō disputam⁹. satis nobis est q̄ rō est p̄babilis.

¶ Theologus.

¶ Cōdixerāt q̄dē hic sophista z Capnion. vt luci pariter aduersarent̄. z qm̄ in tenebris p̄sant̄. puenire nequerūt. in apto sibi p̄dicētes. Capnion eq̄dē mentē suā exponēs in sc̄da sua declaratiōe. **S. xix.** sic inq̄t. Ex v̄bis zizaniorū habui h̄ac intra me intentōem zc. cum bonū z malū sunt inter se p̄mixta. tūc bonū perimendū ē cū malo Hec ibi. Ad filēm p̄tendit sn̄iam p̄ sua declaratiōe argumēto. **xxiiij. xxxv. et. xxxvij.** Iste at̄ sophistic⁹ defensor astruit Capnionē argue re ex eodē christi dicto. a fili. q̄ etiā prauī z mali libri. i. etiā in q̄b̄ mala p̄tinent̄. bonis p̄mixta dimittēdi sunt Bella certe z ridēda hoz collusoz p̄dictio. vbi Capnion d̄t se intēdisse vt bona cū mal̄ perimant̄ Is at̄ eū intulisse d̄t vt malī cū bonis p̄maneāt libri

Discordat ad uocatus a suo Capnione.

**S. III.** Id tñ laudis huic sophiste. vt tribuam⁹ op̄z. qm̄ Oculis speculi vererecensuit mentē (et̄ falsam) z id tñ a veritate coact⁹. Capnionis at̄ declaratiōem. fraudulentā z pfictāz eē tergiuersatiōem. alias intertita n̄ra Rome iudicialr̄ exhibita editione. irrefragabilr̄ ex h̄ p̄uicim⁹. qm̄ assertio hec Thalmudico vo lens asseruari libros. se fundat in verbo christi de zizanys sinendis. cām adiūgens. ne forte colligētes zizania eradicem⁹ sil̄ z triticum. Cōuincit̄ igit̄ voluisse zizanys. i. malis ip̄ius Thalmud eē parēndū. p̄pter bona q̄b̄ sunt p̄mixta. Idē q̄z resonat sequens eiusdem assertio. qua dicit ecclesiā nullum velle p̄creinari librum. in quo in ter bonum mali aliquid continetur.

Cauillator p̄ferē Capnionē

¶ Defensor ad opponentem.

D III



# Articulus septim⁹ et octauus

**S. iiii.** Quod illū theologū diabolū noīauit. satis pueniēter noīauit. idē em̄ ē diabolū qd sermonis calūniator.

¶ Theologus

Qual clientul⁹  
tal aduocat⁹.

¶ Tali clientulo talis aduocat⁹ corūdet. Theolog⁹ nāq; inter gerrim⁹. aduersus prauā quā Capnion sacro dedit euāgelio expōlitōem. eā quā christus suis tradidit discipul⁹ expōlitōnem obiecit Capnion clientul⁹ diabolū. ppter ea aduocat⁹ ⁊ falsitatū defensor. ipm dē calūniatorē. Tū calūniatoris mun⁹ egit. qd christi pūlit expōnem pue interpretatōi vni⁹ laici.

¶ Defensor ad opponētē

**S. v.** Quod in calce addit. negat assumptū. neq; vnq; auctor illud dixit. nec illatīne seq̄ ex dictis ei⁹. Et si dictū fuisset posset etiā bonū h̄re itellectū etiā sine heresi.

¶ Theolog⁹.

¶ Quod seq̄ manifestariū est. Qm̄ pstat qd p zizania Capnion in sua expōne libros prauos itellexit. in psummatōem seculi pbure dos. vt q̄ hincinde pcoris euāgelica sit sn̄ia. p triticū qd christ⁹ illic dicit in suū horreū pgregādū. accipiēdi sunt libri boni. p messorēs āgelos i ch̄i horreū trāsserēdi. Quocirca ipudēt h̄ p̄stigiator dictā absurditatē nec illatīne ait ex Capnionis seq̄ dict⁹. Et lōge ipudētio ri ore dē bonū posse h̄ h̄re itellectū. qd mlti absurdi pstat eē heresib⁹

## Articulus octauus

¶ Joānes Reuchlin p iudeis

Affertio. ix.

**S. i.** Quod fideliter seq̄ mater sc̄ta christiana ecclia in iure pōtificio. in caplo Sc̄ta romana. xv. dist. vbi oēs libros pmit tit vt videant⁹ ⁊ p̄tēnt fm̄ vba apli. j. Thess. v. vbi inq̄t. Oīa pbate ⁊ qd bonū ē tenete. Qd si nos ea igne psumeremus. tunc posterī n̄ri nihil pbare possent ⁊c. Circa qd bñ p̄t intelligi. qd n̄ra mat sc̄ta catholica ecclia nullū vult cremari lib̄rū. in q̄ inē bonū aliqd mali habet. Nec Capnion folio. xij. facie p̄a. Obiectōnem q̄ opponētis auscultem⁹.

¶ Opponēs p̄tra eādē assertōem.

Apd Capnio  
nē libri hereti  
corū eēnt asser  
uandi.

¶ Assertio ista vbi apli. Oīa pbate ⁊c. prauē exponit ad p̄seruā dos libros prauos. qd Capnion p̄cedētī assertiōe assimilauerat zizanijs. addēs p̄sue cā assertiōis. si nos eos pburerem⁹. tūc posterī n̄ri nihil possent pbare. Et qdē si h̄ p̄cederet. p̄fecto seq̄ nullos li bros hereticos eē p̄cremādos. falsū p̄terea eādē hec assertio ipo nit canonī. ⁊ etiā ecclie. Nā canon sc̄ta Romana ecclia in fine mani feste disponit de libris prauis eliminandis. Ecclia q̄q; attēdens. qd iuxta apli sentētiā. Modicū fermetū. totā massam corrūpit. ⁊ fmo hereticorū serpit q̄si cancer. frequēter libros hereticorū exterminat. In q̄bo tñ. cū mal⁹ mltā bona p̄tinēt. nec bona illa retrahūt eccliaz. q̄ mi nus eos pburat. qd bona illa i alijs saniorib⁹ libris facile inueniunt⁹.



## Articul<sup>9</sup> octauus et nonus

**S. ij.** ¶ Defensor ad hec.  
Octauū cauillū eodē mō soluit. nec in eo est aliqd heresis  
vt patz clare.

¶ Theologus.

¶ Sz ausculta me defensor paulisp. Dic loci Capnionis articu-  
lata assertio palā affirmat. ecclesiā. oēs libros. etiā prauos (q̄s asser-  
tio p̄tinēter pcedēs p̄tulit zizanys) velle dimitti. q̄ten<sup>9</sup> visi p̄bent  
penes apli h̄bū. Oīa p̄bate zc. Qui<sup>9</sup> z adūcit cām inq̄ens. Si nos  
ea igne cōsumerem<sup>9</sup>. tūc posteri n̄ri nihil p̄bare p̄nt. Ex q̄ q̄dē aūce  
dente sic instructo. manifeste (q̄d nec tu ificiari poteris) h̄ asseqt<sup>9</sup> cōse-  
quēs. ecclesiā hereticoz eterminādo libros. apli violasse itētoez. q̄d  
sane cōsequens. si tu defensor noīal<sup>9</sup>. hereticū eē nolis. blasphemū in  
et heretice prauitat<sup>9</sup> p̄pense fautoriū fatear<sup>9</sup> oportet.

Ecclia intētio-  
nem apli vio-  
lasset.

## Articulus nonus.

¶ Joānes Reuchlin p̄ iudeis.

**S. j.** Licet vez sit si inueniret aliq̄s liber. q̄ tot<sup>9</sup> eēt malus. z ex q̄  
nihil boni p̄ficisci. posset qm̄ id in n̄ra facultate atqz p̄tate  
correcti<sup>9</sup> atqz supioritate sitū eēt aut existeret. tūc possem<sup>9</sup> eūdē sen-  
tentialr. z p̄ iudiciū p̄imere. z igni tradere put de iure. sicut hereti-  
coz libri q̄ sub christiane ecclie supioritate z iurisdicōe sunt. Et in  
fra. Sz iudei in his (rebo) q̄ eoz fidē p̄cernūt sunt tātūmō sibi s̄p̄ia  
et alij nulli iudici subditi. nec sup eodē q̄sq̄a christian<sup>9</sup> debet posse  
cognoscere. nisi forte incidēter in cā seculari sub forma exceptōis p̄-  
posite. l. Judi. et ibi Barth. L. de iudeis. qz nō sunt mēbra christia-  
ne ecclie. z fides eoz. ad nos nō p̄tinet. glosa penultia. l. j. de vsu.  
h̄ nob̄ scribit. s. apls Paul<sup>9</sup> p̄ ad Chozī. v. cū dī. Quid em̄ mihi de  
his q̄ foris sunt iudicare zc. Tantū dē sit dictū de Thalmud. q̄ nō  
sup̄p̄mend<sup>9</sup> nec cōburend<sup>9</sup> sit. hec Capnion folio xij. facie p̄<sup>a</sup> zc. p̄-  
deat igit in mediū opponēs.

Assertio. p.

¶ Opponēs p̄ eādē assertōem

¶ Articul<sup>9</sup> iste ad ponēdū d̄m̄am inf prauos libros iudeoz z  
libros hereticoz. hos q̄dē iurisdicōni ecclie submittēs illos h̄o to-  
taliter subtrahēs. prauē exponit h̄bū apli. Quid mihi de his. q̄ fo-  
ris sunt zc. Loq̄t em̄ apls nō de libris. sz de cēsurz eccliaasticz. nō infli-  
gēdis ip̄is infidelibz. nō q̄dē p̄pter defectū iurisdicōis. sz (put ex-  
ponit glosa in ca<sup>o</sup>. Sepe. xxvij. q. j.) qz illaz penaz infideles capa-  
ces nō sunt. Vult ḡ eadē assertio ex praua illa expōne iferre iudeos  
q̄ad sue pfidie libros. nullo christiano iudici eē subiectos. q̄d blas-  
phemū ē in romanā eccliam. q̄ eodē libros. diuersis tēporibz sub  
sapientissimis pontificibz cōbussit. sentētiāl<sup>r</sup> igni adiudicatos. here-  
sim q̄qz sapit. tāqz Aplice definitōi p̄riū in extrauagan. Bonifacij  
octauū. q̄ incipit. vnā sanctā. in q̄ declarat oēm hūanā creaturā subij-



# Articulus nonus et decim<sup>us</sup>

ei romano Pontifici eē de necessitate salutis. Un̄ quīs Papa de facto nō hz iurisdictionē sup oēs infideles. tñ hz eā de iure. put eleganter ex diuina lege deducūt insigniores iurisperiti sup ca. Qd sup his de voto ⁊ vo.

¶ Defensor.

**S. ij.** Ad nonū. certū ē q̄ iudei nō ita subsunt romano pontifici. ci. sicut christiani. qz Iudeus nō venit puniēd<sup>us</sup>. si q̄ nre legis sunt nō seruat. christian<sup>us</sup> s<sup>ic</sup>. ⁊ ita ē in multis alijs. ⁊ ita ad p<sup>ro</sup>positū de libris eoz. maxie in q̄bo lex ⁊ declaratio ei<sup>us</sup> p<sup>ro</sup>tinē. ⁊ nihil mali. Nā auctor de h̄mōi Thalmud loq̄r. ¶ Theolog<sup>us</sup>.

Cauillator si  
bupi apte con  
trarius est.

¶ Quoniā qdē mentiendi ars multū req̄rit memorie. sophista iste lethargū patiens. artis expers videt̄ mentiendi. tāctū i cliētuli sui defensionē libens mētiat̄. Ipe nāqz ab h̄inc paululū. articulo. s. vij<sup>o</sup> **S. ij.** Capnionē itēptat<sup>us</sup> ē. a fili arguere. puta si pui dimittēdi sunt hoīes vsqz ad seculi p̄summatōez. p̄inde ⁊ mali libri. i. in q̄bo mala p̄tinē bonis p̄mixta. s̄ at loci sui imemor. Capnionē asserit loq̄ de libris iudeoz Thalmudicis. i. q̄bo text<sup>us</sup> ⁊ declara<sup>o</sup> p̄tinē. ⁊ nihil mali. Que q̄lit̄ q̄drēt imo q̄ aptissime dissentanea sibi sint q̄s nō viderit.

Cauillator de  
medacio p̄uin  
citur.

**S. iij.** Insup parulū ē. cuius oculos ab initio huic aduicenti Capnionis assertiōi. qm̄ generatim differit de libris omnimode prauis. e q̄bo nil p̄surgere p̄t boni. ⁊ deinde eos effectualr diuidit i libros iudeoz ⁊ hereticoz. hos qdē puta iudeoz. a christiani iudiciū p̄tate totalr eximens. vtpote eoz p̄cernētes fidē. Illos at scz hereticoz libros. ecclie subdens. Hinc clarescit q̄ mēdacissi me cauillator iste p̄fingat. Capnionē in hac assertiōe loq̄ de libris in q̄bo nihil mali p̄tinē. neqz vltiori h̄ demōstratiōe op<sup>us</sup> hz. Iudeoz at libros ecclie subiectos eē. dudū añ hac liq̄do mōstrauim<sup>us</sup> Miseret tñ hui<sup>us</sup> itecill. ipotētisqz defensor. q̄ sibi ad reliq̄s i hac assertiōez opponēt̄ obiectōes. nil suppetūt rñsi. neqz habuerit q̄ p̄ h̄isceret.

## Articulus decimus

¶ Joānes Reuchlin p̄ iudeis.

Assertio. xj.

**S. j.** Et esse poterit. vt quippiā mihi in bonū agā. qd tñ aduersus te. ac tibi haud gratū existat. ⁊ tñ ago nihil p̄tra te. qz nō potes in iure id in malum assumere. l. j. §. Deniqz marcellus. ff. de aq̄ plu. arcen. Nec Capniō folio. xv. facie p̄<sup>a</sup>. accedat ḡ opponēs.

¶ Opponens p̄tra eandē assertiōem.

¶ Assertio ista eo ipso q̄ ad defendendū iudaice p̄fidie libros sese fundat in lege illa civili manifeste p̄tedit iudeis p̄petere ius scribēdi in sue p̄fidie defensionē libros nob̄ aduersos. Jā hereticū ē ex lege civili q̄ in civilibz locū hz inferre ad cām fidei ⁊ p̄tra determinatiōē sedis aplice. q̄ iudei habeāt ius scribendi libros blasphemos.



## Articulus .x. et .xi.

protra fidē christi ⁊ hereticales protra legē diuinā ⁊ naturalē. Quales sunt libri Thalmudici. ut ex professione ipsi aduersarij supi ostēdunt est. Si em habeat ius describēdi. eos utiq; iuste eos describere posset qd est hereticū. Id em iuste possum⁹. ad qd faciendū ius habemus.

¶ Defensor.

**S. ii.** Ad decimū. nō pcedit illud qd aduersari⁹. nec seqt illud qd ei imponit. ut pz. neq; aduersari⁹ pbat qd seqt

¶ Theologus.

¶ Qd pcederit seqturq; si aiaduertere libuerit luce clari⁹ ostēderim⁹. Nā Capnion p silij sui folio. vij. facie .j. posteaq; sibi met obiecerat. doctores asseuerātes. tum fedā. tū abominabilē in Thalmud p tineri doctrinā. deinde p tineri sibi p taliter obiectati rēdēdo i subiecta resonat vba. Nemo illoz (scz doctoz) fuit. q etia aduerse ptis fundamētū. iuris ⁊ eqtatis allegassz. Hec ille. Nōne hisce palā insinuauit vbis Thalmudistis iuris ac eqtatis esse fundamētū.

**S. iii.** Hoc deniq; in loco ut tuere⁹ Thalmud in lege se fulcit civili de plano decidēte casuz q qspia melioratōis gratia agrū pfodiat p priū. fodiēdo qz venā rescindat. q in vicini agruz fons deriuabat. cui plane vicino (⁊ si fonte suo pue⁹) nulla aduersus fodiētē actio pcedit. penes cōem theoricā. q iure suo vti⁹ nemi ni iniuriā facit. Dicta itaq; p fundamēto suo citādo legē Capniō haud dubie p supponit iudeos habere ius ad describēdū sibi i bonū eiuscemodi blasphemos libros. Proinde ac oēs intēdūt iuris doctores dictā i civilibz exponētes allegātesq; legē. Qm qdē si sat foret qddā sibi opari in bonū. nec erigere⁹ habere ius id operādi. aduersus tū fures. tū raptōres. nulla actio pcedere⁹. vtpote q in bonū sibi sua ppetrāt facinorā. Ex qbz pstat sat⁹ clare demonstratū eē id seq. qd opponēs Capnioni tribuebat. neq; te ceco fauore ei⁹ captū id voluisse olfacere put hec oia i .j. apol. li. ij. c. ij. extāt lati⁹ deducta

## Articulus undecimus

¶ Joānes Reuchlin pro iudeis.

**S. i.** Esto at q iudei suos libros ex pposito ⁊ nos descripsissent. qd tū nō reor. indigeretq; bona pbatōe. possz tū vnus eos velle excusare. qd id nemini i ptumeliā. sz sibi ad defensionē egissent Cū em nos eos q tū in nris ecclijs i die parasceues publice vituperem⁹ pfidos iudeos. h ē fideifragos iudeos. ac iuxta vez tētonicū. q nec fidelitatē nec fidē tenēt. tūc possent ipsi sup h iter seipos loq fm ptinētiā iuriū sic. Ipi mētū. nūq; fidē nrām fregim⁹. iuxta determinata Danor. in. ca. Cū te. ⁊ sen. ⁊ re iudica. ix. colūna. ibi Ego. vō distinguo. Quicqd mō dicere possent. illud possent etiaz

Assertio. xij.

E i.



## Articulus .xij.

pluribus et lucidioribus verbis scribere se coram suis excusando. Quoniam sicut dicit Aristoteles. primum per hermeneias. scripta sunt signa vocum. Quare de re hoc argumentum in se nihil est. si aliquis dicere vellet hebraici libri debent igne absumi. quia sunt aduersus nos exarati. Hec Cap. fol. xv. facit primum sui consilium continuo ad assertionem precedentem. Sed audiamus opponentem.

¶ Opponens contra eandem assertionem.

¶ Assertio ista prava interpretatione exponit orationem ecclesie quam iudei os perfidos nominavit. Nam eos perfidos vocat. non quasi fidei fragos. ut aduersarij dicit. sed incredulos. quia secundum apostolum velamen Moysi supra faciem adhuc obstinata habent. Preterea eadem assertio docet iudeos materiam calumniandi ecclesiam de perfido mendacio. in quo non solum blasphematur et leditur mater ecclesia. sed etiam fides catholica. Nam ecclesia tradit fidelibus sua credibilia dicente Augustino. Non credere euangelio nisi me moueret auctoritas ecclesie. Quare dicere ecclesiam mentiri est contra fidem catholicam. Est quoque assertio ista in cauda sua nimis inordinate iudaice perfidie fautoria. ubi dicitur quare de re argumentum hoc in se nullum est. Quod si dicat aduersarij. quod ista dixerit in personis iudeorum. Rident ei. quod tunc ista dicendo factus sit aduocatus iudeorum. arguendo et allegando iura pro eis. Et coram cesare (cui hec scripsit) fuerit impudentior. quam ausi fuissent iudei.

¶ Defensor.

**S. ij.** Quod secundo addit. si totum concedatur quid erit. quod fuit aduocatus iudeorum allegando iura pro eis. ergo hereticus talis. liber non sequitur.

¶ Theologus.

¶ Deus insaniam. mallet sophista iste sanctam matrem ecclesiam. quam Capnionem piclitari. verumtamen antidotum affert veneno perditum. quod nec Capnioni poterit esse adiuumentum. Eadem opponens articulatio assumptis assertionem istam Capnionis. perfidiosum ecclesie imponere mendacium in qua ecclesia grauissime dilaniatur. adimit enim sibi per hoc veracitas. sanctitas quoque ei negatur. quod plane fidei articulo. Credo in unam sanctam catholicam ecclesiam tradidit. Cesset igitur hic garrulo ore perstigiator dicere. Si totum concedatur quid erit. Nunquam heresis non erit. aut ab heresi immunis erit. quod articulo fidei et perinde fidei ipsi refragatur. Et certe si in hac ratione persistere velit. quomodo se ab heresi extricet. ipse viderit.

## Articulus .xij.

¶ Ioannes Reuchlin pro iudeis.

Assertio. xij.

**S. i.** Ideo quicquid scribant iudei ad hoc deseruiens. quod Jesus non sit deus. et quicquid ex eo sequatur. hoc est fides eorum. et velint per hoc neminem iniuriari. Et hoc ecclesia christiana circiter. M. cccc. annos tolerauit et passa est. et ipsum nunquam per contumeliam acceptauit. ca. Consuluit

Assertio. xij. in fi. extra de iudeis. Et immediate subiungitur. ¶ Preterea Jesus sic



## Articulus .xij.

apparuit sicut homo et sicut seruus. ut scribit sanctus Paulus ad philippenses. ii. ita et non aliter reputauerunt eum etiam iudei. et de eo neque de matre eius. etiam de apostolis nihil diuini tenuerunt. et adhuc utrum illud sit iniuria (contumelia) hoc trado illis metiendum quod in iure civili super lege Ite apud. §. Si quis virgines. ff. de iniuriis et in iure canonico super capitulum In audientia. extra de sen. excō. scripsere. Nec Capnion fol. xv. facie. ii.

¶ Opponēs contra. xij. assertōem

**§. ii.** Assertio ista ad pseruandū Thalmud dicit. quicquid iudei scribunt ad hoc deseruiens. quod Iesus non sit deus. et quicquid ex eo sequitur. hoc est fides sua. vult ergo aduersarius cōseruari libros iudeorum in quantum faciunt contra christum et eum reprobat. In prioribus autem articulis voluit quod scripture ex quibus Thalmud est collectus prohibent testimonium de christo. et per prius mandauit illas doceri. et ex eis disputari tamque testimonium diuinitatis eius unde resultat trietas. falso autem aduersarius allegat decretale Consulu. quod loquitur de antiquis synagogis reparandis. ac suis obseruationibus et ceremoniis tolerandis. non de sacrilegis libris. Cur autem ecclesia iudeis suas rationabiliter promiserit ceremonias. libros tamen eorum sedes apostolica combusserit. accurate in apologia prima. li. primo. ca. xiiij. §. j. ii. iij. tractauimus. false quoque ipsonit ecclesie quod talia se tolerauerit. et nunquam per contumelia acceptauit. Nam propter filia eorum dicta et scripta ecclesia in diuersis oculis generalibus noiat iudeos indistincte blasphemos. ca. j. et. ca. Cui sit nimis. extra de iudeis. Et cum huiusmodi sedes apostolica diuersis temporibus libros eorum oburi mandauit.

¶ Defensor

**§. iij.** Ad. xij. cauillū. ad primum punctum respondet. quod libri de quibus dixit quod prohibet testimonium de christo. sed libri quos approbauimus in iij. articulo. isti alij sunt quos christus detestat est. et ideo hoc soluitur ex solutione quam posuimus in cauillo tertio

¶ Theologus.

¶ Nec dum hic pestigator ridicularia mittit. at psetas psequit falsitates. lucificauimus siquidem iam supra. arti. iij. §. iij. iij. v. solutiones ad quam huius in loco se refert. in primis simpliciter in se esse falsas. deinde et Capnioni esse refragantem. Insup et a beato reprobata Augustino. Capnionem quoque cauillator nullatenus ab ea. quam opponēs predebant contrarietate expurgat. in hoc quod persistet. quod in anterioribus Capnion conatur sit libros pseruare Thalmudicos. eo fundamento. quod per christum sunt Tunc autem eos saluare contendit. quoniam sint contra christum. eo quod in eis scilicet scriptum inueniat Iesus non esse deum. et quicquid ad hoc sequitur. ubique certe contradictiones ubique et falsitates Est et hoc denuo huius paupculi defensoris videre ideo pia. quoniam non habuit quod ad alia responderet. in hac parte obiecta. sed paucul Inopia cauillatoris. que risu prebet vafricius Capnionem honestare. sat sibi visum fuit. latioris. Sed nequicquam. quoniam non est potentia. non est robur ulli aduersus eam quam tutamur veritatem.



# Articulus duodecimus

¶ Opponēs p̄tra decimāq̄rtā assertōem supra positā

**S. iiii.** Ubi aut̄ aduersari⁹ excusat iudeos a p̄tumelia hereti-  
cū est. ⁊ p̄tra scripturā. ad. l. itē apud. ⁊ ca<sup>m</sup>. In audien-  
tia p̄ aduersariū p̄ exculatōne iudeoz a p̄tumelia. allegata R̄ndē  
q̄ forma serui eos nō excusat. q̄ illā longe an̄ p̄dictā p̄ p̄phetas ex  
suis scriptur⁹ sciebāt. aut saltē recte scrutātes scire poterāt. q̄ i excu-  
sabiles sunt sup̄ ignorātia crassa ⁊ affectata. vt habet̄ Joā. xv. S̄  
aduertēdū. q̄ aduersari⁹ hūc articulū in suis r̄nsonib⁹ reuocauit.  
q̄ reuocatio plane cū charitate suscipiēda ē. s̄ se satis expurgasse nō  
debet. donec recolligere studeat. q̄ sub h̄bis p̄trariū sonātib⁹ in vul-  
gari lingua passim. sparsit. ¶ Defensor.

**S. v.** Ad p̄ctū scdm̄ p̄cedo q̄ hereticū ess̄ excusare hebreos a  
p̄ctō. ⁊ dicere eos p̄babile ignorātiā habuisse de chr̄o ⁊ de  
deitate zc. Sed negam⁹ q̄ h̄ dicat auctor in suo libello qd̄ aduersari⁹  
dixit p̄ hoc qd̄ ait. vtz illud sit iniuria. hoc trado illis metiendū  
qui in iure ciuili sup̄ legē Item apud. S. Si q̄s virgines. ff. de iniu-  
rijs. et in iure canonico sup̄ caplo in audiētia. extra de sen. ex. scripse-  
re. Patz q̄ in his h̄bis nō excusat. nec asserit iudeoz ignorātiā p̄-  
babile. sed dimittit illis p̄siderandū. qui scripsere zc. Nā ibi nota-  
tur q̄ aliquis excusatur a cōtumelia dignitatis zc. propter habitū  
aliud significātem. Aliquis h̄o non excusatur a cōtumelia. quādo  
illi infert. eo q̄ ignorantia est crassa ⁊ supina circa cognitōem eius  
qui defert habitū alienū. ⁊ tūc stante alietate habitus nō excusatur.  
Videant modo illi cui similis sit illa p̄tumelia. quā hebrei chr̄sto  
intulerūt. et inuenient q̄ est similis secūde. ⁊ nō prime. fuit em̄ eoz  
ignorantia crassa ⁊ supina. ⁊ ideo inexcusabiles sunt Verū est q̄ ipi  
ruinā ⁊ scandalū sumpserūt. ex eo q̄ in forma serui apparuerit. non  
ergo asseruit auctor qd̄ ei imponit. sed dimisit p̄siderandū an sit si-  
mile an dissimile. vt exposuimus. ¶ Theologus.

**S. vi.** Nūquid nō fingit hic sophista. q̄ falsum colore aliq̄ de-  
pingat veritatis Sed etsi sit labyrinth⁹ itricatioz. suos  
tū exapilabim⁹ dolos Inficias em̄ ire nequit serui formā quā chr̄i-  
stus assumpsit nullā p̄sus natā esse parere apparētiā. vt nil diuini  
sentire de Jesu. p̄cludat̄ eē p̄tumelia. q̄nimo totalr̄ ē nata facere ap-  
parētiā. vt a p̄tumelia excuset. p̄ q̄sto tota latitudo natural̄ cogni-  
tionis reniti videt̄ ei. qd̄ est h̄oīem pauperē ac fragilē eē oīpotētem  
deū. Ulterius etiā ad oculū p̄z. aduersariū Capnionē. dū ad in iu-  
re scribētes remitteret. sumpsisse p̄ sue remissionis fundamēto. so-  
lā formā serui. nullā habēdo mentōem neq̄ de opib⁹ miraculosis.  
neq̄ de chr̄sti aut p̄phetaz attestatōib⁹. aut silib⁹ e q̄b⁹ aut suaderi  
aut inferri posset Jesum esse deum.

Primo p̄futat̄  
tergiuersa<sup>o</sup> ca  
uillatoris sil<sup>o</sup> ⁊  
Capnionis



# Articulus duodecimus

**S. vii.** His iactis anchoris supstruet argumentatio ista. omnes sup iuribz p Capnionē citatē scribētes. q̄s videre nob̄ licuit. p̄cinne ad suos scripsere text⁹. excusatū iri a virginis iniuria habitu meretricio indute. & giniis sollicitatozē. quēadmodū ab iniuria clericat⁹. pena q̄qz iuris. p̄cussorē clerici. q̄ habitu induit militari. in p̄babili q̄ factū excusat sese fundantes ignorātia. Quia q̄ Capnion ad memoratos remittēdo scribētes. in sola serui forma se fundauit. q̄ nata ē facere apparētiā (z q̄dē nō modicā) excusatōis a p̄tumelia. nullā hō nata ē facere apparētiā accusatōis. p̄pterea p̄sequēs ē. q̄ tāetē Capnion iudeos in apto nō excuset. neqz etiam vocatū dicat eoz ignorantia p̄babile fuisse. attamē sat supqz ex doc toz dict⁹ eliciendū insinuauit. a p̄tumelia filiū dei iudeos de christo nihil diuinū sentiētes. pari mō vt ceteros de q̄bz iura illa loquunt⁹ fore excusandos. Neqz poterit quispiā sane mētis lector. aliā ex ei⁹ textu sniam elicere. si saltē vba debeat cōi intelligētie deservire.

**S. viii.** Cuius etiā rei argumētū fortissimū euidentissimūqz ē hēc dictio. p̄pterea. q̄ p̄sentē assertionē p̄cedētī p̄tinuat. Apud cūctos em̄ dictio p̄pterea. noue rōnis seu causē nota ē. ad idē tñ p̄positū. q̄d p̄pōra p̄babat argumēta inferendū. Ex forma itaqz z mō loquutōis. Capnion remisit (oportz) ad doctores. tāqz cō sentanea scribētes. illi p̄posito. q̄d p̄fatā dictōnem. p̄pterea. ancessit. liquet at illd fuisse p̄positū. q̄ iudei scribētes Jesum nō eē deum. z quicqd seq̄ ad h. nō velint p̄ hēc alicui p̄tumeliā eē illatā. Qzqz ec clesia id sp̄ passa ē z nūqz p̄ p̄tumelia acceptauit. Ex q̄bz vltro z ve ridice p̄seq̄ Capnionē ad iuris remisisse doctores tāqz scribētes cō sentanea huic. q̄d ē nō eē factā filio dei iniuriā vlt p̄tumeliā p̄ iude os. nil diuinū p̄pter serui formā de iesu sentiētes. vti euestigio retu lim⁹. Scabrosa igit hui⁹ p̄stigiatoris ē p̄fictio. Capnionē nō asse ruisse. sz solū dimisisse cōsiderādū sile dissile ne sit Et indubie si Cap nioni h solū dicere fuissz anim⁹. neqzqz tā solícite. tā q̄qz anhelō spū. illā ipam (veluti a se nō positā) reijcere a se dudū nissus fuissz asser / tionē. de q̄ ocissime p̄monē habebim⁹. ¶ Defensor ad opponētē

**S. ix.** Ulez q̄d aduersari⁹ in fine addit. q̄ auctor reuocauit h dictū in suis rñsionibz. h nō ē vez. sz declarauit. ad q̄d re misit cōsiderātes ad illa loca. exp̄ssit em̄ sniam. q̄ iplicita erat. z illā lram q̄ poterat male intelligi (vt sup̄ intellexit) bñ declarauit. in q̄ sensu ipe accepat. z illd nō reuocauit. sz exposuit qn intēdebat. q̄d vez etiā eē fatef aduersari⁹. ¶ Theologus.

¶ Quoniā falsitatē patronū hic sese garrul⁹ cōstituit. iccirco nō immerito passim vō refragať. cui cū falso nihil ē cōe. q̄d patefacie mus paucis. Aduersari⁹ sane Capnion i sua 3a defensiōe fo. xxxviii

Scda p̄futatō  
eiusdem tergi  
uersatōis.



## Articulus. xiiij.

facie 2<sup>a</sup> indignissime tulit. hanc (sup q̄ h̄ q̄stio & tit<sup>us</sup>) sibi tribui asserti-  
onē. tāq̄ ex p̄sone sue sn̄a i Oculari speculo fuerit p̄scripta. dicēs  
eā nō in p̄sone sua. s̄ in p̄sone iudeoz positā. 2 eē q̄rtū iudeoz argu-  
mētū. Et p̄inde utiq̄ falsus sibi q̄rit in ea articulatōe ipositū. vbi  
etiā cec<sup>us</sup> p̄spiceret Capnionē hanc assertōem. nō mō reuocare vt fal-  
sam. vez etiā a se religasse. atq̄ vt piculosaz reiecisse. & q̄ tā i n̄ra 3<sup>a</sup>  
editōe Rome iudicialr exhibita. q̄ i n̄ra apologia lib. p<sup>o</sup>. ca. xix. §. j.  
et. ij. ad lōgū disputauim<sup>us</sup> Qua igi<sup>ter</sup> frōte audacul<sup>us</sup> iste dicere nō ve-  
ret. q̄ nō reuocauit s̄ declarauit. qd̄ nos ibidē eū nō declarasse. s̄ fal-  
se a se reiecisse irrenūcibilib<sup>us</sup> argumēt<sup>is</sup>. ex suis p̄p̄is dict<sup>is</sup> oīdim<sup>us</sup>

## Articulus. xiiij.

¶ Joānes Reuchlin p̄ iudeis.

Assertio. vii.

§. i. Si q̄s at dicere vellet. q̄ iudaici doctores falso i<sup>nter</sup>p̄tent. q̄n-  
dē nos & eisdē doctozib<sup>us</sup> sustētam<sup>us</sup> i n̄re fidei p̄modū. eosq̄  
ad p̄batōez allegam<sup>us</sup> atq̄ adducim<sup>us</sup>. vt sup̄ patuit. posset tunc p̄  
nos replicari. q̄ nos in h̄mōi p̄batōe falsis testimonijs vteremur.  
qd̄ vetitū ē. si falso. L. eodē titulo. Et paulo post sic subdit. S̄  
ap̄tissimū ē neminē coactū eē alicui doctoz i suis sc̄ptur<sup>is</sup>. aut op̄ini-  
onib<sup>us</sup> credere. itaq̄ nullū circūscribere (id ē decipe) p̄t. l. p<sup>o</sup> in gloss.  
mag. L. de leg.

¶ Opponēs p̄tra eandē assertōem.

¶ Aduersari<sup>us</sup> videt<sup>ur</sup> excusare iudeoz expositores a falsa sc̄ptura  
rū i<sup>nter</sup>p̄tatōe p̄tra rotūdū textū sacri euāgelij Matthei. ca. xxiij. vbi  
p̄pt̄ falsaz sc̄pture i<sup>nter</sup>p̄tatōez. cristi<sup>us</sup> d̄t iudeos stultos & cecos. et  
p̄tra apl̄m 2<sup>o</sup> L. hori. 3<sup>o</sup>. Obtusi sunt sensus eoz. & vsq̄ i hodiernū  
diē. dū legi<sup>us</sup> Moyses velamē positū ē sup̄ cor eoz. Preterea assertio  
illa p̄ sc̄da p̄te q̄ d̄t. q̄ doctoz suis script<sup>is</sup> v<sup>el</sup> op̄inionib<sup>us</sup> nō possit ali-  
quē decipe ē p̄ rotūdū textū apl̄i dicēt<sup>is</sup> ad Titū p̄. Sūt m̄lti seduc-  
tores maxie q̄ de circūc̄sione. q̄ vniuersas domos subuertūt. docē-  
tes q̄ nō oportet. & p̄tra illd̄ apl̄i. Sermo hereticoz serpit q̄si cancer.

¶ Defensor.

§. ii. Caui<sup>us</sup>. xij<sup>m</sup>. nihil malū h̄z. & qd̄ opponit<sup>ur</sup> nō idiget r̄nsiōe  
nec p̄ heresi nec p̄ sc̄dalo.

¶ Theologus.

¶ Heu hōiem toti<sup>us</sup> temeritat<sup>is</sup>. cui nō sufficiūt Capniōis erra-  
ta. nisi & ipe defendēdo pessimos adi<sup>ciat</sup> errores. Opponens nāq̄  
articulādo assumpserat. ostēderatq̄ hanc assertōem eē p̄ euāgelij &  
apl̄i rotūdū textū. Et h̄ frontosus sophista. dicere nō p̄t̄mescit. eā  
nihil h̄re malū. neq̄ idigere r̄nsiōe p̄ heresi. p̄ sc̄dalo. Tlōne exp̄ssa  
heresis ē. aliqd̄ euāgelico apl̄icoq̄ repugnare textui<sup>us</sup> & tñ nihil h̄re  
malū. fatiscat. imo pereat hec p̄terua maledicaq̄ solutio. Nil etenim  
periculosi<sup>us</sup>. nil heresi affini<sup>us</sup>. nil deniq̄ sc̄dalo<sup>si</sup>. q̄ qd̄ est p̄ sacri.



## Articulus. xliii.

euāgelij et apli rotūdū textū. Un̄ hec solo data ad dictā opponē-  
tis obiectōez. nō solū heresis fouet seminariū. q̄nimo et toti⁹ apostā-  
sie a christiana fide p̄bet incitāmētū. Dinc p̄stāter eā pferim⁹ et pla-  
noq; hereticā. Dñ itaq; sunt gliosi. imo venenosissimi fructus. q̄s  
Lapnōis pariūt defensores. q̄ cū hoīez deo. et falsuz s̄o anponūt. in  
inextricabiles se ingerūt errat⁹. et Lapnioni nil afferentes remedij.  
consolatores sunt onerosi.

## Articulus. xliii.

¶ Joānes Reuchlin p̄ iudeis.

**S. I.** Noster apls Paul⁹ oēs scias iudeoz didicit. et apd̄ rabbi Assertio. xvi.  
nos scholas frequētauit. Quid ex eo effectū ē. plus q̄ oēs  
alij apli. Posset q̄s dicere. de⁹ eū ad h̄ traxit. huic r̄ndit christ⁹ Joā-  
nis. vj. Nemo p̄t venire ad me. nisi p̄r q̄ misit me traxerit eū Prop-  
terea nō ē (hoc) obiectio. Qm̄ oēs trahimur. quotq̄t ad christia-  
nā fidē puenim⁹. Fiūt nō nascunt christiani ait bt̄s Hieronym⁹  
in eplā ad Athletā de educatōe filie. s̄bū em̄ christi venit ad aures  
et ex aurib; in cor. et ex corde i volūtate. et ex volūtate i intellectū. et  
inde venit fides. Quare refert. Si Paul⁹ ad roma. x. fides ex au-  
ditu. audit⁹ at p̄ s̄bū christi. Hec Lapnō fo. xvij. facie p̄a. Obij-  
ciat ḡ opponēs.

¶ Opponēs p̄ eandē assertōem

¶ Excellētia Pauli. s. in doctrina sup̄ alios aplos. exp̄mit̄ Gala.  
ij. Ubi Jacob⁹ Ephas et Joānes q̄ videbāt colūne eē. Paulo cō-  
ferēti suū euāgelijū nihil p̄tulerūt. s; ecōtra. et 2<sup>e</sup> Lhori. xij. Ne mag-  
nitude reuelationū extollat me etc. S; ad Salathas p̄. idē apls  
testat̄ suā euāgelicā doctrinā nō ab hoīe accepisse vl̄ didicisse. s; p̄  
reuelatōem Jesu christi scholis rabbinoz quoz doctrinā tanq; sa-  
crilegā reprobauit Christ⁹ et etiā apls Paulus.

**S. II.** Ampli⁹ Actū. xxiij. Paul⁹ describit nutrit⁹ pedib; Sa-  
maliet. nō qdē in rabbinoz sciētis. s; fm̄ veritatē paterne  
legis. Quāuis at studiū legis. multū ei p̄tulit ad excellētiā. inq̄tum  
ex tali studio erat i sc̄ptur; recētior. eas q̄q; post reuelatōez illi cla-  
rissime factā clarissime itelligebat. ridiculū tñ et hereticū ē donū ex-  
cellētie sup̄ ceteros aplos schol̄ rabbinoz tribuere. et diuine libertati  
illd̄ subtrahere. Nā p̄ Lhori. ij. Paul⁹ de se inq̄t. Loq̄mur nō i do-  
ct̄s hūane sapiētie s̄bis. s; i doctrina spūs. Et itez nō hui⁹ seculi etc.  
s; loq̄mur dei sapiētia. Veritas at ē. q̄ deus traxerit. imo rapuerit  
Paulū. ad tāte excellētie sup̄ oēs aplos donū p̄ specialissimū mo-  
dū. q̄ rapit⁹ in paradysuz et tertiū celū. vidit archana q̄ nō licz hoī  
loq̄. et q̄ 2<sup>e</sup> Lhori. xij. et glosa Salathas p̄. Siliter  
et sc̄tus Thomas ibidē. In cui⁹ signū. nūq; circa doctrinā euāge-



## Articulus. xliiij.

licā vacillauit sicut alij apli. sed mox baptisatus continuo intrauit synagogas pdicans Christū. vt scribit Actū. ix. caplo.

**S. iij.** Ubi at aduersari<sup>9</sup> ad iprobādū tractū apli. ad illū excel<sup>l</sup>entie donū. sic arguit christ<sup>9</sup> dicens. Nemo venit ad me nisi pater me<sup>9</sup> traxerit eū. oēs em trahimur. quotq̄ ad fidē puenimus. ppter ea nulla ē obiectio dicēt<sup>9</sup>. q̄ de<sup>9</sup> traxerit aplm ad tante excellētie donū. Rñdeo vbi christi ad lrām intelligit de cōi mō trahēdi ad fidē charitate formatā. de q̄ Ephesios. v. Sra saluati estis p fidē. et h nō ex vob. dei em donū ē. Tñ p talē modū trahēdi nō puebunt hoies cōiter ad excellētiā doctrine euāgelice. fuit g Apl<sup>s</sup> p ceteris aplis tract<sup>9</sup> tpe tridui fm oēs doctores i raptu et visu diuine eētie. vt tenēt cōiter doctores pbatiores. Audiat nihilominus sophista.

¶ Defensor.

**S. iij.** Ad. xliij<sup>m</sup>. cauillū fatemur q̄ vez ē. q̄ Paul<sup>9</sup> scientias iudeoz didicit apd rabbinos. et eoz scholas frequentauit. et ex eo fact<sup>9</sup> ē plus q̄ oēs apli. puta rōne scie acq̄site. fuit em Paulus et in lege et in alijs scientijs acq̄sitis doctior alijs aplis. s; nō solū ex h. s; etiā rōne scie infuse. quā nō hūana doctrina habuit s; dei dono. Et p h p3 solo. nō em ascribit donū excellētissimū apli diuinit<sup>9</sup> collatū sciētjs rabbinoz. s; dei voluntati. scia vō acq̄sita ascribit studio doctrine et pceptoribz et. Qd adducit fuisse nutritū sub pedibz Samaliel. h ē aduersariū. Samaliel rabbin<sup>9</sup> fuit. et Paulū docuit legē paternā. et scripturas hebreoz. Qd addit hereticū et blasphemū ē et. h vez eēt. si asserat. q̄ illā excellētiā doctrine solū habuisset ex studio hūano. et rōne scie acq̄site. s; h nō asserit. s; q̄ rōne scie acq̄site fact<sup>9</sup> ē plus q̄ oēs apli in h mōi scia acq̄sita. quā nō silem alij habuerūt. et cū h fatemur totū id qd aduersari<sup>9</sup> dicit de scia infusa quā diuinit<sup>9</sup> habuit. et q̄ fuit rapt<sup>9</sup> vsq; ad tertiū celū et Ad obiectōem bñ pbat auctor. q̄ illa scia acq̄sita in Paulo. nō fuit rōne hui<sup>9</sup>. q̄ de<sup>9</sup> ipm ad h specialr traxerit. s; h fuit rōne specialr studiū laborz et doctrine acq̄site ac pceptorz. cū h em fatemur q̄ Paulus specialr vocat<sup>9</sup> ē. et elect<sup>9</sup> sine merit<sup>9</sup> et specialr tract<sup>9</sup> ac rapt<sup>9</sup> vsq; ad 3<sup>m</sup> celū et supnaturalr edoct<sup>9</sup>. Et hec fuit scia et doctrina infusa de q̄ auctor nō loq̄t. iō frat bon<sup>9</sup> i equoco laborat.

¶ Theolog<sup>9</sup>.

**S. iij.** Quā futilia hec sint facile p̄stabit lector. si auscultab. Cap<sup>o</sup> nion nepe in hac assertōe. postq̄ ex Paulo ob iudaicarū studiū sciaz. aliqd mai<sup>9</sup> eē factū oibz aplis asseruit. p̄tin<sup>9</sup> p̄tra se p obiectōe mouit. Paulū a deo ad hāc tractū eē excellētiā. et inde hāc repellit obiectōem p christi vbi. Nemo venit ad me nisi pater me<sup>9</sup> traxerit eū. vbi palā assertio illa se ad eā resoluit sciam. q̄ q̄s puehit ad deū. quā certe liquet fidei eē doctrinā. Et de ista qdē eū lo

Confutat eua/  
sio cauillator<sup>9</sup>



## Articulus. xliij.

quantū fuisse scia aut doctrina. palā pz ex cā. quā p̄tinēter annexuit  
dicēs. oēs em̄ trahimur ad christū. quotq̄t ad fidē puenim⁹. Atqz  
ex eo idē qz euidenter p̄uincit. qm̄ nisi anim⁹ ei fuisset. loq̄ de excellē  
tia in doctrina fidei. inaniter nimis qz inapposite. tot tātaqz con  
sumpsisset vba. q̄ demonstraret. tū modū tū media q̄b ad christia  
nā puenit fidē. Minime itaqz o lector. opponēs in equoco labora  
uit. vti h̄ cauillator falso ei ip̄ingit. Neqz Capnionis assertio fuit  
de p̄eminētia in sciētis acq̄sitis. cū h̄az sciaz reliq apli. vt plurimū  
exptes fuere. vtpote q̄tū ad eiusmodi lras p̄tinet. hoīs idiote. ac  
tū. iij. Un̄ aliena nimis pariter z inepta extraneaqz. dicta eēt cō  
paratio. nisi in vniuoco. hoc est scia fidei. que om̄ibus aplis iner  
rat. facta p̄ eum fuisset eoz collatio.

**S. iij.** Assertio igit nō affirmauit ex Paulo factū eē plus. q̄ oēs  
apli in scia acq̄sita. vt h̄ cōminiscit palliator. Nā si h̄ adie  
cisset Capnion. oīs scrupul⁹ fuisset adempt⁹. Vez absoluto irre  
strictoqz sermone. citra q̄uis additū. asseruit ex Paulo factū esse  
plus. q̄ oēs alij apli. rōne studiū in scholis rabbinoz Nouim⁹ aut  
nō solū familiare. vez etiā p̄naturale hoīb p̄paratiuas loquenti  
ones intelligere fm̄ subiectā materiā. Cōparatio p̄inde p̄ma facie.  
accipit facta in ap̄lica doctrina. q̄ ad ap̄licū p̄tinet mun⁹. aut offi  
ciū. Jā in tali doctrina eē oīb aplis maiorē. excellētissimū ē vtiqz  
apli Pauli donū. id aut̄ scholastico sub rabbinis tribuere studio.  
et diuino subtrahere tractui. qd̄ Capnion fecit (vt iā patuit) nō tā  
absurdū. q̄ scādalosus piculoqz heresis plenū p̄fiteri necesse est.

**S. iij.** Preterea apls Paul⁹ nō d̄t se sub pedibz Samalielis  
nutritū. nisi in veritate paterne leḡ. nullā de alijs sciē  
tijs h̄is mentionē. Tāet̄ q̄ Paul⁹ alijs aplis maior effect⁹ fuisset  
ob studiū sub rabbinis. attamē nō seq̄t eū p̄re ceteris ob Thalmu  
dicā vl̄ s̄lēm rabbinoz doctrinā. vez ob sacrā legē. cui sub rabbi  
nis ceteris aplis studiosi⁹ indulsit. quā etiā p̄re ceteris singulariter a  
deo illuminat⁹ plen⁹ itellerit. factū eē excellētiorē. E q̄b colligit. q̄  
suo more futilr nugacitqz garriat h̄ p̄stigator. dū nō ē verit⁹ dice  
re. scripturā de Samalielis citatā. p̄ aduersariū eē scz opponentē

## Articulus. xlv.

¶ Joānes Reuchlin p̄ iudeis.

**S. i.** Esto at̄ q̄ Thalmud eēt occasio q̄ iudei christiani nō fierēt. Assertio. xlvj.  
p̄pterea debeo nemini suū auferre. z p̄flagrare. qz meū nō ē  
iudicare iude⁹ tā bñ dñi nr̄i dei ē q̄ ego. stat dño suo stat. cadit. dño  
suo cadit. vnusquisqz p̄ seipo coget rōnem reddere. qd̄ volum⁹ alie  
ni (alteri⁹) aliam iudicare. potens ē em̄ de⁹ statuere. illū h̄ (totū) dare



## Articulus. xv.

Scribit sc̃tus Paul⁹ ad Roma. xiiij. Callemus etiā ex euāgelio. q̃ noster dñs suos discipulos Jacobū z Joānē valde acriter increpauit. qm̃ cupiebāt. q̃ qdā ciuitas Samaritanorū. q̃ Christū z suos discipulos nolebāt recipe igne absumere. Luce. ix. cap. Ex his volo superiores excusatos habere. qm̃ nō p̃sentiūt in malū. vtz p̃mittunt. ca. Cōsuluit de iudeis. z August. de anchona in libro de eccle siastica pt̃ate. q. xxiij. §. ad sc̃dm. Nec p̃nt phibere nisi faciāt hoīb⁹ iniuriā. qđ tñ fieri nō debet. Hec Capnion. folio. xviij. facie p̃ma. Accedat ergo opponētis obiectio.

¶ Opponens p̃tra eandē assertōnem.

¶ Scriptura hec apli. fm̃ oēs. solū vult cohibere temeraria et vsurpata iudicia sup̃ p̃scientiā p̃ximi. maxie nouiter p̃uersi. in his q̃ p̃nt bono z malo aīo fieri. vt ē sumptio ciborū phibitorū in lege veteri. hāc at̃ scripturā. assertio hec p̃torquet. tāq̃ ex directo declarantē. q̃ ad superiores nō p̃tinet iudicare de libris. q̃ sunt iudeis occasio nō p̃uertēdi ad fidē ch̃isti. z q̃ superiores nō p̃nt ip̃edire iudeos in illis libris. nisi faciāt hoīb⁹ iniuriā. ac si summi pontifices libros illos p̃burētes. iudeis iniuriā fecerint. z rē ad eos nō p̃tinētē similiter z increpatōem. quā ch̃ist⁹ ad discipulos p̃tulit. ne maluz p̃ malo redderēt. dicēs. Nescitis cui⁹ sp̃s estis. sūi⁹ hoīs nō venit p̃dere aīas. s̃ saluare. Hāc inq̃ increpatōez p̃ salute aīaz. platā. assertio ista p̃torquet. tāq̃ dictā in fauorē librorū. q̃ s̃ occasio dānatiōis aīaz. ac si ch̃ist⁹ eodē passu. vbi vult hoīes saluos fieri. phibeat eis serpentē de gremio tolli. z ip̃edimēta salutis eis auferri. Nūc hō audiend⁹ ē cauillator.

¶ Defensor.

**S. ij.** In. xv. Cauillo nihil ip̃onit. q̃re libell⁹ nō posset tolerari. etiā si oīa q̃ ab aduersario opponunt vera essent.

¶ Theologus

¶ Admirandū sophista h̃ p̃fert theologū. imo mirabiliorē ch̃ristianū. nō h̃ns p̃ incōuenēti. sacrā scripturā feda interpretatōe adulteratā. applicatā iri ad p̃rauos p̃seruādos libros. z id q̃q̃ p̃ q̃to iudeis obices sunt salutis. velut noui testamēti scriptura. asseruari iubeat libros in ch̃isti editos fidē. Perinde ac aliq̃ sit ch̃risto ad Belial societates. aut p̃uētiō aliq̃ lucis ad fouendas tenebras. Dic q̃q̃ aduercere licet q̃ta reuerētia hic suā reuereat. imo q̃tū nihil ip̃edat matrē eccliam. aplicā q̃q̃ sedē. q̃ hosce libros sub longe sapiētissimis pontificib⁹ olim exuri mandauit. Sed abeant hec in malam crucem. z audiamus si que sint reliqua.

## Articulus. xvi.

¶ Joānes Reuchlin p̃ iudeis.

Cōfutatio cauillationis



# Articulus .xviij.

**S. I.** Cum ergo libri eorum (intellige iudeorum) cremati essent. quod posset assertio .xviij  
mus nos aduersus ipsos tueri. nisi textu biblie. scilicet illud (peni-  
tus) nihil est. quod sacrum canonicum ius. xxxviij. dist. ca. Relatum. inquit sunt  
enim multa verba in scripturis diuinis. que per se trahi ad eum sensum. quem  
vnusquisque sponte presumpserit. Et propterea solertes iudei aliam expo-  
sitionem excogitaturi essent. quam ipsi a maioribus suis non didicissent.  
Quare nobis desistendum esset (scilicet correctum) deberet nos desistere. Nec  
Capnion folio. xviij. facie secunda. Accedat ergo eorum improbatio.

**¶** Opponens contra eandem assertionem

**¶** Sicut varias. per multorum temporum decursus. rabbinorum falsas ex-  
positiones ecclesiastici doctores confutarunt. fide quod christi in iudaicam  
perfidiā tutati sunt. non per rabbinorum glosas. sed per sacras litteras. velut ar-  
ma sufficientissima. Ita si iudei nouas excogitarēt falsas glosas. eas  
studiosi confutare possent per sacras scripturas. blasphemum ergo est in sacra  
scripturā. tamquam impotentem et insufficientem dicere. si iudei nouas expo-  
sitiones effingerent. penitus nihil esset nos tueri. per textum biblie. sed oportet  
nos desistere.

**¶** Defensor

**S. II.** In .xviij. Cauillo ait. quod blasphematur in sacra scripturā velut  
impotentem et insufficientem etc. totum quod hoc ponit iste bonus fra-  
ter procedit ex malo intellectu illorum verborum auctoris. Dicit enim auctor  
libelli. quod quando libri hebreorum essent combusti. tunc penitus nihil esset nos tue-  
ri aduersus eos. per textum biblie. quod etiam quare nos deberet desistere.  
Sensus est. quod quando libri hebreorum essent combusti. deberet nos desistere.  
quod non possumus iudeis probare veritatem aduersus Messiam. nec eorum perfi-  
diam ostendere. quod fugerent ad nouas expositiones. quas excogitassent. sed  
nunc ex eorum libris. quas acceptant magis eorum perfidiā ostendere possumus  
Non ergo dicit. quod deberet nos desistere a fide. et quod non possemus tueri. id  
est quod non possemus veritatem defendere ex sacro canone. sed dicit quod nos non  
possemus ipsos impugnare neque vincere

**¶** Theologus

**S. III.** Non cessat ridiculus iste. nouos struere errores. nititur quod  
Capnionis pervertere intellectum. quem veridice opponens sibi  
tribuerat. ex quo quod optime intellecto obiectio illa processerat. Quod et  
facile monstraturum sumus. Patulum eundem est in primis adeo. ut nec cauilli-  
lator iste inficias ire ausit. ad idem pertinere tueri ac defendere. Item li-  
quet apud nos christianos esse veritatem. quemadmodum apud iudeos fi-  
lios diaboli prius mendacium esse falsitatem. Notum etiam est. idem esse textum bi-  
blie cum canone sacro. Ex quo dilucide sequitur. nos per biblie textum tueri  
aduersus iudeos. ad id pertinere. quod est ex sacro canone defendere ve-  
ritatem. Est autem oculis patet. Capnionis assertionem complecti primum. pu-  
ta quod cremati iudeorum libris. penitus nihil esset nos tueri aduersus iu-  
deos per textum biblie. Hinc liquet cunctis patet. quod impudentissime et

Cauillator in-  
duit meretrici-  
am frontem



## Articulus. xvi.

meretricia fronte. h̄ cauillator mētīat. dū negat Capnionē sentīſſe  
q̄ cremat̄ iudeoz libris nō possem⁹ vitatē defendere ex sacro cano⁹

**S. iiii.** Preterea etiā ip̄a luce clari⁹ ē. vt quēadmodū i bellico.  
ita q̄q̄ in disputatio certamine. plurimū interest. inter  
tueri. ipugnare. ⁊ quincere. Dato at̄ eo. qđ Cauillator inq̄t. puta q̄  
libris iudeoz manētib⁹. facili⁹ eoz possem⁹ ostēdere pfidiā. Dato  
etiā. q̄ oīb⁹ iudeoz cremat̄ libris. iudei ob id ad nouas tū expo/  
ſitōes. tū glossas pfugerēt. Nūqđ p̄pterea biblie text⁹. spūſcto au/  
ctore editus. cui⁹ vires sc̄ptura ip̄a clamat̄ efficacissimas. tā ieiū/  
nus. tāq̄ sterilis erit. vt penit⁹ nihil sit (id qđ ait Capnion) nos  
tueri p̄ textū biblie. neq̄ etiā in casu posito p̄ biblie textū possemus  
iudeos. nō mō nō quincere. s̄ neq̄ ipugnare. quēadmodū Cauil/  
lator hoc in loco Capnionē apte interpretat̄.

Christ⁹ p̄ Bi/  
bliā triūphat

**S. v.** S̄z utrūq̄ in sacras esse blasphemū lr̄as diuersis q̄q̄ sa/  
cris palā refragari scriptur̄. ostēsum iri facto facilimū est  
Matthēi sane q̄rto. callidissimū sacre scripture falsariū Diabolū. ex  
textu biblie tentantē. saluator tū pfutauit. tū deuicit. ⁊ id dūtaxat p̄  
sacre biblie textus. Actūū deinde. xviij. Apollo vehemēter reuī/  
cebat iudeos. publice ostēdēs. p̄ scripturā. eē christū iesum. Actūū  
p̄terea. vj. iudei nō potuerūt resistere sapiētie Stephani. ⁊ spiritui q̄  
loq̄bat̄. glosa. sapientie scripturaz ⁊ spiritui. qz sine timore loq̄bat̄  
Qđ aut̄ noīe sc̄pturaz nō p̄phēdat Thalmud. in p̄ma Apologia  
caplo. viij. efficaciter ostēsum ē. Insup Prouerbior. xxx. Dīs ser/  
mo dei ignit⁹ clypeus ē oīb⁹ sperātib⁹ in se. Demū 2<sup>o</sup> Thimo. iij.  
Apl's ait. Quia ab infantia sacras lr̄as didicisti. q̄ te p̄nt instruere  
p̄ fidē in christo iesu. Dīs em̄ scriptura diuinit⁹ inspirata utilis ē  
ad argendū ⁊ docēdū (Et vt disertissim⁹ trāstulit Erasmi⁹) utilis ē  
ad doctrinā ⁊ ad redargutōem Ad Titū q̄q̄ p̄. Oportz inq̄t ep̄m  
sine crimine eē. amplectentē eū. q̄ ē fm sanā doctrinā fidelē smonez  
vt potēs sit exhortari in doctrina sana. ⁊ eos q̄ p̄tradunt arguere  
(Erasmi⁹) ⁊ p̄dicētes quincere. Apl'm at̄ illic loci de quincēdis age  
re iudeis in apto ē. Etem̄ mox hec subiicit v̄ba. Sūt em̄ iā multi  
seductores. maxie q̄ sunt de circūcisione q̄s oportet redargui (Qđ  
Erasmi⁹ sic v̄tit) maxie hū q̄ sunt ex circūcisione q̄b⁹ oportz obtura  
re os Et si his accesserit (qđ garrul⁹ iste ⁊ ab eo null⁹ mēt̄ p̄pos ne  
gare p̄sumit) tū sacras lr̄as. tū fidelē sermonē. tū sanā doctrinā. p̄ci  
pue in textu biblie p̄tineri. his inq̄ stantib⁹. p̄culdubio ostēsus erit  
sensum quē Capnionis resonāt v̄ba (sc̄z q̄ cremat̄ iudeoz libris  
penit⁹ nihil eēt nos defendere aduersus iudeos p̄ textū biblie) ma  
nifeste p̄ plurib⁹ sc̄pturis eē p̄riū. pinde ⁊ palā hereticū. Sicut ⁊ he  
retic⁹ ē sensus. ab h̄ cauillatore. Capnionis v̄bis mēdacis tribut⁹



## Articulus. xvi

(scilicet quod in tali casu. neque possemus eos impugnare. neque vincere)  
Utrūque enim sensum apte designat beatus Augustinus. qui in libro suo contra  
iudeos paganos et arrianos. nihil curas de iudaicis libris post mul-  
tos testes per christo inductos sic inquit ca. xvi. Credo vos o inimici  
iudei. tantis testibus obrutos confutatosque esse. ut nihil ultro quere-  
re debeat. Nec itaque mendacia explosa sunt. sed nodum tantum nugarum fi-  
nis. Unde persequenter nugigerulus loquitur si quid habet.

¶ Defensor ad opponentem.

**S. vi.** Quia obstinate et pertinaciter fugerēt ad nouas expositio-  
nes. modo libris suis manentibus facilius possumus ostendere  
suam perfidiam. et ita nihil est nos tueri aduersus eos per textum biblie. quam  
euaderēt et fingerēt rationes nostras. et ita non possemus eos vincere

¶ Theologus.

¶ Fraudulenta hec est promissa quod non videret. Si quidem nouissime  
sophista iste Capnionem ingentem. quod decrematis iudeorum libris. penitus  
nihil est nos tueri aduersus eos per textum biblie. interpretatus est vo-  
luisse. quod in casu illo iudeos non modo non possemus vincere sed neque im-  
pugnare per textum biblie (quod sensum manifeste hereticum ostendimus)  
Tunc homo eadem interpretatur Capnionis verba. ac si Capnioni duxerat di-  
cere animus fuerit. nos in tali casu iudeos non posse vincere. quam et  
rationes nostras tum fugerēt tum euaderēt.

**S. vii.** Sed hanc expositionem friuolam esse ac deliramentum simillimam  
neque pueros fugeret. Quis etenim nesciret longe aliud esse  
tueri se vel aduersus alium se sustentare. aliud homo ipsum vincere. Nec  
per ab alio impugnat se tueri. alter homo vincens. ipsum non modo impug-  
nat. verum et superat expugnatque. Cum autem ad oculos pateat Capnio  
nem de vincere nec habuisse mentionem ullam. sed solummodo (et quidem abso-  
lute) litteris demandauisse. quod decrematis iudeorum libris penitus nihil  
esset nos tueri per textum biblie. Proinde mendacissima (quod admodum  
et propter nimis distortam vocabulorum impropriationem friuola et ridi-  
cula) huius canillatoris est expositio. quam Capnionem non vere interpretari  
solum id voluisse. quod in casu dicto non possemus iudeos vincere.  
Certe is dicendi modus omnia confundit. nullam quodammodo intellectus relinquit cer-  
titudinem. Per hunc quippe modum sophista ille aut alter quodcumque absolute  
dicere possit. virum armatum aduersus canem se non posse tueri. hoc glossan-  
do (perinde ac sophista fecit) quam scilicet non sic se tueri possit. quam canis eva-  
dat ac effugiat manus suas ac per hoc canem vincere nequeat. Que quidem  
absurdissima est et totam confundere litterarum artem nemo ignorat. Ex quo  
constat huius prestigatoris vanitas. quod filia dicitur est usque in finem. Sed  
tamen audiat si quippiam superest quod effutiat.

¶ Defensor ad opponentem

Canillator  
delirat.



## Articulus. xvi.

**§. viii.** Et hoc nō est blasphemare. s; vītātē dicere. q; nūc etiā libris eoz manentib; ptinaces vt obstinati euadūt a manib; christianoz. z in h̄ sensu nihil mali est. z iste fuit sensus auctoris. vt pz ex pcedētib; z sequētib; in libello.

¶ Theologus.

Palliator Cap  
nioni nō pcor  
dat.

¶ Cauillator iste. nec Capnionis nec sibi neq; vllaten⁹ coheret veritati. Si nāq; manētib; iudeoz libris. nihilomin⁹ ipi tāq; tu; ptinaces. tū obstinati christianoz euadūt man⁹ (sicut hic loci astruit cauillator) pfecto penes hūc pns erit. iudeoz pfidiā nos pvincere nō posse p ipoz libros. Que nā ergo grādis illa est pmoditas quā parturiūt iudeoz libri nobis aduersus iudeos disputātibus. Cū tñ sine ipis (vt dī Capnion iudaicorū magnificādo fimbrias librorū) penitus nihil esset nos tueri aduersus iudeos. p solū textū biblie. a p̄trario insinuās sensu. plurimū nos p eosdē libros posse in iudeos. Et vt iste interpretabatur garrul⁹. sine quib; neq; impugnare neq; pvincere possem⁹ iudeos. quin nostras euaderēt rōnes. Plur hīc garrulus tādē dicitur⁹ est. nō sufficere ad efficaciam pbatōis ex sacris litteris emanātis. qñ scriptura talis p̄t aliquo mō aliter exponi. saltē ad euadēdū citra p̄radictiōez euidentē. dū tñ fm rem z simplr loquēdo. secus exponi nequeat. qñ apud rōnabiles z docibiles dei disciplinatos beniuolosq; veritatis tum amatores. tū inq̄sitores fidei expositio rōnabilior ac textui multipl̄r p̄cinnior appareat. Nūquid p̄tendit cauillator iste. ad iustā defensione; ad iustā quoq; p̄ scripturas impugnatiōez disputatiōemve. oportere cui iussit obstinati. idisciplinati. blasphemiq; garrulitatē vsq; adeo amputare. vt nihil sibi reliquū sit. nihilq; deinceps infidelis rabula offendat qd loq̄tur. Secus p oēm sentit modū p̄formiter beato Augustino Eusebi⁹ Philonē citās. Qui cauillari volūt (inquiente) vba multiplicāt. q̄ vō philosophari. hi ipa vītate p̄tēti sunt.

**§. ix.** Et vt hic garrul⁹ suā accipiat nullitatē. attēdat obstinatos hereticos vtrūq; testamētum recipiētes. ch̄ianoz tñ euadere manus. secum ex scripturis vtriusq; pagine disputatium. eosq; in sua pmanere pfidia. Nūqd igit iuxta hui⁹ rabule sapiētiaz vtriusq; testamēti scripture. p̄pterea adeo dūdicāde erūt inutiles vt penit⁹ nihil sit aduersus eiusmodi hereticos. ex vtriusq; instrumēti textu nos tueri. Et quō deniq; sermo dei ignitus erit clypeus oib; in se sperātib; Abeāt igit phanatica Capnionis. z sui p̄tēsi defensoris fantasmata. q̄ sacras maculāt lrās. z adūbrāt falsitates.

## Articulus. xvii.

¶ Ioanes Reuchlin pro iudeis



## Articulus .xviii.

**S. i.** Postq̃ auctor ocl̃ar̃ speculi. fol. xix. narrauerat quō tyrā  
nī olim abstulerūt christianis libros sacros sic inq̃r. Repe- Assertio. xix.  
riri tñ nō p̃t vnū christianū hoīem min⁹ effectū. q̃ si tales libri flā-  
mis dati nō fuissent. quin potius christiana ecclia. q̃sto diuti⁹ tan-  
to firmi⁹ se adaurit. h̃ pacto ⁊ hic eueniret. cū iudei viderēt q̃ sibi  
tanta vis ⁊ violētia in sua religione inferret. tūc magis iudei mori  
inflāmarent. vt sancti fm̃ eoz opinionem ⁊ suos libros ⁊ vxores  
tanto acrius sup̃ hoc instruerēt. Qua de re nobis p̃ceptū est in iure  
canonico. in ca. Sicut iudei. extra de iude. q̃ iudeis nō debem⁹ au-  
ferre. siue sit pecunia. siue qd̃ h̃z pecunie valorē. Nec Capnion

¶ Opponens p̃tra eādem assertiōem

¶ Sacilega ista cōparatio ad p̃seruādū libros p̃fidie p̃peraz ex-  
cogitata ecclie p̃mitiue incrementū attribuit. nō tā diuine gratie  
q̃ christianoz aduersus tyrānos humane pertinacie. Et ex directo  
pretendit q̃ nō sit maior virtus diuine gratie ad p̃mouēdū bonū  
in p̃mitiua ecclia q̃ humana p̃tinacia ad p̃curandū malū in syna-  
goga. vnde ex directo tendit p̃tra id qd̃ Actū. v. scriptū est. Si  
ex hoīb⁹ est p̃siliū hoc. aut opus dissoluet. si aut̃ ex deo nō poterit  
dissoluerē. Igit̃ assertio hec in tam disparib⁹ causis similē augmē-  
ti effectū affutur p̃fidēter ⁊ absq̃ dubitatōis nota astruēs. nō mul-  
tum videt̃ ab heresi aliena. Absurdissime etiā eadez addit assertio  
q̃ ecclia. p̃pterea statuit iudeis non esse auferenda sua. ne synagoga  
cresceret in sua p̃fidia. ac si ecclia de qua scribit̃. Terribilis vt castro-  
rū acies ordinata in hoc timeret opus diaboli ⁊ iudaice obstinati-  
onis. Nunc ergo accedat sophista.

¶ Defensor.

**S. ii.** In. xvij. cauillatōe nihil heretici neq̃ scandalosi est. p̃para-  
tio illa ⁊ q̃si silitudo. quo ad illud qd̃ auctor intēdit bona  
est. certū est qd̃ nō intēdit illud qd̃ aduersari⁹ ei imponit. patz ex  
ṽbis ei⁹ dicen. Nā plus inflāmarent̃ mori p̃ sua religionē tāq̃ fm̃  
suā opinionē sancti. Sicut ḡ christiani magis inflāmabāt̃ pati ⁊ ve-  
ritatē manu tenere ex p̃secutiōib⁹ tyrānoz Ita ⁊ hebrei facerēt. ob-  
stinati etiā rōe iniuriarū acceptaz. licz apud ch̃ianos erat p̃ veritate  
et apud iudeos eēt p̃ falsitate. fm̃ tñ eoz opinionem p̃ veritate. illic  
erat abstinentia diuina vere. hic ho nō. ipi tñ crederēt q̃ sic. ac si pa-  
rati eēt se tueri vt sancti efficerent̃ fm̃ eoz opinionē.

¶ Theologus.

¶ Tandē hoc in loco optime lector cernere licz q̃ nā mō cauilla-  
tor mut⁹ effect⁹ ē. nil appositi r̃ndere valēs. Uis nāq̃ articulati-  
onis hecerat. q̃ hec Capnionis assertio pari sermone eq̃ etiā asser-  
tue p̃nūciauit iudaice religionis (vel poti⁹) p̃fidie incrementū. dū

f. ii.



## Articulus. xviij.

pū christiani pncipes (q̄b̄ neq̄ iudei debito seruitutis subiecti s̄t) eis auferret pfidie libros. quēadmodū olim p̄mitia creuerat eccle sia sub tyrānōz rabie sacros christianis rapiētium libros. Qd̄ apte p̄stat p̄tra scripturā eē ex Aet. v. ca. ab opponēte inductā. Et certe q̄tū Capniōis portēdūt v̄ba. eque certū. eque etiā firmū ip̄e repu tauit futurū diaboli op̄ in synagoga apostatrice. q̄tū olim certūz firmū quoq̄ fuit in ecclia op̄ sp̄s sancti. Insup̄ z plurimū p̄hec viderent̄ insimulādi romane ecclie p̄tifices. q̄ pfidie p̄burēdo li b̄ros. tāto augmento synagoge sathane cōsulūissent. S̄z qm̄ de his diffusi⁹ in apologia nr̄a nup̄ disputauim⁹. li. j. ca. xx. Neq̄ cauil latoz hic q̄ppia afferat vltra qd̄ illic nō sit aptissimis argumentis p̄futatū. nisi forte vaframēta. q̄b̄ respondisse de decori sit.

### ¶ Defensor ad opponentem

¶ Et aduertat iste bon⁹ frater. q̄ nisi scripta sc̄tōz z doctōz ca perent̄ in sensu in q̄ fiūt. z fm̄ intētōem scribētis. vt Alex. papa p̄ cepit in sentētis magnōz viroz. dicerem⁹ Athanasīū hereticū. cō paratōe heretica vtētē. Nā sicut aīa rōnalis z caro vn⁹ est hō. ita de us z hō vn⁹ est christ⁹. Et q̄re nō tres eterni. z q̄re nō tres imēsi. et q̄re nō tres increati. illa em̄ p̄patio in sensu Athanasij est vera. De rigore tñ heretica. Iste alie p̄positōes in sensu z intētōe scribēt̄ ve resunt. de rigore false. Sūt em̄ verē tres eterni. z tres imēsi. ac tres increati. sicut tres creantes z tres infinite intelligentes. z tres infinite volentes. imo Apl̄m z eccliam hereticā diceremus appro bantem symbolū. in quo scribit̄ de christo. q̄ descendit ad inferos. qd̄ verū nō est de rigore sermonis. sed in sensu Apl̄i ac ecclie maxi me necessariū. z fidei articulus est.

### ¶ Theologus.

¶ Hic sophista delirus gestit docere minervaz. dormiens quoq̄ excitare vigilātē. At merito oculos adieciſſet ei qd̄ diu⁹ h̄z Augu stin⁹. dū ait liberis verbis vtūtur p̄hi. z in reb̄ ad intelligendū dif ficilimis. offensionē piarū aurīū nō p̄tineſcūt. Nobis aut̄ ad cer tam regulā loq̄phas est. Dinc z in altez quēdā (qui de fato reipa be ne sentiebat. attamē suspecta vtebatur loquutōne) Idē Augustin⁹ sic inquit. Tene sententiam. sed corrige linguam. Nam (vt diuus Hieronymus habet) ex verbis inordinate prolatis incurritur here sis. Et huic quoq̄ alludit. qd̄ Cancellarius dicit Parisiensis. Sen sus logicalis verus nō excusat asserentem. quin talem assertionem debeat reuocare. si falsa sit in sensu litterali theologico. Et vt idem ait hoc practicatū est in concilio Constantiē. de multis Articulis Wycleff. et Joānis huss. quoz aliqui poterunt vel de vi logice. vel grāmatice defensionem aliquam recipere.



# Articulus. xviij.

¶ Defensor.

¶ Dico ergo cū veritate. q nulli auctori iponenda est snia falsa. vel multū absurda. nisi habeat exp̃sse ex dictis eius. vel sequat eni- denter ex dictis ei⁹. vel alicui p̃stet de intentōe sua. Cū ergo senten- tie libelli. p̃nt ad vey sensum trahi. ⁊ de intētiōe auctoris constet. Huic nō imponā aliter q̃ supra scripsi.

¶ Theologus.

¶ Si sat esset ppōnes expurgare periculosas. quēadmodū hic tentat sophista p̃plures Capnionis p̃positōes. p capillos trahere. ad sensum. dictis Capnionis manifeste repugnantē. nihil obstarēt cuiusuis articuli fidei p̃tradictoriū poni posse ac sustineri. puta ut diceremus. christū nō esse passum aut mortuū. scz fm deitatem. Itidē etiā ad inferna nō descendisse. qz nō cū corpe. Similiter dicere liceret. diuina essentia nō est pater. vtpote q̃ filiū nō genuit aliquē Deinde etiā pater nō genuit filiū. id ē aliqd qd est pater nō genuit filiū (scz essentia) Quā itaqz in supioribz multipl̃r ostēsum est hunc sophistā Capnionis ppōnes erroneas traxisse p capillos ad sen- sum. ⁊ h̃bis ⁊ p̃marie intentōi ipsius Capnionis apte repugnātē Ip̃as q̃qz stante p̃siliū sui decursu. nō posse catholicū recipe sensuz quēadmodū ⁊ de declaratōibz. euasionibz. ⁊ tergiversatōibz ip̃ius Capnionis in tertia nostra editōe Rome iudicialr exhibita co- piose declarauim⁹. ostēdentes eas. tum eē in se falsas. tū ⁊ inter se. ⁊ textui sui p̃culū almanici manifeste repugnātes. Consequens itaqz erit almanicū Capnionis libellū nullo mō posse excusatz iri. nec p̃inde ab hoc garrulo. neqz a p̃ficto Benigno. neqz ab ip̃o Capnio- ne esse excusatum.

¶ Defensor.

¶ Hec mi Stephane sint apud te ne forte ille bonus frater fa- ciat fortasse nouos articulos p̃tra hec.

¶ Theologus.

¶ Hanc finalē (quā in eplā risim⁹ ab aduersarijs intermissaz) adiunctā fuisse a defensore isto clausulā optime mi catholite lector nouit magnificus dñs p̃posit⁹ qd p originale reuerēdissimo dño Cardinali exhibitū. supra in eplā proemiali testabamur. Quā eo p̃silio aduersarij veritatis sup̃sserūt. impressor quoqz subticuit. qm Capnioni paruo esset ornamento. modicā quoqz defensionibz his afferret auctoritatē. Hinc ⁊ assequit garrulū huius defensiōis auctore (qm delitere voluit) de Obscuroz esse grege viroz. nimirū qui male sibi p̃sciis lucem fugit. Sed de his hactenus. Oīa igit scripta nostra in hoc opusculo an vero p̃sona sint nec ne. sacrosanc- te Romane sedis censure submittimus. finem aut hic facientes te lector⁹ oro ut hec boni consulas. defensore quoqz ut si ultra quicqz habeat. occasionē prester. quo latius ei respōdeamus. parati siqz

f iij



dem semp (iuxta aplm) ad satisfactōnem om̃i poscenti redderera  
tionē de ea que in nobis est fide z spe. q̃tum aspirare dignabit̃ do  
minus Iesus saluator noster. p̃ cuius fide tuenda. hoc certamē p̃  
debito officij nostri suscepimus. qui uiuit z vincit p̃tra quascunq̃  
Capnionistaz malignas machinatōes in secula b̃ndict̃ Amē.

¶ Prestantissimo atq̃ dignissimo viro. D. Joāni Inghe  
winkel. Preposito Xantensi. z ecclie Colonieñ Archidiacono. In vrbe q̃q̃ romana vero iusticie patrono. bonisq̃ om̃ib̃  
semp venerādo. Ortwin⁹ Gratius Agrippinēsis academie  
p̃h̃us salutē plurimā dicit. seq̃ totū p̃mendat.

**Q**uent mihi stomachū viri q̃dā boni. reuerēde domine  
Preposite z in Ch̃o Iesu iugiter honorāde. qui cuz vi  
ginti tenuerit vocabuloz origines (vt Pici & bis paulu  
lū moderer) ita se ostētāt. ita vēditāt. ita circūferūt iac  
tabūdi. vt pre seip̃is (maxie si Obscuroz Reuchlinistaz albo inscri  
pti sint) nō p̃hos mō ac iurecōsultos verū z theologos. iunctos sa  
cre fidei defensores. audacula falsi temeritate. p̃ nihilo h̃ndos arbi  
trent. ignorātes Marsiliū ficinū dicere solitū. nō corticē nutrire s̃  
medullā. z Aristotelē nobis scriptū reliq̃sse. Aurea frena. equū nō  
facere meliorē. Quid. si diuersam vel theologoz vel iuriscōsultoz  
materiā purpureis sp̃ amicire chlamydulis. z aureis velim iaura  
re brachteis? Quid. si solā sp̃ eloquētiā. versicolorē illā deā ac pla  
ne sup̃bā. p̃n⁹ adorare. eāq̃ incessanter. tū in scholis eoz. tū in tē  
plo Apollinis pythij. aut in mōte tādē Parnaso inuocare nō de  
sinā? Nōne z p̃mū illū p̃tinuo Democritū (q̃ z Abderites est dic  
tus) domi forisq̃. more sardinio cachinnātē. z suspēsis dehinc label  
lis. carmen illud trinale. q̃tōtū exclaimātē audires. O cecas ho  
minū mētes. o p̃ectora ceca? Quidni pater reuerēde? Ridebat enī  
curas ille (vt Iuuenal⁹ ait) necnō z gaudia vulgi. Inueniūtur sepe  
viri eloquētes. z secularib̃ dūtaxat alti lris. q̃ tātuz Ch̃o in ecclia  
psunt. q̃tū nobis in balneo canis. Multi docēt. quō. h̃ est q̃ faci  
de atq̃ elegāter differēdū sit. q̃d aut in loco ad bonoz oīm salutem  
dici p̃ueniat. penit⁹ ignorāt. Quui⁹s longe aptiores q̃ p̃silijs. Ra  
bulaz sibi nūc oratores pleriq̃. nō patronoz puinciā sumūt. iuec  
tiuis maxime z mēdacys gloriātes. Cōplures q̃q̃ famā (vt Plī  
ni⁹ ait) pauci p̃sciētiaz verent. q̃ tñs Augustino credim⁹. est mille  
testes. vt Obscuros etiā Reuchlinistas. ipudētissimos Antichristi  
p̃cursores leuissimosq̃ sycophātas suoz q̃nq̃ peniteat delictoz Tor  
rēs dicēdi copia mltis. z sua mortifera ē faciūdia. q̃ z sup̃bos iter  
dū z p̃tinaces creat Nō in lingua. s̃ in corde sapiētia ē Lactatij fir  
miani p̃bat auctoritas Quapropter q̃ rez dūtaxat aspiciit sup̃ficiē  
hoc est sola h̃boz duciē pompa. p̃ter vmbraz z somnia videt nihil.



Stultū est sacros ecclie doctores ita coartare. vt ethnicorū sp mo-  
re loq̄ eos opteat. Marsili⁹ itaqz. alter in terris Plato. haud eodē  
oculo theologorū scripta legēda censuit q̄ poetarū z oratorū. cū aliud  
sit olfacere flores. aliud carpe poma z sugere succos Et quorsuz  
hec tā mltā (O zpsidiū z dulce dec⁹ meū) nisi vt boni oēs intelli-  
gāt. nō p̄tinuo barbariē eē. quā multi barbariē clamāt. z familiārē  
rite philosophatiū orōnē. minime e p̄fessu exhibilandā oratorum.

Sūt z eiusdē farine hoīes. q̄ ob eā quā dixi orōnis familiarita-  
tē. sacrā etiā p̄tēnūt theologiā. quā ne de facie q̄dē agnoscūt. audent  
qz z inuectivis z mēdacijs z cauillatōibz (vt ad obscuros itez reuer-  
tamur) rebo sese imiscere diuinis. quaz ne vocabula in scholis illo-  
ruz p̄nūciare possent. taceo remotioris discipline sensa intelligere.  
Sed in hāc insipiētiam cadūt (d̄t Leo papa. z habet. xxiij. q. iij. c.  
Quid aut̄) q̄cūqz ad cognoscēdā veritatē. aliquo ipediūt obscuro  
nec ad p̄pheticas voces. aplicas lrās. euāgelicas auctoritates. sed  
ad semetip̄os (ceco captos fauore) recurrūt Et iō m̄gri erroris eri-  
stūt. qz veritatē discipuli nō fuerūt. Hec ille. Resecāde igif putri-  
de carnes (vt eodē in loco Hieronym⁹ ait) z scabiola onis a caulis  
repellenda. ne tota dom⁹. massa. corp⁹. z pecora. ardeāt. corrūpāt  
putrescāt. z intereāt. Qd̄ vt opportune atqz q̄p̄mū fiat. reuerēd⁹  
heretice prauitatē inq̄sitor. pater p̄culdubio p̄tēssim⁹. plenusqz z  
officiū z religionis. secūdā tibi dedicat Apologiā. vtpote viro p̄stā-  
tissimo z optimo ac inuincibili tādē iusticie patrono. cui p̄peraz  
reniti. nephās sit poti⁹ qz p̄siliūz. Huic accedit tua illa admirabi-  
lis atqz ab om̄ibus sp laudanda. ecclīasticis p̄sertim in rebo animi  
magnitudo. singularis itē modestia. summa q̄qz in bonos oēs be-  
nignitas. z p̄cipua q̄dā. vite ac morū inter ecclie platos obseruātia.  
q̄bz p̄fecto ac ceteris deinde virtutibz. extra oēm aleā positis. z tibi  
natiua q̄dā. p̄bitate innatis. adeo p̄dit⁹ es. atqz ornat⁹ sp fuisti. vt  
nemo ad te accedat. q̄ nō se felicē p̄p̄ ac p̄tratū arbitret. Te igitur  
oro atqz obsecro vt iusticie cām suscipe nō dedigneris. D̄ Reuchli-  
nicū in h̄ libro defensorē. cui cuz sit Chimere nomē. in caliginosum  
euanescaat fumulū necē ē. Barbarus p̄fecto ē. nec sacrā Inq̄sitoris  
redolet eloquētia. id qd̄ etiā de Ocularis speculi iterp̄te intelligēdū  
puto. Sz inter oēs. exitial⁹ est illa Obscuroz Reuchlinistarū sec-  
ta. q̄ tota i expugnāda vtute posita. sub ipatore diabolo. sub vexil-  
lis eterne mortis. sub stipēdijs iehēne. debacchať. aduersus celū. ad-  
uersus Ch̄m z sctōs ei⁹. ita etiā vt sacrosctā sedes aplica. iniq̄tatē  
eos filios eē decreuerit. Nec dubiū. qn maioribz sint ab eadē cēsurs  
plectēdi. vbi plane itellerit. itolerabilibz sese infamie notis (vt in  
lamētatiōibz n̄ris Obscuroz exp̄ssimus) p̄ oēs ipudētie nūeros. ab  
eisdē nō incruēte vitiatā. Vale specimē ecclie z toti⁹ alemanie dec⁹  
Colonie. ex officia n̄ra Quēteliana. M. ccccc. xviij. ad kal. Octob.  
Τελοσ. και θεω σοξα.





1473

Telet. Kan. Geo. 303











227157I

MF

INKUNABUL

Śląska Biblioteka Publiczna

227155 -

I

-227159

P.

Min. Ośw. 507a - PZWS C850 X. 49



**I**n nomine domini Amen  
**A**men videtur  
**E**t clemens  
**L**itterarum nostrarum  
**R**euerentia  
**P**rocuratoribus

三